

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1971 | ΑΡΙΘ 27-28

ΤΟ ΜΕΓΑ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ Η ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΣ

1. «Καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ» (Α' Τιμοθ. 3,16). Τὸ μέγα «μυστήριον» τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καλούμεθα καὶ ἐφέτος οἱ Χριστιανοὶ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς νὰ πανηγυρίσωμεν. Νὰ πανηγυρίσωμεν ἐν πίστει, ἐπ' ἐλπίδι, ἐν ἀγάπῃ. Ἐν πίστει, ἐμβαθύνοντες εἰς τὸ μέγα τοῦτο «μυστήριον», διὰ τοῦ ὁποῦ «θεολογεῖται μὲν ὁ Λόγος, γενεαλογεῖται δὲ ὁ ἄνθρωπος, ἵνα πρὸς ἑκάτερα εἶη ὁ αὐτὸς φυσικῶς καὶ ἀληθῶς· Θεὸς μὲν πρὸς τῇ ἀϊδιότητι τῆς Θεότητος καὶ τῇ δημιουργίᾳ τῆς κτίσεως, ἄνθρωπος δὲ πρὸς τῇ Γεννήσει τῇ ἐκ γυναικὸς καὶ τῇ αὐξήσει τῆς ἡλικίας· καὶ Θεὸς μὲν ταῖς ζωτικαῖς ἐνεργείαις, ἄνθρωπος δὲ πρὸς ταῖς ὁμοιοτρόποις συμπαθείαις καὶ ταῖς καθ' ἡμᾶς ἀσθενείαις» (Μεγ. Ἀθανασίου, ἐκ τῆς πρὸς Ἀντιοχεῖς δογματικῆς ἐπιστολῆς: Migne, P.G. 26, 1260).

2. Ὁ Θεός, ὁ τοῦ Σύμπαντος Δημιουργός· ὁ ἐξουσιαστής καὶ προνοητής τοῦ Παντός· ὁ πάνσοφος, παντοδύναμος καὶ πανάγαθος Κύριος ἀπεκαλύφθη εἰς ἡμᾶς ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει. Ἐμνήσθη τῶν πλασμάτων Αὐτοῦ· ἤνοιξε τοὺς οὐρανοὺς διὰ νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν κόκκον αὐτὸν τοῦ ἀπεράντου Σύμπαντος, ὅστις λέγεται Γῆ, τὸ προσωρινὸν ἐν-

διαίτημα τοῦ πλάσματός του, τοῦ Ἄνθρωπου! «Καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον!» Ὅθεν καὶ καλούμεθα οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἐορτάσωμεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ μέγα τοῦτο τῆς εὐσεβείας ἡμῶν μυστήριον! Καλούμεθα νὰ πανηγυρίσωμεν τὴν Θεῖαν Γέννησιν «ἐν πίστει». Οὐχὶ προφασιζόμενοι ἄγνοιαν ἢ περιφράττοντες τὴν ψυχὴν ἡμῶν μὲ τὸν δισταγμὸν τῆς ἀμφιβολίας καὶ ὀλιγοπιστίας. Ἡ καρδιά ἡμῶν ἄς ἀφεθῇ κεκαθαυμένη νὰ δεχθῇ τὸ ἀγγελικὸν μήνυμα: Χριστὸς γεννᾶται! Ἐγεννήθη «ἐφ' ἄπαξ» ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ «γεννᾶται» ἔσσει ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἐφ' ὅσον ἐν «πίστει» βαθεῖα, θερμῇ καὶ ζώσῃ ὑποδεχόμεθα τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον τῆς εὐσεβείας ἡμῶν, τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ!

3. Τί ἐκπληττόμεθα πρὸ τοῦ «μυστηρίου» τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ; Διατί ἐντυπωσιαζόμεθα πρὸ τοῦ «μυστηρίου» ἢ τῶν «μυστηρίων» τῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν Πίστεως καὶ δὲν ἐκπληττόμεθα πρὸ τῶν ἀνεξιχνιάστων μυστηρίων, τῶν περιβαλλόντων ἡμᾶς; Ἡ Φύσις καὶ τὰ ἐν τῇ Φύσει, ὀργανικὰ καὶ ἀνόργανα ὄντα, τὰ ἐμψυχα ἢ ζωικὰ καὶ ἄψυχα ἀντικείμενα, ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς, μήπως δὲν ἀποτελοῦμεν «μυστήριον», ὡς τε ὅλον καὶ πολλῶ μᾶλλον εἰς τὰ ἐπὶ μέρους καὶ μάλιστα τὰ ἀόρατα καὶ κεκρυμμένα καὶ ἀπειροελάχιστα, τὰ ἀποτελοῦντα τὸν λεγόμενον

«μικρόκοσμον»); Ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις, πεπερασμένη οὖσα καὶ ἀτελής, ἐρευνᾷ καὶ ζητεῖ νὰ ἐξιχνιάσῃ «τὰ φαινόμενα». Ἀλλὰ ἡ «οὐσία», καὶ μάλιστα ἡ «αἰτία» τῶν φαινομένων, διαφεύγει τὴν ἀνθρωπίνην Λογικὴν. Στρέφω τὸ ὄμμα μου παντοῦ καὶ ἀναζητῶ τὴν ἐξήγησιν τῶν προσπιπτόντων εἰς τὴν ἀντίληψίν μου. Τροχίζω τὴν ἀκμὴν τῆς διανοίας μου καὶ ζητῶ διὰ τῶν πτερυγῶν τῆς νοήσεως ἢ ν' ἀνέλθω εἰς τὰς δυσθεωρήτους σφαίρας τῶν ὑπὲρ αἰσθητῶν ἢ νὰ κατέλθω εἰς τὰ ἀπύθμενα βάθη τῶν φυσικῶν μυστηρίων, τὰ ὅποια μὲ περιβάλλουν ἢ καὶ συνιστοῦν τὴν ἰδικήν μου φύσιν! Καὶ ὅμως, τὰ μυστήρια παραμένουν ἀνεξιχνίαστα, καὶ ὅταν ἀκόμη ἀρχίζω νὰ πιστεύω, ὅτι προσήγγισά πως τὴν διερμήνευσιν τοῦ ἀναζητουμένου αἰτίου, τοῦ ὡς κεκρυμμένου «μυστηρίου» θεωρουμένου. Ἀλλὰ τότε ἀκριβῶς γεννῶνται νέα μυστήρια καὶ ἀναπηδῶσι πλείονα καὶ δυσερμήνευτα ἢ καὶ ἀνεξιχνίαστα, ὡς τὸ πρὶν μυστήρια!

4. Διατί λοιπὸν ἰστάμεθα διστακτικοὶ πρὸ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ; Πανηγυρίζωμεν καὶ ἐφέτος ἐν ἀφελότητι καρδίας τὰ Χριστοῦ γεννα! Πανηγυρίζωμεν («ἐν πίστει») τὸ μέγα, τὸ θαυμαστὸν καὶ ἐξαίσιον γεγονός τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπιφανείας τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Πανηγυρίζωμεν («ἐν πίστει»), ὅτι ὁ Υἱός, ὁ προαιώνιος Λόγος τοῦ Πατρὸς, «οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβὼν ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὔρεθεις ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν» (Φιλιπ. 2,6). Ἴδου τὸ πρὸ τῶν αἰώνων κεκρυμμένον «μυστήριον», ὅτι ὁ πρὸ τῶν αἰώνων Υἱός καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἐν ὑστέροις καιροῖς ἐγένετο ἄνθρωπος, σάρκα φορέσας ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Παρθένου, βουλόμενος ἵνα σώσῃ τὸν ἀπολλύμενον ἄνθρωπον καὶ διδάξῃ αὐτόν, ὅτι ὁ Θεὸς πάντων τῶν ἀνθρώπων εἶναι Πατὴρ, οἱ δὲ ἄνθρωποι τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ ἄρα ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους.

5. Τὸ μέγα λοιπὸν μυστήριον τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως καλούμεθα οἱ

Χριστιανοὶ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς («ἐν πίστει») νὰ πανηγυρίζωμεν. Ὁ Χριστὸς ἐν σαρκί, ἐν πίστει ἀγαλλιασώμεθα· ἀλλ' ἐν τρόμφῳ, διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἅμα δὲ καὶ ἐν χαρᾷ, διὰ τὴν ἐλπίδα. Ὅθεν καὶ ἀναφωνοῦμεν μετὰ τοῦ Παύλου: «Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ἣ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. 5, 1-2). Πανηγυρίζομεν τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ («ἐπ' ἐλπίδι») τῆς δι' Αὐτοῦ σωτηρίας ἡμῶν. «Ἐπ' ἐλπίδι» καὶ τῆς ἐμῆς δι' Αὐτοῦ καθάρσεως ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀναγεννήσεως καὶ ἀναπλάσεως τῆς ψυχῆς. Προσκυνοῦμεν τὴν θείαν Γέννησιν, δι' ἣς ἐλύθημεν τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτωλῆς ἡμῶν γεννήσεως. Τιμῶμεν τὴν μικρὰν πολίτην τῆς Βηθλεέμ, ἣτις ἤνοιξεν εἰς ἡμᾶς τὸν Παράδεισον. Εὐλαβούμεθα τῆς φάτνης τῶν ἀλόγων, ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς ἐλάβομεν τὴν τοῦ Λόγου θείαν τροφήν. Διὸ καὶ μετὰ τῶν ποιμένων δοξάζομεν καὶ μετὰ τῶν ἀγγέλων ὑμνοῦμεν καὶ μετὰ τῶν ἀρχαγγέλων χορεύομεν πανηγυρίζοντες τὸ μέγα τῆς θείας οἰκονομίας «μυστήριον», τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν.

6. Χαίρω καὶ ἀγάλλομαι σήμερον, εὐφραίνομενος ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ Χριστοῦ καὶ τολμῶ μετὰ τῶν ἀρχαγγελικῶν Δυνάμεων ν' ἀναφωνήσω τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ», τῷ παναγάθῳ καὶ φιλανθρώπῳ καὶ ἐλεήμονι! Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, ὅστις τοσοῦτον μὲ ἠγάπησεν, ὥστε τὸν Μονογενῆ Αὐτοῦ Υἱὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα σώσῃ δι' Αὐτοῦ τὸν κόσμον! Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, διότι ἐγνώρισεν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀπειρον Αὐτοῦ Ἀγάπην καὶ ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὴν ὑψίστην τῶν ἀρετῶν, τὴν Ἀγάπην. Τὴν ἀγάπην τὴν ἀληθῆ καὶ ἀπροσποίητον πρὸς τε τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον ἡμῶν, τὸν συνάνθρωπον καὶ συνάδελφον ἡμῶν, οἰασδῆποτε προσελύσεως, φυλῆς, γένους, τάξεως ἢ καταστάσεως καὶ ἂν εἶναι οὗτος. Κύπτω λοιπὸν ἐν βαθυτάτῃ συγκινήσει τὴν κεφαλὴν καὶ προσκυνῶ ἐν εὐλαβείᾳ καὶ ἐν ἀγάπῃ τὸ Θεῖον Βρέφος τῆς Βη-

θλεέμ, διότι ἐνσαρκώνει ἐν Ἐαυτῷ ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς Ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ δι' Αὐτοῦ, ὡς λέγει καὶ ὁ Ὑαλμφδός: «Ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν» (Ψαλμ. 84, 12). Ἀνέτειλεν ἡ Ἀλήθεια καὶ τὸ Φῶς τῆς Θείας Γνώσεως διὰ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ! «Καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν»! Πῶς; Διὰ τῆς πληρώσεως τῆς Θείας Δικαιοσύνης διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Θείας Ἀγάπης ἐν τῇ Γεννήσει τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ!

7. «Καὶ ἐπὶ γῆς εἶρήνη»! Μή τις θελήσῃ ἐκ συγχύσεως ἢ ἐξ ἀγνοίας νὰ ταυτίσῃ τὰς θείας ἐννοίας τῶν ὑψίστων ἀρετῶν, ἧτοι τῆς «Ἀληθείας», τῆς «Δικαιοσύνης» καὶ τῆς «Εἰρήνης», μὲ τὰς ἀποδιδόμενας ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐρμηνείας εἰς τὰς ἐν λόγῳ ἀρετάς! Μή τις θελήσῃ ἐπίσης ν' ἀναζητήσῃ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀληθοῦς περιεχομένου τῶν ὑψίστων τούτων ἀρετῶν. Θὰ καταληφθῇ ἀσφαλῶς ὑπὸ ἀπογοητεύσεως καὶ ἀληθοῦς καταθλίψεως ὁ εὐσεβής. Διότι ἡ ἀνθρωπίνη κακία διέστρεψε τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τῶν μεγάλων καὶ θείων τούτων ἀρετῶν, δοῦσα ἐννοίαν πολλάκις ἐντελῶς ἀντίθετον τῆς ἐκφραζομένης καὶ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου διδομένης. Ἡ ἀνθρωπίνη κακία καὶ μισαλλοδοξία μετέβαλεν ἄρδην τὴν τε ἐννοίαν καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν θείων τούτων ἀρετῶν. Καὶ εἴμεθα οἱ πάντες μάρτυρες τοῦ φαινομένου. Ἔθνη, λαοί, κοινωνίαι καὶ άτομα νὰ ἐπιδιώκουν τὰ συμφέροντά των, ἐπὶ ζημίᾳ πολλάκις τῶν συνανθρώπων των, χρησιμοποιοῦντες τὰς ὑψίστας ὡς ἄνω καὶ θείας ἀρετάς παντελῶς κατ' ἀντίθετον ἐννοίαν τῆς ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου ἐκφραζομένης. Καὶ οὕτω πως ἢ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων κηρυττομένη δῆθεν «Ἀλήθεια», δὲν εἶναι ἐν συμπεράσματι ἢ «Ψεῦδος», καὶ «ἡ Δικαιοσύνη» «Ἀδικία», καὶ ἡ «Εἰρήνη» ἀπειλὴ πρὸς «Πόλεμον»!

8. Ἄλλ' αἱ ὑψίσται αὗται ἀρεταί, καὶ τῷ ὄντι θεαί, ἐγκλείουσι θεῖον πράγματι περιεχόμενον, ὅπερ ἀπεκαλύφθη τοῖς ἀνθρώποις διὰ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπιφανείας

Αὐτοῦ. Ἐκ τῆς γῆς, διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀνέτειλεν ἡ «Ἀλήθεια». Αὐτὸς ὁ Κύριος ἐφανέρωσε τοῦτο, εἰπών: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. 14,6). Ἡ δὲ «Δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε» διὰ τῆς Γεννήσεως τοῦ Αὐτρωτοῦ. Ὁ Θεὸς συγκιρνᾷται τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, «ἵνα συνεπαρθῇ τῷ ὕψει τοῦ Θεοῦ τὸ ἀνθρώπινον» (Χρυσοστόμου, Λόγ. εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, παρὰ Migne, P.G. 46, 1137C). «Καὶ ἐπὶ γῆς Εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» διὰ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ διαγγέλλεται ὑπὸ τῶν ἀρχαγγελικῶν Δυνάμεων, ἐν χορῷ πανηγυρίζοντων τὸ μέγα τῆς Θείας οἰκονομίας «μυστήριον» ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ Χριστοῦ! «Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν» (Ἐφεσ. 2,14), τὴν μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου καταργήσας καὶ τὴν μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου Εἰρήνην δωρησάμενος, τὴν Εἰρήνην, «τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν» (Φιλιπ. 4,7), ἧτις καὶ φρουρεῖ τὰς καρδίας καὶ τὰ νοήματα παντὸς πιστοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ γεννηθέντι!

*

9. «Ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον», τὸ διὰ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἀποκαλυφθὲν εἰς ἡμᾶς! Ὅντως, ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ γῆς ἐφάνη! Ὅντως, ἡ Ἀλήθεια, ἡ ἐξ οὐρανοῦ, ἀνέτειλε καὶ ἡ Δικαιοσύνη ἐπὶ γῆς ἐφάνη, ἐξ οὐρανοῦ διακύψασα! Ὅντως, «ἐπὶ γῆς Εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»! Μὴ γενώμεθα λοιπὸν ἀγνώμονες περὶ τὸν εὐεργέτην. Ἄλλ' ἅπαντες, τὸ κατὰ δύναμιν ἕκαστος, ἄς προσκυνήσωμεν ἐν πίστει, ἐπ' ἐλπίδι καὶ ἐν ἀγάπῃ τὸ Θεῖον Βρέφος, τὸ ἐν Βηθλεὲμ γεννηθὲν καὶ ἐν τῇ φάτνῃ τῶν ἀλόγων τεθέν, ἵνα ἡμεῖς διὰ τῆς ἄκρας Αὐτοῦ ταπεινώσεως ὑψωθῶμεν καὶ ἐκ τῆς φάτνης τῶν ἀλόγων λάβωμεν τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου σφίζουσαν τὰς ψυχὰς ἡμῶν τροφήν. Πῶς; Διὰ τῆς μετανοίας, διὰ τῆς ταπεινώσεως, δι' ὧν θὰ καταστῶμεν ἱκανοὶ νὰ πανηγυρίσωμεν ἐπαξίως τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΟΙΔΙΜΟΥΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΑΘΗΝΩΝ*

«Ἐν ἀναβάσει Θυσιαστηρίου ἀγίου ἐδόξασαν
περιβολὴν ἀγιάσματος» (Σοφ. Σειράχ ν' 11).

Μακαριώτατε, σεπτῇ τῶν Ἱεραρχῶν χορεία,
φιλόθεον ἐκκλησίασμα,

Χρέος ἱερὸν συνήγαγεν ἡμᾶς εἰς ἐπιτέλεσιν ἱεροῦ
μνημοσύνου τῶν μακαριῶν τῇ λήξει γενομένων ἀοι-
δίμων Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν,
Προέδρων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος, τῶν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Γένους
καὶ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους μέχρι
τῶν ἡμερῶν ἡμῶν διατελεσάντων, ἐξαιρέτως δὲ τοῦ
συμπληροῦντος ἑκατὸν ἔτη ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του
ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Μελετίου
Μεταξάκη. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἔχων τὴν τιμὴν νὰ ὀμιλῇ
τὴν στιγμὴν ταύτην, σεπτῇ ἐντολῇ καὶ εὐλογία τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου, πρὸς τὰς σεπτὰς τούτων μορφὰς καὶ
τὸ ἔργον τῶν θὰ στρέψῃ τὴν σκέψιν, εἰς ἀπόδοσιν
φόρου βαθείας τιμῆς καὶ εἰς ἐκδήλωσιν ἐποφειλομέ-
νης εὐγνωμοσύνης πρὸς τὰ ἱερά αὐτῶν πρόσωπα.
Πρὸ τοῦ σεμνοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ κενотаφίου
ἱστάμενοι καὶ τὰς δεήσεις ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν τῶν
πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς ἀναφέροντες ὑπὲρ
ἀναπαύσεως τῶν μακαρίων ψυχῶν τῶν μεταστάντων,
εὐλαβῶς ἀναπολήσωμεν τοὺς προαπελθόντας ἡγουμέ-
νους ἡμῶν, «ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀνα-
στροφῆς» (Ἐβρ. ιγ' 7), μιμηθῶμεν τὴν θεοφιλεῖ προσ-
φορὰν ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκ-
κλησίας. Διότι οὗτοι ἔδωκαν ἑαυτοὺς εἰς τὸ καθῆκον
καὶ ἠνάλωσαν ἑαυτοὺς, ὡς «λύχνοι καιόμενοι» (Λουκ.
ιβ' 35), ἐπιταχύναντες οὕτω καὶ τὴν ἐκ τοῦ προσκαί-
ρου βίου ἔξοδον, διὰ δὲ τῆς ὅλης χρηστῆς αὐτῶν
πολιτείας δοξάσαντες τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τιμήσαντες
τὸ ἀξίωμα. Μνημονεύοντες δὲ τούτων, ὑπόμνησιν λά-

* Ἐπιμνημόσυνος λόγος, λεχθεὶς ἀπὸ τοῦ
Ἀμβωνοῦ τοῦ Ἱ. Ναοῦ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν τῇ Κυ-
ριακῇ 28ῃ Νοεμβρίου 1971, ἐπὶ τῇ ὁσίᾳ μνήμῃ τῶν κοι-
μηθέντων ἐν Κυρίῳ Μακαριστῶν Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος.

καὶ νὰ διακηρύξωμεν μετὰ τοῦ Θεολόγου Γρη-
γορίου ἐν πίστει, ἐπ' ἐλπίδι καὶ ἐν ἀγάπῃ
πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους: «Χριστὸς
γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρα-
νῶν, ἀπαντήσατε· Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε·
ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν εὐφρο-
σύνῃ ἀνυμνήσατε, λαοί, ὅτι δεδόξασται!»!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

βωμεν τῆς καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ὀφειλομένης
ἐπαγρυπνήσεως, πρὸς σταθερὰν καὶ ἀκλινη πορείαν
τοῦ σκάφους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀσφαλῆ παραφυλα-
κὴν τῆς βαρείας κληρονομίας τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Οἱ ἀπὸ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κρά-
τους διατελέσαντες Ἀρχιεπίσκοποι, δέκα πέντε τὸν
ἀριθμὸν, εἶναι οἱ ἑξῆς:

Νεόφυτος Δ' Μεταξᾶς (1833-1861).

Μισαῆλ Α' Ἀποστολίδης (1-1-1862
21-7-1862).

Θεόφιλος Α' Βλαχοπαπαδόπου-
λος (1862-1873).

Προκόπιος Α' Γεωργιάδης (1874-
1889).

Γερμανὸς Β' Καλλιγᾶς (1889-1896).

Προκόπιος Β' Οἰκονομίδης (1896-
1901).

Θεόκλητος Α' Μηνόπουλος (4-
11-1902—28-9-1917) καὶ (16-11-1920-Σεπτέμ. 1922).

Μελέτιος Γ' Μεταξάκης (8-3-1918—
1-11-1920).

Χρυσόστομος Α' Παπαδόπουλος
(10-3-1923—22-10-1938).

Χρυσάνθος Α' Φιλιππίδης (13-12-
1938—2-7-1941).

Δαμασκηνὸς Α' Παπανδρέου (5-
7-1941—20-5-1949).

Σπυρίδων Α' Βλάχος (4-6-1949—21-3-
1956).

Δωρόθεος Γ' Κοτταρᾶς (29-3-1956—
26-7-1957).

Θεόκλητος Β' Παναγιωτόπουλος
(7-8-1957—8-1-1962).

Χρυσόστομος Β' Χατζησταύρου
(14-2-1962—11-5-1967).

Οὗτοι πάντες εἰδείχθησαν ἄξιοι τῆς κλήσεώς των,
τιμήσαντες τὸν περίπυστον Θρόνον Διονυσίου Ἀρεο-
παγίτου καὶ Ἱεροθέου, ἀναδείξαντες δὲ τὸ κλεινὸν
ἄστν κέντρον οὐ μόνον πανελληνίου, ἀλλὰ καὶ πανορ-
θοδόξου ἀκτινοβολίας καὶ ἐπιρροῆς. Ἦσαν οἱ διὰ
τὸν καιρὸν τῆς ἀρχιεπισκοπείας αὐτῶν κατάλληλοι
ἄνδρες, περὶ ὧν ἐπηλήθευσε τὸ τοῦ σοφοῦ Σειράχ,
ὅτι «ἐν χειρὶ Κυρίου ἐξουσία γῆς καὶ τὸν χρήσιμον
ἐγείρει εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς» (Σοφ. Σειρ. ι' 4).

Διεκρίνοντο διὰ τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τῶν Ἐκ-
κλησιαστικῶν ζητημάτων, τὴν σύνεσιν, διοικητικὴν
ἐμπειρίαν καὶ τὴν πλουσίαν δραστηριότητα εἰς ὄλους
τοὺς τομεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς, πνευματικῆς καὶ

κοινωνικῆς δράσεως. Κοινὸν γνῶρισμα αὐτῶν ἦτο ἡ βαθεῖα κανονομάθεια, ἡ γνῶσις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἡ ἐμμονὴ εἰς τὰς παραδόσεις, ἡ φροντίς πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου καὶ ἡ ἀπεριόριστος στοργὴ τῶν πρὸς αὐτόν, ἅμα δὲ ἡ διορατικότης καὶ εὐστροφία, μεθ' ἧς διεχειρίσθησαν λεπτότατα ζητήματα καὶ ἐμπιστευτικῆς φύσεως ὑποθέσεις. Ἰδιαίτερος μνημονευτέα ἐνταῦθα ἡ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἐμφανισθεῖσα σημαντικὴ ἀναζωπύρησις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τοῦ λαοῦ, διὰ τῆς πυκνώσεως τοῦ θείου Κηρύγματος καὶ ἐξαπλώσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Ἀλλὰ καὶ τὸ σύγχρονον Χριστιανικὸν κίνημα παρ' ἡμῖν, εἰς τὴν ἰδικὴν τῶν πρωτοβουλίαν καὶ δραστηριότητα ἀποδοτέον, οὐτινος καρποὺς δρέπει σήμερον ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ κοινωνία καὶ ἐκ τῶν κόλπων τοῦ ὁποίου πάντες ἡμεῖς προερχόμεθα.

Δὲν παραλείπομεν νὰ σημειώσωμεν τὸ ἀγωνιστικὸν πνεῦμα, ὅπερ διέκρινε τοὺς περισσοτέρους, ἀλλὰ καὶ τὸ σθένος, ἀντάξιον ἀληθῶν ἡγετῶν, διὰ τοῦ ὁποίου ἀντιμετώπισαν δυσκόλους περιστάσεις ἐν τῇ Χώρα, ἧτις ἐγνώρισε πλείστας διακυμάνσεις καὶ βαθεῖας μεταβολὰς οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πολιτικὰς ἀνωμαλίας, περιπετείας καὶ δοκιμασίας. Ἰδιαίτερος ἀξία ἐξάρσεως εἶναι ἡ προσφορὰ τῶν Ἀρχιεπισκόπων εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας, ἐπ' εὐκαιρίᾳ μάλιστα τοῦ συμπίπτοντος ἐφέτος ἑορτασμοῦ τῆς 150ετηρίδος τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας, ὡς τοῦ Νεοφύτου Μεταξᾶ, συμμετασχόντος τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ Ἔθνους καὶ ὑψώσαντος εἰς Ἀταλάντην τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ Θεοφίλου Παπαβλαχοπούλου, διατελέσαντος Διακόνου τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ δράσαντος ἐνεργῶς κατὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἔθνους.

Οἱ αὐοιδίμοι Ἀρχιεπίσκοποι, ζήσαντες εἰς ἀνωμάλους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περιόδους καὶ εἰς κρισίμους καμπὰς τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου, προσέφερον ἀνυπολογίστους ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἔθνος καὶ συνεκακοπάθησαν μετὰ τοῦ χειμαζομένου Λαοῦ κατὰ τοὺς διαφόρους ἀπελευθερωτικοὺς πολέμους, συμμερισθέντες τὴν δοκιμασίαν αὐτοῦ ἐν ὥρᾳ ἐθνικῶν συμφορῶν καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς καὶ τάξαντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἔθνους τὸν ὑπ' αὐτοῦς ἱερὸν Κλήρον, τοῦ ὁποίου ἀμέτρητοι εἶναι αἱ θυσίαι καὶ αἱ ἐκατόμβαι.

Μεταξὺ τῶν αὐοιδίμων Ἀρχιεπισκόπων διακρίνομεν τρεῖς διαπρεπεῖς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, Μισαήλ Ἀποστολίδην, Προκόπιον Οἰκονομίδην, καὶ Χρυσόστομον Παπαδόπουλον, διατελέσαντας Καθηγητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, δύο δὲ μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Πνευματικοῦ Ἰδρύματος τῆς Χώρας ἡμῶν, τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Χρυσόστομον Παπαδόπουλον καὶ Χρυσάνθον Φιλιππίδην.

Οὕτω, δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ὁ Ἀρχιεπισκοπικὸς θρόνος ἐγνώρισε τῷ ὄντι σεπτὰς καὶ ἀναμφισβητήτου κύρους καὶ ἀκτινοβολίας μορφὰς καὶ μεγάλα πατερικὰ ἀναστήματα. Ἐκεῖνοι ὑπῆρξαν οἱ θεμε-

λιωταὶ τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, δι' οὓς ἰσχύει ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, «ἄλλοι κεκοπιάκασιν καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε» (Ἰωάν. δ' 38).

Παρ' αὐτῶν ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς ὁργανώσεως καὶ συστηματοποιήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ὡς καὶ τῆς περισυλλογῆς καὶ ἀξιοποιήσεως τῆς ἐναπομεινάσης ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, μὲ μοναδικὸν κριτήριον τὸ συμφέρον πάντοτε τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ἀνάγεται καὶ ἡ ἴδρυσις Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν οἰκονομικῆς, ἀσφαλιστικῆς καὶ πνευματικῆς φύσεως. Ἐνδεχομένως, εἶχον καὶ οἱ τοὺς ἀδυναμίας τῶν καὶ ὡς ἀνθρώποι τὰς ἐλλείψεις τῶν, ἀσφαλῶς δὲ ἐσημειώθησαν καὶ παραλείψεις καὶ σφάλματα ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν ποιμαντορικῶν καθηκόντων τῶν, ἀλλ' εἶναι γεγονός, ὅτι κατὰ κανόνα κατάρθωσαν νὰ φανοῦν ἀντάξιοι τῶν προσδοκιῶν τῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲν παραλείψαντες ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου αὐτῆς. Κατὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν αὐτῶν θητείαν ἐσφουρηλάτησαν τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, χαράξαντες βασικὰς γραμμὰς διὰ τὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀναδειχθέντες ἀξιοὶ πνευματικοὶ ἡγέται, ὑπ' ὧν εἶχοντες ὅτι ἡ ἀληθὴς ἡγεσία κέκληται, ὅπως φαίνεται καὶ ἀκτινοβολῆ, ὀδηγῆ καὶ προπορεύηται, ὄχι κατὰ τὸ προβάδισμα τῆς τιμῆς καὶ διακρίσεως, ἀλλὰ κατὰ τὴν ταπεινώσιν καὶ θυσίαν. Δύναται δὲ νὰ λεχθῆ, ὅτι οἱ αἰμίνηστοι διώκησαν ὄντως «μετ' ἐπιστήμης» καὶ ἐδείχθησαν ἀνώτεροι ταπεινῶν μικροτήτων καὶ ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν, οὐδόλως θαμβωθέντες ἐκ τῆς αἴγλης τοῦ ἀξιώματος τοῦ Πρωτοθρόνου. Καὶ ἐσεβάσθησαν τὸ ἔκπαλαι ἐν τῇ Ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ κρατοῦν δημοκρατικὸν πολίτευμα, σύμφωνον καὶ πρὸς τὸν Συνοδικὸν Τόμον τοῦ 1850, ἐν ἰσοτίμῳ, στενῇ καὶ ἀδελφικῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Ἱεραρχῶν, τῶν συγκροτούντων ἐκάστοτε τὰς Ἱεράς Συνόδους τῆς τε Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς Συνόδου, οὐχὶ δὲ κατ' ἀπολυταρχικὸν καὶ αὐταρχικὸν τρόπον. «Ἐπιλήψει με διηγουμένον ὁ χρόνος» περὶ τῆς Ὀρθοδόξου σκέψεως καὶ τῶν τιμωτάτων ἀγῶνων τῶν αὐοιδίμων, οἱ ὅποιοι εἶχον νὰ ἀντιμετωπίσουν πιέσεις ἀφαντάστους, ἐμπόδια σοβαρώτατα καὶ προβλήματα δυσεπίλυτα, ὀρθώσαντες ἐπανειλημμένως τὸ ἀνάστημά τῶν πρὸς τοὺς ἐκάστοτε ἰσχυροὺς, χάριν τοῦ συμφέροντος καὶ πρὸς προάσπισιν τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, μὴ διστάσαντες νὰ ἀντιτάξωσι σθεναρῶς εἰς τὸν Πολιτικὸν παράγοντα «τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ' 21), ὡς αὐτὸς ἐπεχειρήθη ὑποταγὴ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ πολλαπλῶς ἐπωφεληθέντες τῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἀγαθῶν διαθέσεων τῶν ἐκάστοτε Κυβερνώντων καὶ εἰλικρινῶς συνεργασθέντες μετὰ τῶν παραγόντων τῆς Πολιτείας, πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ἀμφοτέρων.

Προσῆκει, διὰ πάντα ταῦτα, ὁ δίκαιος ἐπαινος καὶ ὁ ὀφειλετικὸς μακαρισμὸς τῆς σεπτῆς αὐτῶν μνήμης, διότι ἐβάδισαν τὸν βασιλικὸν δρόμον τῶν

θειῶν ἐντολῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τηρήσαντες ἀπαρασαλεύτως τὸν δοθέντα κατὰ τὴν φρικτὴν ὥραν τῆς χειροτονίας αὐτῶν ὄρκον, διακονήσαντες τὴν ἱεράν ὑπόθεσιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἄνευ μισαλλοδοξίας, πλουτίσαντες διὰ πολυτίμων συγγραφῶν τὴν ἱεράν γραμματεῖαν καὶ ἐκδαπανηθέντες διὰ τὴν δόξαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Καὶ νῦν, τὴν σκέψιν ἡμῶν εὐγνώμονα στρέψωμεν πρὸς τὴν μνήμην τῶν Ἀρχιεπισκόπων τῆς τελευταίας πενηκονταετίας, οὓς ἠτύχησαμεν «οἱ περιλειπόμενοι» νὰ γνωρίσωμεν, παρ' αὐτοῖς πολλοὶ ἐξ ἡμῶν μαθητευθέντες καὶ διακονήσαντες καί, ὡς ἐκ τούτου, προσωπικὴν ἐμπειρίαν ἔχοντες τῶν ἐξόχων ἀρετῶν καὶ τῆς προσωπικῆς ἀκτινοβολίας των, οὐ μόνον ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπικῇ περιφερείᾳ καὶ τῇ ἡμεδαπῇ, καθ' ὅσον ἦσαν «ἡ μέριμνα πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν» (Β' Κορινθ. ια' 28), ἀλλὰ καὶ πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας, τυχόντες γενικῆς ἐκτιμῆσεως καὶ θαυμασμοῦ ἀπὸ μέρους διασήμων προσωπικοτήτων παγκοσμίου κύρους. Ἀξιοσημείωτον τυγχάνει, ὅτι ἡ μεγάλη αὐτῶν ἀξία καὶ ἡ προβολὴ τῆς προσωπικότητος αὐτῶν ἀνεγνωρίσθησαν παρά τε τῶν Ὁμοδόξων καὶ Ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ παρ' ἀνωτάτων Ἐπιστημονικῶν Ἰδρυμάτων, ἡμετέρων καὶ ξένων καὶ διεθνῶν Ὁργανισμῶν, παρ' ὧν ἔτυχον ἐξαιρετικῶν τιμῶν καὶ διακρίσεων.

Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, ὁ σοφὸς καὶ ἀκάματος θεράπων τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης, ὁ πολυγραφώτατος διεθνὸς κύρους καὶ αὐθεντίας διδάσκαλος καὶ συγγραφεὺς, ὁ ταπεινός, πραῦς καὶ ἥρεμος, ὁ σεμνὸς καὶ ἄτυφος, ὁ πλήρης στοργῆς καὶ καλωσύνης, ὁ ἐλεήμων καὶ φιλέσπλαγχνος, ὁ μέγας Ἱεράρχης.

Χρῦσανθος Φιλίππιδης, ὁ εὐγενὴς τὸ ἦθος καὶ τὸν τρόπον, ὁ συνετὸς καὶ σώφρων, ὁ σεμνός, ἀξιοπρεπὴς καὶ ἱεροπρεπὴς, ὁ πνευματικὸς καὶ τίμιος ἐκκλησιαστικὸς καὶ ἔθνικος ἀνὴρ, ὁ γενναῖος τὸ φρόνημα, μὲ τὴν λεπτὴν συνείδησιν καὶ εὐαισθησίαν, ὁ φλογερὸς ἀγωνιστὴς τοῦ Πόντου, ὁ ἀντιτάξας εἰς τὸν Γερμανὸν κατακτητὴν τὴν ἀναξίαν μεγάλων ἀνδρῶν θαρραλέαν ἐκείνην ἀπάντησιν ἅμα καὶ προειδοποίησιν, ὅπως μὴ θιγῇ ἡ φιλοτιμία καὶ ὑπερηφάνεια τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Δαμασκηνὸς Παπανδρέου, ὁ θαρραλέος ἀγωνιστὴς, μὲ τὴν ἥρωϊκὴν καὶ πεφωτισμένην διάνοιαν, ὁ μεγαλόψυχος καὶ μεγαλεπίβολος, ὁ ἰκανώτατος καὶ εὐστροφος ἀνὴρ, μὲ τὸ ἀδούλωτον φρόνημα καὶ τὰς πολλὰς ἐμπειρίας, ὁ σπουδαῖος κοινωνικὸς παράγων, ὁ χρηματίσας Ἀντιβασιλεὺς εἰς κρισίμους διὰ τὸ Ἔθνος στιγμὰς καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του διασώσας ἐκ χειρὸς τῶν κατακτητῶν χιλιάδας πατριώτας καὶ ἀθῶους πολίτας.

Σπυρίδων Βλάχος, ὁ πολυπείρος καὶ συνετὸς, ὁ ἰσχυρὸς χαρακτήρ, ὁ τίμιος, ἀπλοῦς τὴν καρδίαν καὶ ἱεροπρεπὴς μὲ τὴν ἐγνωσμένην προσή-

λωσιν εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς θεσμούς, ὁ εὐθαρσὴς καὶ γενναῖος ἀγωνιστὴς, ὁ θυρικὸς, ἀνήσυχος καὶ δραστήριος Ἱεράρχης, ὁ ἐμψυχωτὴς τοῦ Μακεδονικοῦ κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ καὶ τοῦ Ἑπειρωτικοῦ ἀγῶνος.

Δωρόθεος Κοτταρᾶς, ὁ σθεναρὸς καὶ ἀνυποχώρητος μαχητὴς, ὁ διαυγὴς τὴν σκέψιν, ὁ νουεχὴς καὶ σώφρων, ὁ δεινὸς ρήτωρ, ὁ νομομαθὴς καὶ κανονολόγος, ὁ εὐλαβούμενος τὰς παραδόσεις, μὲ τὰ σπάνια διοικητικὰ προσόντα.

Θεόκλητος Παναγιωτόπουλος, ὁ ἀπλοῦς τοὺς τρόπους καὶ εὐγενὴς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ἐμφάνισιν, ὁ προσηνὴς καὶ μετριόφρων, ὁ ἀθόρυβος τῆς καλωσύνης καὶ φιλάνθρωπίας ἐργάτης, μὲ τὴν πολλὴν διοικητικὴν πείραν καὶ τὰ πολλὰ προτερήματα.

Χρυσόστομος Χατζησταύρου, ὁ σεμνὸς καὶ εὐγενὴς, ὁ φρόνιμος, γλυκὸς καὶ ἱεροπρεπὴς, ὁ δόκιμος χειριστὴς τοῦ καλάμου καὶ τοῦ λόγου, ὁ ἐμπειρότατος περὶ τὰ ἐκκλησιαστικά, ὁ στερρὸς τῆς Ὁρθοδοξίας πρόμαχος καὶ αὐστηρὸς τηρητὴς τῶν παραδόσεων, ὁ τίμιος ἀγωνιστὴς, ὁ ἄλλοτε Ἀρχιδιάκονος τοῦ Μητροπολίτου Δράμας Χρυσοστόμου, τοῦ μετέπειτα ἐθνομάρτυρος Σμύρνης, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἐχρημάτισεν ἐν συνεχείᾳ Βοηθὸς Ἐπίσκοπος, συμμερισθεὶς τοὺς ἐθνικοὺς αὐτοῦ ἀγῶνας.

Καὶ ἤδη, ἔλθωμεν εἰς τὸν ἀοίδιμον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κυρὸν Μελέτιον Μεταξάκη, συμπληρουμένης ἤδη ἑκατονταετίας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του (21-9-1871). Οὗτος, κατὰ κόσμον Ἐμμανουήλ, ὑπῆρξε γόνος τῆς εὐάνδρου καὶ ἥρωστόκου Κρήτης, γεννηθεὶς εἰς τὸ χωρίον Παρασᾶς τοῦ Νομοῦ Λασηθίου. Ἀκολουθήσας τὸ ἱερατικὸν στάδιον, ἀνῆλθεν ἐνωρὶς εἰς τὰ ὑπάτα τῆς Ἐκκλησίας ἀξιώματα, τιμηθεὶς ὅσον οὐδεὶς καὶ καταγαῖσας διὰ τῶν πολλῶν ἀρετῶν καὶ τῆς πολυσχιδοῦς δράσεώς του τὰς Ἐκκλησίας Κύπρου καὶ Ἑλλάδος καὶ τὰ δύο πρῶτα πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα, χρηματίσας διαδοχικῶς Μητροπολίτης Κυτίου-Κύπρου (Μάρτιος 1910—8-3-1918), Μητροπολίτης (Ἀρχιεπίσκοπος) Ἀθηνῶν (8-3-1918—1-11-1920), Οἰκ. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (25-11-1921—20-9-1923) καί, τέλος, Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (20-5-1926—28-7-1935). Πάσας τὰς ἀνωτέρω θέσεις ἐτίμησεν ὁ ἀοίδιμος, ἀναδειχθεὶς διὰ τῆς ἐν γένει λαμπρᾶς καὶ γονίμου πολιτείας του ἀνὴρ ἐκκλησιαστικὸς πρῶτου μεγέθους καὶ σπανία ἡγετικὴ φυσιογνωμία.

Ὡς Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἴδρυσεν τὸ Ἐκκλησ. Ὁρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης, τὰ Ἐνοριακὰ Φιλόπτωχα Ταμεῖα, ὡς καὶ τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ» καὶ «Διδαχὴ». Εἰργάσθη διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τὴν πύκνωσιν τοῦ κηρύγματος τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἠγήθη δὲ ἐπιτυχῶς ἐκκλησιαστικῆς ἀποστολῆς εἰς Ἠνωμένας

Η ΟΙΚΟΔΟΜΟΥΣΑ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

Ἡ συνήχησις τῶν κωδῶνων τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Ναῶν καὶ τῶν μελωδικῶν ὕμνων τῆς Ἑορτῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ὀρθρινῶν ἀκολουθιῶν, μεταδίδεται εἰς τὰς χορδὰς τῶν καρδιῶν τῶν Χριστιανῶν, διὰ τὰς προετοιμάσει διὰ τὴν ἐπὶ θύραις μεγάλην ἑορτήν. Ἐκ τῆς ἑορτῆς τῶν Εἰσοδιῶν τῆς Θεοτόκου ἢ Ἐκκλησία ψάλλει θριαμβευτικῶς τὸ γεγονός τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παριστῶσα τοῦτο ὡς διαρκές καὶ πάντοτε ἐπίκαιρον θαῦμα, καλεῖ δὲ τοὺς πιστοὺς νὰ δοξάσουν τὸν Θεόν, νὰ ἀνυψωθοῦν πνευματικῶς καὶ νὰ συνθέσουν ἕσματα νίκης καὶ εὐφροσύνης πρὸς τὸν Ἐμμανουήλ.

*Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε
Χριστὸς ἐξ Οὐρανῶν, ἀπαντήσατε
Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε
ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ
καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοὶ
ὅτι δεδόξασται.*

Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ὑπῆρξε δυναμικὸς καὶ μεγαλοπράγμων Ἱεράρχης, ῥηξικέλευθος καὶ δημιουργικὸς, σπουδαῖος δραματιστὴς καὶ μεγαλοφυῆς, λάτρης τοῦ ῥάσου, διαθέταν γόνιμον, πρακτικὸν καὶ φωτεινὸν νοῦν καὶ σπανίας διοικητικὰς ἀρετὰς καὶ χαρίσματα.

Πληρώσαντες οἱ μακαριστοὶ Ἀρχιεπίσκοποι τὸ κοινὸν χρέος, ἀπῆλθον τοῦ ματαίου τούτου κόσμου, ἄλλοι μὲν προῶρος, ἄλλοι δὲ ὑπερβάντες τὸ δαυϊτικὸν ὄριον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, εἴτε ἐπὶ τοῦ Θρόνου εἴτε ἐκτὸς αὐτοῦ, ἀναπαύομενοι ἤδη ἐν ταῖς οὐρανίαις ἀδλαῖς, μὲ τὴν συνείδησιν συμμαρτυροῦσαν, ὅτι ἐπραξαν ὅ,τι ἐξηρτᾶτο ἀπὸ αὐτοὺς καὶ τὴν ἐλπίδα, ὅτι οἱ κόποι των δὲν θέλουν ἀποβῆ ἐπὶ ματαίῳ, κατὰ τὸν Προφήτην, «οἱ ἐκλεκτοὶ μου οὐ κοπιήσουσιν εἰς κενόν» (Ἠσ. 65, 23).

Τούτους ἔχοντες φωτεινὸν παράδειγμα διὰ τοὺς δυσκόλους καὶ ἀπαιτητικοὺς χρόνους τῆς ἐποχῆς μας, ὑποκλιθῶμεν εὐλαβῶς πρὸ τῶν σεπτῶν αὐτῶν μορφῶν δεόμενοι, ὅπως «ὁ τοῦ κόσμου Βασιλεὺς, ἀποθανόντας ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ νόμων, εἰς αἰώνιον ἀναβίωσιν ζωῆς ἀναστήσει» (Β' Μακ. 7,9).

Τῶν αἰοιδίμων Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν αἰωνία ἡ μνήμη!

† Ὁ Μαρωνεῖας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Εἶναι ὁ πρῶτος ὕμνος ἀπὸ τὰς Καταβασίας τῶν Χριστουγέννων, τὰς ὁποίας τόσον ἀγαπᾷ καὶ γνωρίζει νὰ ψάλλῃ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ποιητὴς μὲ πολλὴν λυρικὴν διάθεσιν καὶ θριαμβευτικὸν ὕφος σαλπίζει πνευματικὸν προσκλητήριον, διὰ νὰ εὐρεθοῦν ἅπαντες οἱ λαοὶ παρόντες, συγκροτοῦντες δοξολογικοὺς χοροὺς ὑπὲρ τοῦ ἐπὶ γῆς νέου Βασιλέως.

Ὁλόκληρος ἡ σειρὰ τῶν ὕμνων τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, τόσον τῶν προεορτιῶν, ὅσον καὶ τῶν τῆς κυριωνύμου ἡμέρας, παρέχουν πλούσιον ὕλικόν πνευματικῆς οἰκοδομῆς ὑπὲρ τῶν πιστῶν, παραλλήλως βεβαίως πρὸς τὰ παρατιθέμενα ἱστορικὰ στοιχεῖα καὶ τὰς δογματικὰς ἀληθείας, τὰς σχετικὰς πρὸς τὸ μέγα γεγονός τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου. Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησιαστικὴ ὕμνογραφία εἶναι ἀκένωτος πηγὴ ἀρδεύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μελετητοῦ αὐτῆς, διὰ τῶν ὑπερφυῶν τῆς πίστεως ἀληθειῶν, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν εἰς τὸν καταναγασμὸν τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ φθάσῃ οὗτος εἰς τὴν θέαν τοῦ παμφαοῦς Ἡλίου τῆς δόξης. Ἄς προσέξωμεν λοιπὸν ὑπὸ αὐτὸ τὸ πρίσμα τὸ προεόρτιον στιχηρὸν τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως.

*Ἐναπογραφόμενος Χριστέ,
δούλοις, τῷ τοῦ Καίσαρος,
δι' εὐσπλαγγίαν προστάγματι,
ἐρχῆ χαρίσασθαι τὴν ἐλευθερίαν,
τὴν ζωὴν καὶ λύτρωσιν,
ἀγνώμοσιν οἰκέταις μακρόθυμε,
τοῖς προσκυνοῦσι Σου,
τὰ σωτήρια Γενέθλια,
τοῦ ἐλθόντος, σῶσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.*

Ἡ μνεῖα τοῦ Καίσαρος παρέχει τὸ ἱστορικὸν πλαίσιον τοῦ γεγονότος. Τὸν κύριον χῶρον ὁμῶς τῆς σκέψεως τοῦ ποιητοῦ καταλαμβάνει ἡ εὐσπλαγγία τοῦ Θεοῦ, ποὺ δέχεται νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, διὰ νὰ φέρῃ τὰ ἀνυπερβλήτα δῶρα τῆς ἐλευθερίας, τὴν ζωὴν, τὴν λύτρωσιν, καὶ τὴν σωτηρίαν. Πόσον αἰσθανόμεθα πλησίον μας τὸν ποιητὴν, ὅταν τὸν ἀκούωμεν νὰ ὀμιλῇ διὰ τὰ Γενέθλια τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ καὶ νὰ μεταφέρῃ τὸ γεγονός τῆς Γεννήσεως Ἐκείνου εἰς τὰ μέτρα τῆς ἰδικῆς μας ζωῆς! Ἦλθε, λοιπὸν, ὁ Χριστὸς διὰ νὰ σώσῃ τὰς ψυχὰς μας καὶ ἐπομένως ἡμεῖς προσκυνοῦμεν τὴν παρουσίαν Του, ἑορτάζοντες τὴν κατὰ ἄνθρωπον γενέ-

θλιον ἡμέραν Του. Πόση λιτότης ἀλλὰ καὶ βάθος, πόσος ἀνθρωπισμὸς ἀλλὰ καὶ πίστις, πόσος λυρισμὸς ἀλλὰ καὶ ζῶσα πραγματικότητα!

Εἰς τὴν συνέχειαν, τὸ γ' στιχηρὸν φέρει εἰς τὴν σκηνὴν τὴν Παναγίαν Θεοτόκον. Ἡ μεγάλη Μήτηρ «κατανοήσασα» τὸν ἀνακαινισμὸν τῆς φύσεως ὀλοκλήρου, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν νεογέννητον Υἱὸν τῆς με περισσὸν μητρικὸν φίλτρον.

*...Τέκνον ποθεινότατον,
ἐκπλήττομαι τὸ μέγα μυστήριον
πῶς καὶ γεννήσασα
παρθενεύω τῇ δυνάμει Σου,
τῷ, τοῦ τὰ πάντα ποιοῦντος, βουλήματι!*

Ἄπορεῖ ἡ Θεοτόκος καὶ ὑποτάσσεται εἰς τὴν πανσθενῆ θεῖαν βούλησιν, διὰ νὰ ἀποδεχθῇ τὸ θαῦμα. Ἄς σταματήσῃ λοιπὸν τὴν ἀνίχνευσιν ἢ ξηρὰ ἀνθρωπίνῃ λογικῇ καὶ ἄς παραχωρήσῃ τὴν θέσιν τῆς εἰς τὴν πίστιν, διὰ νὰ ἴδῃ τὸ θαῦμα καὶ νὰ τὸ προσκυνήσῃ ἐν εὐλαβείᾳ ἀνυποκρίτως. Ἔτερος ὕμνος, στιχηρὸν τῆς Κ' τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, ζητεῖ μὲ «ψυχοῦς» λογισμοὺς νὰ ἴδωμεν τὸ θαῦμα:

*Προεορτάσωμεν λαοί, Χριστοῦ τὰ Γενέθλια
καὶ ἐπάραντες τὸν νοῦν, ἐπὶ τὴν Βηθλεέμ
ἀναρθῶμεν τῇ διανοίᾳ, καὶ κατὶδόμεν τὴν Παρθένον,
τοῖς ψυχικοῖς λογισμοῖς, ἐπειγομένην τίκτειν
ἐν Σπηλαίῳ τὸν τῶν ὄλων Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν...*

Ὁ μέγιστος τῶν ὕμνογράφων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς διαθέτει ὀλόκληρον τὸ θεῖον τάλαντόν του διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὸ βαθύ περιεχόμενον τῆς ἑορτῆς καὶ διὰ νὰ μᾶς μεταφέρει εἰς τὸν μυστηριακὸν χῶρον τῆς Βηθλεέμ. Ὁ ποιητὴς καλεῖ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις νὰ προπορευθοῦν εἰς τὸν πανηγυρικὸν ἑορτασμόν, ὅσοι εὐρίσκονται εἰς τὴν Βηθλεέμ νὰ ἐτοιμάσουν τὴν φάτνην, νὰ ὑποκλιθῶμεν ὅλοι ἐμπρὸς εἰς τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ, νὰ δεχθῇ τὸν ἀσπασμὸν ἢ Ἐκκλησία, καὶ ὅλοι οἱ λαοί, συμμετέχοντες εἰς τὴν χαρὰν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, νὰ ἀναφωνήσουν: «Εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν, Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι». Εἰς τὸ αὐτὸ ποίημα, ἐξ οἴκοι τοῦ ὁποῦ ὑψάλλονται εἰς τοὺς αἴνους τῆς Κ' Δεκεμβρίου, ὁ ἱερός ὕμνος καλεῖ τοὺς πιστοὺς:

*Δεῦτε οἱ πιστοί, ὑπαντήσωμεν τῷ Κτίστῃ
ἤκοντι εἰς γῆν, ἐκ Παρθένου ἀνατεῖλαι·
ἀγνεία λαμπρυνθῶμεν,
ἀρεταῖς ἀστραφθεῖμεν·
τρόμῳ καὶ χαρᾷ ἐτοιμασθῶμεν,
Χριστὸν ἰδέσθαι βρεφωθέντα,
νοὸς ὄμμασιν, ἡμᾶς θεοῦντα τοὺς βροτοὺς,
ἄκρα ἀγαθότητι.*

Ἡ προὑπάντησις τοῦ ἐρχομένου Κυρίου, εἶναι ἔργον τῶν πιστῶν· λάμποντες ἀπὸ ἀγνότητα καὶ ἀστράπτοντες ἀπὸ τὸ πολῦτιμον στέμμα τῶν θεῶν ἀρετῶν, μὲ ἀνάμεικτα αἰσθήματα θεῖου φόβου καὶ χαρᾶς, καλούμεθα νὰ ἴδωμεν τὸ θεῖον Βρέφος καὶ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι Τοῦτο χαρίζει τὴν θέωσιν εἰς τοὺς θνητοὺς ἐξ ἄκρας ἀγαθότητος. Αὐτὴ ἡ διαρκὴς πρόσκλησις πρὸς τοὺς πιστοὺς διήκει δι' ὄλων τῶν προεορτίων καὶ ἑορτίων ὕμνων τῶν Χριστουγέννων, ἀποβλέπουσα κυρίως εἰς τὸν στολισμὸν τῶν ψυχῶν, διὰ νὰ εἶναι κατάλληλοι πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ γεννημένου Θεοῦ. Ὁ στολισμὸς οὗτος μόνον διὰ τῶν δακρύων τῆς μετανοίας δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ.

*Ἀποκενοῦντες, ὡς μύρα τὰ δάκρυα,
τῷ δι' ἡμᾶς Χριστῷ τικτομένῳ σαρκί,
σαρκὸς τὰς κηλίδας καθαρίσωμεν,
τῷ ἀχράντῳ καθαρῶς προσιόντες
καὶ βοῶντες. Πάντα τὰ ἔργα Κυρίου,
τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερφυοῦτε,
εἰς πάντα τοὺς αἰῶνας.*

Ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὴν γενέθλιον τοῦ Κυρίου ἡμέραν, ὁ ὕμνογραφικὸς πλοῦτος καθίσταται ἐντυπωσιακώτερος, μὲ τὰς ἄλλεπαλλήλους ποιητικὰς ἐναλλαγὰς, μὲ τὸ πλῆθος τῶν σκηνῶν καὶ τῶν εἰκόνων, μὲ τὰς προτροπὰς καὶ τὰς ἀναφωνήσεις χαρᾶς, μὲ τὸν ἄπλετον φωτισμὸν τῆς διδασκούσης καὶ οἰκοδομοῦσης Θεολογίας. Ἀπέραντος κῆπος εὐδῶν ἀνθέων εἶναι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι τῶν Χριστουγέννων. Ὁλόκληρος ὁ χορὸς τῶν ἱερῶν ὕμνων, ἑκστατικὸς ἐμπρὸς εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, θανυμάζει καὶ ἐρωτᾷ:

*Ξένον τοκετοῦ, ξένα πράγματα δοῦνται!
πῶς ὁ τῷ Πατρὶ, ἐν ὑψίστοις συνεδρεύων,
ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων, γεννηθεὶς ἀνακλίνεται;
πῶς ὁ ἀναφῆς ἐν τοῖς σπαργάνοις;
πῶς ὁ πανταχοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ;
λαοὶ κράξωμεν· ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ
Χριστὸς παραγίνεται.*

Καὶ διὰ νὰ καλύψουν τὴν ἑκστασίαν τῶν οἱ μυσταγωγοὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως, ἐπιστρατεύουν τὴν πίστιν τῶν, ζητοῦν τὴν συνδρομὴν τῶν πιστῶν, ἐπικαλοῦνται τὴν Θεῖαν Χάριν καὶ περιχαρεῖς χαρακτηρίζουν ταυτοσήμως τὴν Θεῖαν Γέννησιν καὶ τὸν Γεννηθέντα Κύριον· ἦλθεν ἡ ἀνάκλησις, ὁ ἰλασμός, τὸ φῶς, ἡ παντελής ἀπολύτρωσις, ὁ θησαυρὸς ὁ πολῦτιμος, ἡ μεγαλωσύνη, ἡ εὐδοκία, ἡ ἀνατολή, ἡ δικαιοσύνη, ὁ φθόγγος ὁ μυστικός, ὁ σπαργανῶν ὀμίχλη Ἰησοῦς τὴν θάλασσαν, ὁ τὸν δεσμὸν τῆς κακίας διαρρήξας, ὁ φωτίσας τὸν κόσμον, ὁ καταπλουτῶν ἡμᾶς καὶ φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν.

Πηγαί τῶν ποιητῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀντλοῦν τὰ βασικά στοιχεῖα τοῦ ἀναπτυσσομένου εἰς τοὺς ὕμνους θεολογικοῦ καὶ λογοτεχνικοῦ θησαυροῦ των, εἶναι ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη, ἀλλὰ καὶ ἡ μέχρι τῆς ἐποχῆς των Παράδοσις. Τὰ πρόσωπα, τὰ γεγονότα, αἱ προφητεῖαι, αἱ προτυπώσεις καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου παρατίθενται μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ προσοχῆς. Οὐδὲν πρόσωπον παραλείπεται· οὐδεμία ἀλήθεια ἀποσιωπᾶται. Οἱ Προφῆται, ἡ Θεοτόκος, ὁ Ἰωσήφ, οἱ Ποιμένες, οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Μάγοι ἐναλλάσσονται διαδοχικῶς ὡς προσκυνηταὶ τοῦ Θεοῦ Βρέφους, ἐνῶ εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην ὁ ἀντίδικος καὶ ὁ ἄδης στενάζουν διὰ τὸν ἀρξάμενον κατὰ τῆς δουλικῆς κυριαρχίας των πόλεμον. Ἡ Βηθλεὲμ εἶναι ἡ εὐρυτάτη σκηνή, ἐφ' ἧς ἔχει στηθῆ τὸ Σπῆλαιον ἀπλῆτως φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ λάμποντος καινοφανοῦς Ἀστέρος. Ποῖος δύναται νὰ μείνῃ ἀμέτοχος εἰς τὴν πρόσκλησιν συμμετοχῆς εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Σπηλαίου, ἀφοῦ χάριν πάντων ἡμῶν ἐστήθη ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ νὰ μεταστῶμεν ἡμεῖς, ὡς υἱοὶ τοῦ Βασιλέως, εἰς τοὺς Οὐρανοὺς; Λοιπὸν ἀδελφοί,

*Ἐν κυμβάλοις ἠγήσωμεν
ἐν ᾠδαῖς ἀλαλάξωμεν·
ἢ Χριστοῦ ἀνάδειξις πεφανέρωται·
τῶν Προφητῶν τὰ κηρύγματα,
τὸ πέρας ἐδέξαντο·
ὃν γὰρ ἔφησαν σαρκί,
τοῖς βροτοῖς ἐμφανίζεσθαι,
ἀποτίκτεται, ἐν ἀγίῳ Σπηλαίῳ
καὶ ἐν φάτνῃ ἀνακλίνεται ὡς βρέφος
καὶ σπαργανοῦται ὡς νήπιον.*

★

Κατὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως λαμπροφоруσα ἡ Ἐκκλησία Του καλεῖ τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν συνεορτασμόν τοῦ σατηρίου γεγονότος: «Δεῦτε ἴδωμεν πιστοί, ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός...». Ὁλόκληρος ὁ χριστιανικὸς κόσμος θὰ κύψῃ εὐλαβῶς ἐνώπιον τοῦ Γεννηθέντος Ἐμμανουήλ, διὰ νὰ ἀποθέσῃ ἐκεῖ τὴν εὐσέβειάν του, τὴν πίστιν του, τὴν ἐλπίδα του καὶ τοὺς πόνους του. Ἀμέτοχοι θὰ μείνουν ὅσοι δὲν τὸν ἐπίστευσαν, ὅσοι περιεφρόνησαν τὸ μήνυμα τῆς χαρᾶς Του καὶ τῆς εἰρήνης Του, ὅσοι ἠκολούθησαν ἄλλους δρόμους, ὅσοι ἔκλεισαν τὴν εἰσοδὸν τῆς καρδίας των εἰς τὸν Αἰώνιον Ἐπισκέπτην. Ἡ ἁμαρτία σκληρύνει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς παραδίδει

δεσμίους εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ψεύδους. Ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ἡ Γέννησις τοῦ Ἐμμανουήλ ἐντὸς τῆς ψυχῆς μας, ποῦ τὴν καθιστᾷ νέαν Βηθλεὲμ, εἰρηνεύει τοὺς ἀνθρώπους καὶ χαρίζει εἰς αὐτοὺς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀλήθειαν. Καὶ μετὰ τὸ τελευταῖον τροπάριον τοῦ ὄρθρου τῶν Χριστουγέννων ἡ Ἐκκλησία ἐπαναφέρει τὴν εἰκόνα τῆς Γεννήσεως καὶ καλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ προσθέσουν εἰς τοὺς ἀγγελικοὺς ὕμνους τὴν ἰδικὴν των δοξολογίαν·

*Σήμερον ὁ Χριστὸς
ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται ἐκ Παρθένου.
Σήμερον ὁ ἀναρχος ἄρχεται,
καὶ ὁ Λόγος σαρκούται.
Αἱ Δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἀγάλονται,
καὶ ἡ γῆ σὺν τοῖς ἀνθρώποις εὐφραίνεται.
Οἱ Μάγοι τὰ δῶρα προσφέρουσιν·
οἱ Ποιμένες τὸ θαῦμα κηρύττουσιν·
ἡμεῖς δὲ ἀκαταπαύστως βοῶμεν·
Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.*

Ἐκ τῶν ἐλαχίστων τούτων δειγμάτων τῆς ὕμνογραφίας, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, ἀντιλαμβανόμεθα τὸν πλοῦτον τῆς ποιητικῆς παραγωγῆς, τὴν ἔκτασιν τῆς θεολογικῆς διδασκαλίας, τὴν ἀξίαν τῆς παρεχομένης εἰς τοὺς πιστοὺς πνευματικῆς οἰκοδομῆς ἐκ τῶν ὕμνων τούτων καὶ τὸν ἰσχυρὸν τῆς Ἐκκλησίας ὄπλισμόν νὰ προετοιμάξῃ τὴν ἀτμοσφαῖραν διὰ τὸν μέγαν ἑορτασμόν ἐπὶ τῇ Θεῷ Ἐπιφανείᾳ. Ἐὰν σκεφθῶμεν, ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν μας μία συνήθης εἰς ὄγκον νέα ποιητικὴ συλλογὴ ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὸν γεγονός, διὰ τοὺς κύκλους τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, τότε δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν, ὅποιαν ἀνεκτίμητον εἰς ποιότητα καὶ ὄγκον προσφορὰν ἐπραγματοποίησαν πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας οἱ ἱεροὶ ὕμνοδοὶ τῆς. Χωρὶς τὰ ἐκκλησιολογικὰ «τραγοῦδια», χωρὶς τὴν ποικιλίαν τῶν μουσικῶν φθόγγων, χωρὶς τὴν ἐναλλαγὴν καὶ τὴν πολυμέρειαν τῶν χιλιάδων στίχων, πῶς θὰ ἀνενεοῦτο κατ' ἔτος εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ γεγονός τῆς Θεῖας ἐνανθρωπήσεως; Διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τῆς διδασκούςσης καὶ οἰκοδομούσης ὕμνογραφίας καὶ νὰ στρέψωμεν εὐγνώμονα τὴν σκέψιν μας πρὸς τὰς λύρας ἐκείνας τοῦ πνεύματος, δι' ὅσα ὑπὲρ ἡμῶν, Χάριτι Θεῷ, ἐποίησαν καὶ ἐκκληροδότησαν.

Ἄρχιμ. ΑΝΘΙΜΟΣ Δ. ΡΟΥΣΣΑΣ

Α΄ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ*

Τοσαῦτα περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Α΄ Διασκέψεως τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἐξάρωμεν τὴν ὑψίστην σημασίαν ἅμα καὶ δυσχέρειαν τοῦ ἀναληφθέντος ἐγχειρήματος, τ. ἔ. τῆς προπαρασκευῆς καὶ συγκροτήσεως Πανορθοδόξου ἢ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας. Τοῦτο κατανοεῖται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη μέλλει νὰ συνέλθῃ μετὰ πάροδον δώδεκα αἰῶνων ἀπὸ τῆς τελευταίας Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἵνα ἀποφανθῇ ἐπὶ πολλῶν, δυσχερῶν καὶ μὴ ἱεραρχημένων θεμάτων¹², ἐνδιαφερόντων ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον, ὅστις θὰ παρακολουθήσῃ μετὰ προσοχῆς τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ἐν ἐποχῇ μάλιστα προφανοῦς κρίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίᾳ τοῦ δυτικοῦ τοιοῦτο¹³.

Τούτων ἕνεκεν ἡ Ε΄ Πανορθόδοξος Διάσκεψις καθόρισε μακρὰν καὶ σταδιακὴν τὴν προπαρασκευὴν τῆς Πανορθοδόξου Συνόδου δι' ἐνδελεχοῦς μελέτης τῶν θεμάτων αὐτῆς ὑπὸ διαφόρων προσυνοδικῶν ὀργάνων. Οὕτω τὰ ἐκάστοτε ὀριζόμενα πρὸς ἔρευναν καὶ εἰσήγησιν συνοδικὰ θέματα «κατανέμονται μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἐκάστη Ἐκκλησία, ἀναλαμβάνουσα ὑπευθύνως ἐν ἡ πλείονα θέματα, μεριμνᾷ, ὅπως, διὰ τῶν παρ' αὐτῇ θεολογικῶν στελεχῶν, ἐπεξεργασθῇ τὸ θέμα καὶ ὁλοκληρώσῃ τὴν ἐπ' αὐτοῦ εἰσηγητικὴν μελέτην ἐντὸς ἐξαμήνου. Ἐυκταῖον θὰ ἦτο, ὅπως ἐκ παρελλήλου καὶ ἄλλαι Ἐκκλησίαι, πλὴν τῆς ὑπευθύνου, διὰ τῶν παρ' αὐταῖς θεολογι-

κῶν δυνάμεων, ἀσχοληθῶσιν ἐπὶ τῶν ὑπὸ μελέτην θεμάτων καὶ συμβάλωσιν εἰς τὴν ἀρτιωτέραν ἔρευναν αὐτῶν». Αἱ οὕτω συντασσόμεναι εἰσηγητικαὶ μελέται κοινοποιοῦνται ὑπὸ τῆς ἐν Chambésy τῆς Γενεύης Γραμματείας τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, αἵτινες ἀπροέρχονται εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν εἰσηγητικῶν μελετῶν καὶ ἐντὸς ἐνὸς ἐξαμήνου ἐπιστρέφουσιν αὐτὰς εἰς τὸ Γραφεῖον μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεων. Μετὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπεξεργασμένου ὕλικου, τῇ συνεννοήσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῶν Προκαθημένων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, συνέρχεται ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἥτις, προσλαμβάνουσα, εἰ δεήσει, καὶ εἰδικούς θεολόγους, διατυπῶι τὴν ἐνιαίαν ὀρθόδοξον ἀποψίν ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν θεμάτων. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τούτου τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ Πρόεδρος αὐτῆς πληροφορεῖ περὶ τούτου τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅστις καί, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν Προκαθημένων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, συγκαλεῖ τὴν Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν. Τὰ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς καταρτισθέντα κείμενα διαβιβάζονται ταῖς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαις πρὸς ἐνημέρωσιν. Ἡ Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις προβαίνει εἰς τὴν θεώρησιν καὶ ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐτοιμασθέντων κειμένων καὶ καταρτίζει τὸν ὀριστικὸν φάκελλον ἐνὸς ἐκάστου θέματος, ὅστις καὶ ἀκολούθως ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου παρεπέμπεται τῇ μελλούσῃ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Συνόδῳ, κατατιθέμενος εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ οἰκείου Γραφείου¹⁴.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 647 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 26 τεύχους.

12. Βλέπ. καὶ P. Evdokimov et O. Clément, Vers le Concile. Appel à l'Église. Ἐν «Contacts» 23 (1971) 194: «L'agenda de Rhodes, qui voudrait définir ce contenu, apparaît juxtaposé, voire chaotique. La réflexion n'y est pas centrée, ni les problèmes hiérarchisés. Préparer le Concile, c'est n'est pas analyser tel détail, mais proposer une vision globale où passe l'inspiration des Pères, leur esprit d'universalité».

13. Αὐτόθι, σ. 195: «Le Christianisme occidental connaît aujourd'hui une crise plus grave encore que celle du 16e siècle; car elle déchristianise le Christianisme lui-même, met en cause le mystère pascal. Même dans ses recherches les plus positives, le Christianisme occidental semble manquer d'un centre d'intégration». Πρβλ. καὶ ἀπὸ ὀρθοδοξῶν πλεονεξ ὁμοίων διαπιστώσιν ἐν «Hrdar Korrespondenz» 25 (1971) 353, ὅτι ἡ Ἐκκλησία «befindet sich in einer Krise, die wohl mit der Krise der Reformationszeit des 16. Jahrhunderts zu vergleichen ist».

Ἐκκλήσιας Παντοῦ. Διὰ τοῦτο νομίζομεν, ὅτι τὰ μέλη αὐτῆς δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ τῆς παρούσης Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλ' ἕτερα

14. Ἰω. Καρμίρη, Ἡ Ε΄ Πανορθόδοξος Διάσκεψις, σ. 35-36.

κατά προτίμησιν εἰδικοί αὐθεντικοὶ ὀρθόδοξοι θεολόγοι, οἵτινες, ἐγκαίρως ὀριζόμενοι ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, θά μελετήσωσιν ἐκ νέου τὰ θέματα καὶ θά προτείνωσιν εἰς τὴν Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τὴν βελτίωσιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν κατωτέρω δημοσιευμένων εἰσηγητικῶν κειμένων, ἅτινα ἀναμφιβόλως ἔχουσιν ἑλλείψεις καὶ ἀτελείας καὶ χρήζουσι βελτιώσεως καὶ συμπληρώσεως, διότι διὰ πρώτην φοράν ἐπελήφθησαν τοιοῦτου ἔργου αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, αἱ περισσότεραι τῶν ὁποίων δὲν ἀπορῆλθεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν εἰσηγητικῶν μελετῶν, αἵτινες ἄλλως τε καθυστερημένως ἐκυκλοφορήθησαν, καὶ εἰδικῶς ἡ περὶ θείας Ἀποκαλύψεως οὐδόλως ἐκυκλοφορήθη, ἀλλὰ διενεμήθη εἰς τὰ μέλη τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν ἐναρξίν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς καὶ, ἑλλείψει χρόνου, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἡ ἐπιβαλλομένη μελέτη καὶ ἐπεξεργασία αὐτῆς¹⁵.

15. Πρὸς τοὺς ἀνωτέρω, νομίζομεν ὅτι, πρὸς ἀρτιωτέραν διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπιτροπῶν, ἐπιβάλλεται, ὅπως ἐγγύς τοῦ χώρου τῶν συνεδριάσεων ὑπάρχωσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν βιβλιοθήκη, περιέχουσα τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ διαφόρων συγχρόνων θεολόγων, πρὸς χρῆσιν ὑπὸ τῶν συνέδρων εἰς χρόνον ἐλεύθερον ἀφιέμενον ὑπὸ τοῦ προγράμματος τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ κατοικαίαι τῶν συνέδρων, ἵνα μὴ καταπονῶνται οὗτοι ἐπὶ μακρῶν χρόνων εἰς τὰ μακρὰν κείμενα ξενοδοχεῖα καὶ τὰς ὁδοὺς τῶν συγχρόνων μεγαλοπόλεων, ὅποτε περιορίζεται ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὰ ἐλεύθερα ἰδίως ἀπογεύματα θά δύνανται οἱ συνέδροι νὰ ἐργάζωνται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, μελετῶντες τὰ προσχέδια τῶν ὑποεπιτροπῶν καὶ ἄλλα συναφῆ κείμενα καὶ συντάσσοντες τὰς ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις καὶ προτάσεις των πρὸς τὴν ὀλομελείαν. Ὁμοίως ἐπιβάλλεται, ὅπως διατίθενται περισσότεραι* (τῶν διατεθειτῶν κατὰ τὸ 1968 καὶ τὸ 1971 ἐν Chambésy) ἡμέραι διὰ τὰς συνεδριάσεις τῶν τε ὑποεπιτροπῶν καὶ τῆς ὀλομελείας πρὸς περισσότερο ἐπισταμένην μελέτην ὅλων τῶν στοιχείων τῶν φακέλλου ἐκάστου θέματος καὶ τῶν κατὰ τὰς συζητήσεις ἀναφωμένων προβλημάτων, νὰ δακτυλογραφῶνται δὲ τὰ συντασσόμενα κείμενα καὶ διανεμῶνται ἀμέσως εἰς πάντα τὰ μέλη πασῶν τῶν ὑποεπιτροπῶν, ἵνα μελετῶσιν αὐτὰ κατ' ἴδιαν καὶ προτείνωσιν ἐνδεχομένως βελτιώσεις καὶ συμπληρώσεις αὐτῶν, οὕτως ὥστε νὰ ἀποφεύγηται ἡ διανομὴ τῶν ἀπὸ ἡμερῶν συνταξαμένων κειμένων κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς πρὸς ἐπιψηφίσιν αὐτῶν συνεδριάσεως, ὡς π.χ. συνέβη τῇ 26 Ἰουλίου μὲ τὸ μονοσέλιδον κείμενον περὶ τῆς θέσεως τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ! Εἶναι προφανές, ὅτι διὰ τῆς μεθόδου ταύτης δὲν δύνανται τὰ μέλη τῶν ἄλλων ὑποεπιτροπῶν νὰ συμβάλωσι σοβαρῶς καὶ οὐσιαστικῶς εἰς τὴν σύνταξιν ἀρτίων κατὰ τὸ δυνατόν κειμένων, ἀχρηστεύμενα οὕτως ἐν τῇ πραγματικότητι. Ὁμοίως εἰς τὰς ὑποεπιτροπὰς δέον νὰ ἀντιπροσωπεύονται πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι, καὶ μάλιστα αἱ γράψασαι τὴν εἰσῆγησιν ἐπὶ τοῦ συζητουμένου θέματος ἢ ἀσχοληθεῖσαι πως περὶ αὐτοῦ, ἀξίανόμενον ἐν ἀνάγκῃ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ μειωμένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θεμάτων ἐκάστης προσυνοδικῆς περιόδου. Ἴσως μάλιστα, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄλλων μειονεκτημάτων, θά ἔπρεπε νὰ καταργηθῶσιν ὀλοσχερῶς αἱ ὑποεπιτροπὰι καὶ νὰ συνεδριάξῃ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐν ὀλομελείᾳ ὡς ὁμάς ἐργασίας, ἐφ' ὅσον αὕτη εἶναι μικρά, ἐνῶ αἱ ὑποεπιτροπὰι σχηματίζονται εἰς μεγάλα συνέδρια, μὲ πλῆθος μελῶν καὶ θεμάτων διαφόρων. Ἐπὶ πλεόν οἱ ἀπασχολούμενοι ἐν τινι ὑποεπιτροπῇ, ἐνίοτε καὶ εἰδικοί θεολόγοι, οὐδέμιαν δύνανται νὰ παράσχωσι προσφοράν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις ὑποεπιτροπῆσιν ταυτοχρόνως συζητουμένων θεμάτων, καὶ ἐντεῦθεν δὲν ἀκούεται ἡ ἐπ' αὐτῶν ἀποψὶς τῶν ἀντιπροσωπεύουσιν Ἐκκλησιῶν, ἐν δὲ τῇ ὀλομελείᾳ συνήθως οὐδὲν ἢ μικρόν τι ἴσως δυνηθῶσι νὰ προσφέρωσιν εἰς τὰ ἤδη ἔτοιμα καὶ ἐν σπουδῇ ψηφίζόμενα κείμενα.

Ἐν ὅψει λοιπὸν τῆς ἀναληφθείσης ὑπὸ τῆς Ὀρθόδοξιας ἱστορικῆς ταύτης συνοδικῆς εὐθύνης παρίσταται ἀπόλυτος ἀνάγκη, ὅπως ἐπιστρατευθῇ ἡ Ὀρθόδοξος Θεολογία καὶ ἐπωμισθῇ τὸ ἀνήκον αὐτῇ βάρος τοῦ προκειμένου μεγάλου ἔργου¹⁶. Ἐφ' ὅσον δὴλ. δὴ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπεφάσισε τὴν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι συγκρότησιν Πανορθόδοξου ἢ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ὀρθόδοξιας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ προπαρασκευαστικὸν στάδιον αὐτῆς, ἔχει ἱερὸν χρέος ἡ σύγχρονος Ὀρθόδοξος Θεολογία νὰ ἐργασθῇ δι' ἐπιστημονικῶν μελετῶν, ὅπως ἐρευνήσῃ καὶ διατυπώσῃ τὴν ἀκριβῆ ἐπὶ τῶν συνοδικῶν θεμάτων διδασκαλίαν τῆς Πατερικῆς Θεολογίας, ὑπὸ τῆς ὁποίας δέον ἀπαραιτήτως νὰ ἐμπνέωνται πᾶσαι αἱ ληφθησόμεναι συνοδικαὶ ἀποφάσεις, μὲ κριτήρια ἀραιοφῶς παρ.δοσιακὰ, ἐκκλησιαστικὰ καὶ θεολογικά. Ἐν προκειμένῳ ὀφείλουσιν οἱ σύγχρονοι ὀρθόδοξοι θεολόγοι νὰ μιμηθῶσιν, ὅση αὐτοῖς δύναμις, τοὺς μεγάλους θεολόγους τῆς ἐποχῆς τῶν ἐπτά Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἵτινες κατέλιπον ἡμῖν πλῆθος σοφῶν συγγραμμάτων, ἀναφερομένων εἰς τὰ θέματα, περὶ ἃ ἡσχολήθησαν αἱ ἀρχαῖαι ἐκεῖναι Σύνοδοι. Διὰ πολλῶν λοιπὸν αὐτοτελῶν θεολογικῶν συγγραμμάτων καὶ πολλῶν εἰδικῶν ἀρθρῶν καὶ μελετῶν ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς ἐπετηρίσιν τῶν Ὀρθόδοξων Θεολογικῶν Σχολῶν, τοῖς θεολογικοῖς περιοδικοῖς καὶ τῷ θρησκευτικῷ τύπῳ δέον νὰ ἐπιδιωχθῇ τοῦτο μὲν ἡ ἔρευνα καὶ ἀνάπτυξις τῶν ὀρθοθέντων συνοδικῶν θεμάτων, τοῦτο δὲ ἡ ἀφύπνισις τῆς συνοδικῆς συνειδήσεως τοῦ ὀρθόδοξου ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, τοῦ «λαοῦ τοῦ Θεοῦ», ἄνευ τῆς διαφωτίσεως καὶ συναινεσεως τοῦ ὁποίου δὲν δύνανται αἱ ληφθησόμεναι συνοδικαὶ ἀποφάσεις νὰ ἀποκτήσωσι καθολικὸν καὶ πανορθόδοξον κύρος. Καὶ «ἔχει σημασίαν νὰ ἀφελθῇ νὰ ἐκφρασθῇ «τὸ ἐνστικτον τῆς Ὀρθοδοξίας», τὸ προφητικὸν πνεῦμα τοῦ «λαοῦ τοῦ Θεοῦ», διότι τὸ σύνολον τοῦ «σώματος τοῦ Χριστοῦ», συμφώνως πρὸς τὴν ἐγκύκλιον τῶν ἀνατολικῶν Πατριαρχῶν τοῦ 1848, εἶναι «ὁ ὑπερασπιστῆς τῆς πίστεως»¹⁷. «Ὅθεν εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη, ὅπως διὰ καταλλήλου προσυνοδικῆς ἐκλαϊκευτικῆς προπαρασκευῆς ἐπιδιωχθῇ καὶ ἐπιτευχθῇ ἡ consensus fidelium, ἡ ἀπόλυτος συμφωνία τῶν τε κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν, καὶ ἰδίως τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν θεολό-

Ἐπίσης δέον νὰ εἰσαχθῇ ἡ ταυτόχρονος μετάφρασις δι' ἀκουστικῶν, ὡς συνήθιζεται εἰς ἄλλα συνέδρια, ἐνῶ διὰ τῶν προχείρων μεταφράσεων ἀντιπροσώποι τινες ἀκούουσι διὰ πρώτην φοράν ἐν μέσῳ θορύβου τὸ ἄρτι διανεμηθὲν ἐν ξένη ἀγνώστῳ αὐτοῖς γλῶσση καὶ ἐπιπροχάδην ἀναγνωσκόμενον καὶ ψηφίζόμενον κείμενον, χωρὶς νὰ προλαμβάνωσι νὰ ἐνοήσωσι καλῶς τὰ μεταφραζόμενα καὶ νὰ σκεφθῶσιν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐκφέρωσι τὴν ἐαυτῶν κρίσιν. Τέλος εἶναι ἀνάγκη, ὅπως αἱ μὴ δυνάμεναι νὰ ἀποστείλωσιν ἰδίως ἀντιπροσώπους Ἐκκλησίαι, διορίζωσιν ὡς τοιοῦτους εἰδικοὺς θεολόγους ἐξ ἄλλων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἵνα πᾶσαι ἀπὸ κοινοῦ αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἀντιμετωπίζωσι τὴν κοινὴν εὐθύνην αὐτῶν διὰ πλειόνων θεολογικῶν δυνάμεων καὶ κατὰ τὸν τρόπον ἀποτελεσματικώτερον προωθῶσι τὸ συνοδικὸν ἔργον πρὸς τὸ ἐπιτυχές τέλος αὐτοῦ.

16. Πρβλ. καὶ Ἰω. Κ α ρ μ ῖ ρ η, Contemporary Orthodox Theology and its Task. An Offprint from «St. Vladimir's Theological Quarterly» Vol. 13 (1969) σ. 14 ἐξ.

17. Ρ. Ε ν δ ο κ ἰ μ ο ν ε τ Ο. C l é m e n t, ἐνθ' ἄν. σ. 194.

γων, ἐπὶ τῶν ὑπὸ κρίσιν συνοδικῶν ζητημάτων, καθ' ὅσον ὁ λαὸς μας δὲν εἶναι ἐπαρκῶς πληροφορημένος περὶ τῆς προπαρασκευαζομένης Συνόδου καὶ τῶν θεμάτων αὐτῆς. Τονίζομεν τοῦτο μετ' ἐμφάσεως, διότι ἐν τοῖς ζητήμασι τῆς πίστεως, ὡς διδάσκει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία, ὡς σῶμα Χριστοῦ, ἦτοι ἅπαντες οἱ κληρικοί καὶ οἱ λαϊκοὶ ἐν ἐνότητι καὶ συμπνοίᾳ καὶ ἀγάπῃ καὶ ἐλευθερίᾳ, ἐλλαμπόμενοι καὶ ἀγόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, συναποτελοῦσιν οἶονεὶ μίαν διαρκῆ Σύνοδον τοῦ ἁγίου «λαοῦ τοῦ Θεοῦ», πιστεύουσιν, βιοῦσιν καὶ φρουροῦσιν «τὴν ἅξι παρεδοθεῖσαν τοῖς ἁγίοις πίστιν» (Ἰούδ. 3) καὶ κρίνουσιν τὰς ἐκάστοτε λαμβανομένας συνοδικὰς ἀποφάσεις¹⁸. Ἀκριβῶς ἡ ἐπιμαρτυρία καὶ ἀναγνώρισις καὶ ἀποδοχὴ τῶν δεδομένων ἐν ταῖς Σύνοδοις ὑπὸ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, τ. ἔ. τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ἡ ὑπὸ τῆς κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, μαρτυρεῖ τὴν οὐσιαστικὴν καὶ διαρκῆ συνοδικότητα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Πράγματι «αἱ Σύνοδοι εἶναι κυρίως ἡ ἀπὸ τῆς ἐκφράσεως τοῦ πνεύματος τῆς συνοδικότητος καὶ ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς»¹⁹. Ἡ τοιαύτη δὲ συνοδικότης τοῦ «λαοῦ τοῦ Θεοῦ» ἀποδοτέα εἰς τὸν φωτισμὸν τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αἰεὶ οἰκοῦντος καὶ ἐνεργοῦντος Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον φωτίζει καὶ τοὺς ἐν ταῖς Σύνοδοις συσχεπτομένους καὶ ἀποφασίζοντας ἐπισκόπους καὶ ἅπαν τὸ ἱερατεῖον καὶ τὸν πιστεύοντα λαόν, ὥστε ἐπιτυγχάνεται οὕτω καθολικὴ συμφωνία καὶ ἀποδοχὴ ὑπὸ πάντων τῶν περὶ πίστεως ἀποφάσεων τῶν Συνόδων. Κατὰ ταῦτα τὴν προπαρασκευαζομένην νῦν Πανορθόδοξον Σύνοδον θὰ κρίνῃ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν τῇ ὁλότῃ αὐτῆς, ἦτοι ὡς κλήρος καὶ λαὸς ὁμοῦ μετ' ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς ἐπισκόπους, τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐν αὐτῇ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ δέον νὰ συμφωνήσῃ αὕτη πᾶσα, ὅτι ἡ Πανορθόδοξος Σύνοδος διετύπωσε πιστῶς καὶ ἐπακριβῶς, τῇ τοῦ Παρακλήτου χάριτι καὶ τῷ φωτισμῷ, τὴν κοινὴν καὶ καθολικὴν πίστιν καὶ συνείδησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, τὴν συμπίπτουσαν πρὸς τὴν ἀδιάκοπον καὶ ζῶσαν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς αὐτὴν πάντοτε, πανταχοῦ καὶ ὑπὸ πάντων ἐπιστεῦθη»²⁰, καὶ ἐξέφρασε

τὴν λειτουργικὴν καὶ μυστικὴν ἐμπειρίαν καὶ ζῶν τὸ πλῆρωμα, ὅποτε καὶ θὰ ἀποδεχθῇ τοῦτο τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου καὶ θὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ κύρος αὐτῆς, ἐνῶ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἀποκηρύξῃ αὐτὴν καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, ὅτι μέχρι τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ Σχισματος τοῦ 1054 ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ὡς οἰκουμενικαὶ μόνον ἑπτὰ Σύνοδοι, ἐκ διπλάσιου περιπέου ἀριθμοῦ Συνόδων, συγκληθεισῶν ὡς οἰκουμενικῶν, ἀπεκηρύχθησαν δὲ ἐντελῶς αἱ Ἀρειανικαί, ἡ Ἀηστρική, ἡ Εἰκονοκλαστικὴ καὶ ἄλλαι Σύνοδοι πολυαρίθμων ἐπισκόπων, βραδύτερον δὲ καὶ ἡ Φλωρεντινὴ Σύνοδος, συμμετέχοντος ἐνεργῶς καὶ ἐνσυνειδήτως τοῦ ὀρθόδοξου λαοῦ εἰς τὴν ἀποκήρυξιν αὐτῶν, ὅπως καὶ ἀντιθέτως εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῶν ὄντως Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Τοῦτο δέ, διότι οὐ μόνον οἱ ἐπίσκοποι, ἀλλὰ μετ' αὐτῶν καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ καὶ οἱ λαϊκοὶ εἶναι στοιχεῖα καὶ μέλη ὀργανικὰ καὶ ἀχώριστα καὶ ἰσότιμα τοῦ ἐνός σώματος τῆς Ἐκκλησίας, κινούμενα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς συμφωνίαν καὶ ἀποδοχὴν τῶν ὀρθόδοξων ἀποφάσεων τῶν ἐν Σύνοδοις συνερχομένων ἐπισκόπων αὐτῶν. Αὐτὸ τὸ σύνολον τῶν πιστῶν, τῶν ἐχόντων «χρῖσμα ἀπὸ τοῦ Ἁγίου καὶ τὴν ἀλήθειαν» γινωσκόντων (Α' Ἰωάν. 2,20,27) καὶ βιούντων, δὲν πλανᾶται ἐν τῇ βιωθείᾳ κοινῇ πίστει του, ὅταν διαπιστωθῇ συμφωνία καὶ ὁμοφωνία πάντων, «ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου λαϊκοῦ πιστοῦ»²¹. Ἐντεῦθεν, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον δογματικὴν διδασκαλίαν, φορεὺς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀλαθῆτους εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ὁ «λαὸς τοῦ Θεοῦ» ὡς ὅλον, ὡς πλῆρωμα, ὡς σῶμα, ὅπερ ἀποτελοῦσιν ἅπαντες οἱ ὀρθόδοξως πιστεύοντες κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ἐνῶ ὄργανον ἐκφράσεως τοῦ ἀλαθῆτους τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μόνον ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος αὐτῆς, φωτιζομένη καὶ καθοδηγούμενη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Κατωτέρω δημοσιεύονται τὰ ἔξ ἐισηγητικὰ πρὸς τὴν Α' Προσυνοδικὴν Διάσκεψιν κείμενα τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς μετὰ τοῦ ἐκδοθέντος ἀνακοινωθέντος αὐτῆς.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

18. Περὶ τῆς συνοδικότητος τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας βλέπ. καὶ Α. Μπουλγάκωφ, Ἡ Ὁρθόδοξία, Κωνσταντινούπολις 1964, σ. 75 ἔξ.

19. Αὐτόθι, σ. 83.

20. Βικεντίου Λειρίνου, *Commonit. prim.* 2, P.L. 50,640.

21. Αὐγουστίνου, *De praed. sanct.* 14,27, P.L. 44, 980.

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ*

3. Τὸ τρίτον κείμενον, πού θὰ ἐξετάσωμεν, εἶναι ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ἐφεσίους 5,22-33. «Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀνὴρ ἐστὶν κεφαλὴ τῆς γυναικὸς ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς σωτὴρ τοῦ σώματος. ἀλλὰ ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. Οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγίασῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. Οὕτως ὀφείλουσιν καὶ οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ, οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ. ἀντὶ τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθῆσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα».

Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τὸ κείμενον τοῦτο ὀρθῶς, πρέπει νὰ ἔχωμεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς κατὰ νοῦν τὰ ἐξῆς: α) Ὁ Ἀπόστολος, ὅπως δέχεται δι' ἑσῶν γράφει κατωτέρω (6,5 ἐξ) περὶ τῆς σχέσεως κυρίου καὶ δούλου τὸ κοινωνικὸν status τῆς ἐποχῆς του, παρομοίως δέχεται τὸ αὐτὸ status, εἰς ὅσα γράφει περὶ ὑποταγῆς τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἄνδρα, ὁ ὁποῖος παρουσιάζεται εἰς ὅλην τὴν περικοπὴν πολὺ ἰσχυρὸς, ἐνῶ ἡ γυναῖκα πολὺ ἀσθενής. Σχολιάζων τις τὸν ὅρον (ὑποταγή) ἢ (ὑποτάσσεσθαι) εἰς παρομοίαν συνάφειαν παρατηρεῖ, ὅτι πρόκειται ἐδῶ, ἂν ὄχι περὶ δατυπώσεως ἠθικῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ περὶ πρακτικοῦ χαρακτῆρος συμβουλῆς. Ἄν δὲ πράγματι πρόκειται περὶ κανόνος προσρμογῆς μᾶλλον καὶ ὄχι περὶ ἠθικῆς ἀρχῆς, τότε ἡ σύστασις τῆς (ὑποταγῆς) πρὸς τὸν σύζυγον δύναται ἀσφαλῶς νὰ μεταβληθῇ μετὰ τῶν μεταβαλλομένων κοινωνικῶν συνθηκῶν (E. G. Selwyn, The First Epistle of Peter, 1946, σελ. 106). Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἑκατομμύρια ἀνδρῶν ἔχουν προϋσταμένην ἢ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν κάποιαν γυναῖκα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀποστόλου τοῦτο ἦτο ἀδιανόητον. β) Ὁ Ἀπόστολος ἐν τῇ περικοπῇ ταύτῃ ἀντιμετωπίζει εἰς βάρος τῆς συζύγου καταχρησιν τῆς ἐξουσίας, πού ἔδιδε τὸ κοινωνικὸν status ἐντὸς τῆς οἰκογενείας εἰς τὸν ἄνδρα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τᾶσιν τινὰ χειραφετήσεως τῶν γυναικῶν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κηρύγματος «οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καὶ θῆλυ». Ὁ Παῦλος ἀντιμετω-

πίζει τὰς δύο αὐτὰς καταστάσεις δίδων νέον περιεχόμενον καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ὑπὸ τῆς τότε κοινωνίας (ὑποταγῆν) τῆς γυναικὸς. γ) Ἐνῶ τὸ θέμα εἶναι ἡ σχέσις τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς ἐν τῷ γάμῳ, δίδεται ἐξ αὐτοῦ ἡ εὐκαιρία εἰς τὸν Ἀπόστολον νὰ μᾶς δώσῃ συγχρόνως μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιότερας καὶ βαθυτέρας κατὰ τὸ νόημα εἰκόνας του περὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ γάμος τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς ἀποτελεῖ ἀναλογίαν καὶ ἀλληγορίαν διὰ τὴν σχέσιν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐδῶ ὅμως πρέπει νὰ προσέξωμεν κάτι: Πρῶτα-πρῶτα, ὅτι ἡ ἀναλογία δὲν εἶναι πλήρης. Ἐν στιχ. 23 π.χ. λέγεται περὶ τοῦ Χριστοῦ «καὶ αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ τοῦ σώματος», κάτι ἀσφαλῶς πού δὲν ἰσχύει περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐν σχέσει πρὸς τὴν σύζυγον. Ἐπίσης, ἐν στιχ. 27, ὁ Χριστὸς, ὡς νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας, παρουσιάζεται ὡς τελέσας ὁ ἴδιος τὸ προγαμιαῖον λουτρὸν τῆς νύμφης Ἐκκλησίας («ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν» κ.λ.π. — σαφῆς ὑπαινιγμὸς εἰς τὸ βάπτισμα, ὅπερ, βεβαίως, δὲν ἔχει τὸ ἀνάλογόν του εἰς τὴν συνήθη πράξιν τοῦ γάμου. Ἐπειτα, πρέπει κανεὶς νὰ προσέξῃ τὴν προέκτασιν, πού λαμβάνουν ὀρισμέναι ἐκφράσεις τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως πρὸς δημιουργίαν ἀντιστοιχίας ἐν τῇ εἰκόνι τῆς σχέσεως τοῦ γάμου ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς πρὸς τὸν γάμον τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Δηλαδὴ ὀρισμέναι σχέσεις Χριστοῦ-Ἐκκλησίας μεταφέρονται ἀδιοράτως εἰς τὴν σχέσιν ἀνδρὸς-γυναικὸς διὰ τὴν ὁμοκλήρωσιν τῆς εἰκόνας καὶ ὄχι διὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν αἰτουμένων ἀκριβῶς σχέσεων. Τοιαῦτα εἶναι αἱ ἐκφράσεις, κατὰ τὰς ὁποίας αἱ γυναῖκες πρέπει νὰ ὑποτάσσωνται τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν «ὡς τῷ Κυρίῳ», ἐνῶ εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ ἀθθεντία τοῦ Κυρίου εἶναι πολὺ ἀνωτέρα τῆς ἀθθεντίας ἐνὸς ἀμαρτωλοῦ συζύγου, ἀκόμη καὶ ἂν αὐτὸς εἶναι Χριστιανός. Ὁμοίως ἐν στιχ. 24 λέγεται, ὅτι αἱ γυναῖκες πρέπει νὰ ὑποτάσσωνται τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν «ἐν παντί», ὥσπερ ἡ Ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ (ἐν παντί). Ὁμοίως ἐν στιχ. 33, ἀντιστοίχως πρὸς τὴν σχέσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐναντι τοῦ Κυρίου αὐτῆς ὡς Κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν, ἐντέλλεται ἡ σύζυγος «ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα». δ) Πρέπει, τέλος, νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι ὁ Ἀπόστολος τὴν γνωστήν καὶ ἀλλαχόθεν (Ρωμ. 12, 4-5. Α' Κορινθ. 12,4 ἐξ.) εἰκόνα του περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἀναπτύσσει ἐδῶ ἔτι μᾶλλον («ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ») καὶ συνδέει ἀλληγορικῶς πρὸς τὸν γάμον τοῦ πρώτου ζεύγους, καὶ τοιοῦτοτρόπως πρὸς τὸν γάμον παντὸς ζεύγους («Ἀντὶ τούτου καταλείπει ἄνθρωπος ... καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν»). Ἡ ἐνότης ἡμῶν μετὰ τοῦ Χριστοῦ παρουσιάζεται ὡς ἡ ἐνότης τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὕας «εἰς σάρκα μίαν», κατὰ τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως. Ὁ Ἀδάμ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶναι ὁ Χριστὸς, ἡ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 649 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

δὲ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ταῦτα ὅμως σημαίνουν, ὅτι ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἐντὸς τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὁ γάμος ἀντλεῖ τὴν ἐνότητα καὶ τὸ νόημα τοῦ ἐκ τῆς ἐνότητος τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀντιστρόφως, ὅτι ἡ ἐνότης τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας εὐρίσκει ἐν τῷ χριστιανικῷ γάμῳ τὴν λαμπροτέραν τῆς εἰκόνης καὶ ἐν σμικρῷ πραγματοποίησιν.

Ἐχοντες πάντα ταῦτα ὑπ' ὄψιν, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι, ἀνεξαρτήτως πρὸς τὸ κοινωνικὸν status τῆς γυναίκος κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Παύλου, ἡ περικοπή ποῦ ἀναλύομεν τονίζει ὡς ἀπαραίτητα εἰς τὸν γάμον τὴν μέχρι αὐτοθυσίας ἀγάπην ἀφ' ἑνὸς κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ὑποταγὴν μετὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἀυποτασσόμενου ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ» (στιχ. 21). «Ὅ,τι ἐπραξεν ὁ Χριστὸς ὡς περὶ τῆς Ἐκκλησίας, γίνεται ὁ τύπος ἐκείνου ποῦ πρέπει νὰ πράττῃ ὁ σύζυγος διὰ τὴν σύζυγον. Ὅποιος ἰπποτισμὸς! Ὅπως δὲ περιγράφεται ἡ ἐξάρτησις τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν Χριστόν, περιγράφεται, ὑπὸ τὰς κοινωνικὰς συνθήκας τῆς ἐποχῆς τοῦ Παύλου, ἡ ἐξάρτησις τῆς συζύγου ἀπὸ τὸν σύζυγον. Ἐὰν ἔγραφε σήμερον τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὁ Ἀπόστολος, τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ δὲ τὴν Ἐκκλησίαν θὰ ἔδ.δεν ὡς τύπον εἶτε εἰς τὸν σύζυγον εἶτε εἰς τὴν σύζυγον. Ὁμοίως καὶ τὴν ἀυποταγὴν» θὰ ἀνέπτυσσεν ὄχι μόνον ὡς τὸν κύριον ῥόλον τῆς συζύγου ἐν τῷ γάμῳ, ἀλλ' ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς ζωῆς ἀμφοτέρων τῶν συζύγων ἐναντι τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν τῷ κειμένῳ μας ἡ μέχρι αὐτοθυσίας ἀγάπη καὶ τὸ ἀυποτάσσεσθαι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ» δίδουν τὸ οὐσιαστικὸν ἢ χριστιανικὸν περιεχόμενον τοῦ γάμου. Εἶναι δὲ φανερόν, ὅτι ὁ σύζυγος ἀγαπᾷ τὴν σύζυγον, ὄχι μόνον διότι θὰ τοῦ γεννήσῃ τέκνα, ἀλλὰ διότι ἀγαπᾷ τὴν σύζυγον του εἶναι ὡσάν νὰ ἀγαπᾷ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του. Ἡ δὲ σύζυγος ὑποτάσσεται τῷ ἀνδρὶ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἀποστόλου, ὄχι ἀπλῶς διότι ὁ ἀνὴρ εἶναι ὁ πατὴρ τῶν τέκνων τῆς, ἀλλὰ διότι εἰς τὸν ἀνδρα τῆς βλέπει τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀφετηρία καὶ τὸ κίνητρον εἰς τὰς σχέσεις τῶν συζύγων δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ γονιμότης, ἀλλ' ἡ ἀδ.ἀσπαστος ἐν ἀγάπῃ ἐνότης, ἡ ὁποία ἄλλωστε εἶναι καὶ ἡ μόνη ὑγ.ῆς ἀτμόσφαιρα διὰ τὴν γέννησιν καὶ ἀνατροφὴν ὑγιῶν τέκνων καὶ πολιτῶν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Δὲν θὰ ἠθέλαμεν νὰ κλείσωμεν τὴν σύντομον ταύτην ἀνάlysιν τῶν ἀνωτέρω περὶ τοῦ γάμου ἀγιογραφικῶν χωρίων, χωρὶς νὰ μνημονεύσωμεν τὴν εὐθύνην τῆς γυναίκος διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων, τὴν ὁποίαν θέλει, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, νὰ τονίσῃ τὸ χωρίον Α' Τιμοθ. 2,15. (Περὶ τῶν διαφορῶν ἐνοιῶν τοῦ χωρίου βλ. καὶ παρὰ Π. Τρεμπέλα, Ἰπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολάς τῆς Καινῆς Διαθήκης, τόμ. 2, Ἀθῆναι 1956, σελ. 357). Ἡ συνάφεια τοῦ χωρίου τούτου δὲν εἶναι ἡ τοῦ γάμου καὶ τῶν σχέσεων τῶν φύλων, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ λατρειᾷ θέσις τῆς γυναίκος. Πρὸς ἀποκλεισμὸν τῶν ἐκ τοῦ Γνωστικισμοῦ κινδύνων, καθὼς καὶ πρὸς ἀποθάρρυνσιν ἐπικινδύνων διὰ τὴν

κοινότητα ἐκδηλωμάτων ἐνὸς κινήματος χειραφετήσεως ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ ἀρχικοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ἱερός συγγραφεὺς τονίζει, ὅτι ὁ τομεὺς διακρίσεως τῆς γυναικὸς εἶναι ἡ οἰκογένεια καὶ ὄχι ἡ Ἐκκλησία. Κατὰ τὸ σχόλιον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, μὴ καταφιῆτε αἱ γυναῖκες, ὅτι τὸ γένος ὑμῶν διαβέβληται, ἔδωκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς καὶ ἕτερον ἀφορμὴν σωτηρίας, τὴν παιδοτροφίαν ὥστε μὴ μόνον δι' ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἑτέρων σώζεσθαι». Ἡ ἀποψὶς αὐτῆ ἐξακολουθεῖ νὰ ἰσχύη ἐν πολλοῖς ἀκόμη καὶ σήμερον, ἂν καὶ αἱ συνθήκαι ἔχουν ἔκτοτε μεταβληθῇ ριζικῶς. Ἡ ἕτερα ἐρμηνεία τοῦ χωρίου, ἡ ἀναφέρουσα τὴν «τεκνογονίαν» εἰς τὴν ἐκ τῆς γυναικὸς γέννησιν τοῦ Σωτῆρος, δὲν φαίνεται πιθανή. (Σώζεται τὸ γυναικεῖον γένος καὶ πᾶσα δὲ ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις διὰ τοῦ ἐξ αὐτῆς κατὰ σάρκα τικτομένου Χριστοῦ), «ἐὰν ἐπιμεινωσιν» δηλονότι τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ» καὶ «τῷ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης» πιστεῦσαι γὰρ εἰς τὸν Χριστόν καὶ ἔργον προνοήσασαι ἀγαθὸν σωθήσονται» (Ἀνάγνωμος Σχολιαστῆς).

Ἡ περὶ τοῦ γάμου διδασκαλία τῶν τριῶν περικοπῶν ποῦ ἀνελύσαμεν, εὐρίσκει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ἐντὸς ἐνὸς κόσμου πεπρωκότος, διηρημένου καὶ διαιρουίντος τὰ πάντα, εἰς τὴν ἐνότητα τοῦ προσώπου, ποῦ εἶναι ἡ ἐνότης τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκος. Εἰς τὸ ἀμοιβαϊότητα, εἰς τὸ δίδειν καὶ λαμβάνειν, εἰς τὸ προσφέρειν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ ἀυποτάσσεσθαι», ὁ ἀνδρὰς καὶ ἡ γυναίκα ἐντὸς τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου προφυλάσσονται ἀπὸ τὴν διάσπασιν καὶ διαίρεσιν, ἐπιτυγχάνουν δὲ ἐντὸς τῶν δυνατοτήτων τοῦ παρόντος αἰῶνος τὴν ὀλοκληρίαν τοῦ προσώπου· πραγματοποιοῦν σκιωδῶς τὸ μυστήριον τῆς ἀγάπης καὶ ἐνότητος τῶν προσώπων· πραγματοποιοῦν σκιωδῶς τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐνότητος τῶν προσώπων τῆς ἁγίας Τριάδος, τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ εἰς τὰς τρεῖς περικοπὰς, ποῦ ἐν συντομίᾳ ἀνελύσαμεν, τὸ κέντρον τοῦ βάρους δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν γονιμότητα καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ εἶδους, τὴν ἀλληλοβοήθειαν, τὴν διάσωσιν ἀπὸ τὴν μόνωσιν καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ ἐκπεσμοῦ ἐντὸς ἐνὸς κόσμου, ὅπου καιροφυλακτοῦν οἱ πειρασμοὶ τῆς ἁμαρτίας. Ἀπὸ τοιαύτας ἐνώσεις ἐν Χριστῷ τὸ ἀνθρώπινον γένος δὲν πολλαπλασιάζεται ἀπλῶς, ἀλλὰ διατηρεῖ πῶς τὴν εἰκόνα του καὶ μεταμορφοῦται, μεταβάλλεται ποιοτικῶς. Τοιαῦται οἰκογένειαι δὲν παράγουν ἀπλῶς τέκνα, γεννοῦν πολίτας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ἐπίσης, ἐτονίσθη προηγουμένως ἡ ἀνάγκη τῆς προετοιμασίας τῶν πιστῶν διὰ τὸν γάμον, ὁ ὁποῖος εἶναι κλῆσις καὶ χάρισμα τοῦ Θεοῦ διὰ τοὺς πολλοὺς, ὅπως ἡ ἀγαμία εἶναι δι' ὀλίγους τινάς. Ἀκριβῶς, ἐπειδὴ ὁ γάμος εἶναι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ κλῆσις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ χρέος, πρέπει ὁ χριστιανὸς νὰ προετοιμάζεται καταλλήλως καὶ διὰ τὸν γάμον, ὅπως προετοιμάζεται δι' ὅλα τὰ ἄλλα καθήκοντα εἰς τὴν ζωὴν, ὥστε τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ γάμῳ νὰ μὴ σβέννηται, ἀλλὰ νὰ ἐνεργῆται. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ βοήθεια, τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὰς μελλούσας νὰ δημιουργηθῶν οἰκογενείας,

Ε Ν Ο Ψ Ε Ι Τ Η Σ Σ Υ Ν Ο Λ Ο Υ

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ*

Ἀσκησις συνεχής.

Ὁ Μοναχὸς θὰ πρέπει νὰ εἶναι «ἄοικος» κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Μ. Βασιλείου. Ὁ ἀσκητισμὸς, κατὰ κανόνα, δὲν ἀπαιτεῖ ἀπόλυτον ἀπόσπασιν ἀπὸ τοῦ κόσμου. Ἄλλωστε, ἡ θεοδημιουργητὸς καλλονὴ τῆς φύσεως εἶναι πολὺ περισσότερον ἀντιληπτὴ εἰς τὴν ἔρημον, παρ' ὅσον εἰς τὸν θόρυβον τοῦ κόσμου καὶ τῆς πολυανθρώπου πόλεως.

Διὰ τοῦτο τὰ μοναστήρια κατὰ κανόνα εὐρίσκονται εἰς τὰ πλέον γραφικὰ περιβάλλοντα. Ἐκεῖ πράγματι τὸ κάλλος τοῦ κόσμου εἶναι ἰσχυρῶς αἰσθητόν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ μνημεῖα τῆς ἀγιογραφίας καὶ τῆς ὑμολογίας. Ἡ ἐστία τοῦ κακοῦ δὲν εὐρίσκεται ἐν τῇ φύσει, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἢ εἰς τὸ ἀχανὲς διάστημα τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Ἡ πάλῃ τοῦ Χριστιανοῦ «οὐκ ἔστι πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφ. στ' 12). Μόνον εἰς τὴν ἔρημιαν δύναται τις νὰ κατανοήσῃ πλήρως τὴν ἐξάρτησίν του παρὰ τοῦ μόνου Ἐπουρανοῦ Βασιλέως, τοῦ Χριστοῦ, ἢ πρὸς τὸν Ὅποῖον ἐσωτερικὴ ἔνωσις δύναται σοβαρῶς νὰ κλονισθῇ ἐκ τῶν ἀπαιτήσεων, τὰς ὁποίας ἀξιοῖ παρὰ τῶν πολιτῶν ἢ συνήθως ἀτελής καὶ ἀντιπνευματικὴ πολιτεία.

Ὁ μοναχὸς ἐνῶ ζῆ, ὅπως ζοῦν καὶ οἱ ἄλλοι θνητοί, συγχρόνως εὐρίσκεται ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου. Ζῆ μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Φέρει τὸ φθαρτὸν στοιχεῖον, ἀλλὰ τὸν ἀπασχολεῖ τὸ ἀφθαρτον.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ μοναχικὸς βίος, παρὰ τὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ πορείαν του, δὲν ἐμπίπτει, ἐν τῷ συνόλῳ του, εἰς τὸ πεδῖον τῆς ἱστορικῆς ἐρεύνης. Διότι ὑπὲρ πάν ἄλλο ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ζωὴ ἐσωτερικὴ κυρίως, κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος. Περιλαμβάνεται εἰς τὴν Ἱστορίαν, ἀλλὰ ὁ ἴδιος περικλείει ἱστορίαν ἀσύλληπτον, νοεράν. Ὡς κεκρυμμένη «ἐν Χριστῷ ζωὴ», ἀποβαίνει ἀδιόρατος εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ ἐπιστήμονος. Διὰ τοῦτο, μία κοινωνιολογικὴ καὶ θρησκευτικὴ ἔρευνα τοῦ ἐκτάκτου φαινομένου τοῦ Μοναχισμοῦ, ἄνευ καὶ τῆς συγγενοῦς μυστικῆς πείρας, τοῦ μοναχισμοῦ ὄντος συνόλου ἐμπειριῶν, περιέρχεται εἰς τρομερὰν ἀμηχανίαν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 598 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 25 τεύχους.

εἶναι πολὺ μεγάλης σημασίας. Κατακλείοντες, λοιπόν, τὸ παρὸν ἄς εὐχρηθῶμεν συντόμως νὰ δυνηθῇ ἡ Ἐκκλησία μας νὰ ἀναπτύξῃ αὐτὴν τὴν πλευρὰν τῆς φροντίδος, τῆς ὁποίας τόσῃν ἀνάγκην ἔχει τὸ πλήρωμά της.

ΣΑΒΒΑΣ ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ἐν τῇ προσπαθείᾳ ἐκτιμήσεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐκπληκτικῆς διδασκαλίας τῶν μοναχῶν. Μόνον διὰ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ μυστικῆς κοινωνίας μετὰ τῶν ἐμπειριῶν τῶν φορέων τοῦ μοναχικοῦ πνεύματος ἱκανούμεθα νὰ διαγνώσωμεν, κατὰ τὸ δυνατόν, αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ τῆς πνευματικότητός του. Τὸ νὰ σημειοῦμεν μεμονωμένα ἀσκητικὰ ἀνέκδοτα, τὴν ἐξωτερικὴν ζωὴν τῶν ἐρήμων, τὸ νὰ μελετῶμεν τὰ «Ἀποφθέγματα τῶν Γερόντων», ἢ νὰ ἀναγινώσκωμεν τὴν περὶ Ἡσυχίας καὶ Νήψεως διδασκαλίαν τῶν Μυστικῶν καὶ Νηπτικῶν Πατέρων καὶ νὰ προβαίνωμεν εἰς ἀναλύσεις, εἶναι ὡς νὰ βλέπωμεν «ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι». Δυνάμεθα νὰ παρομοιάσωμεν τὸν Μοναχισμὸν πρὸς ἓνα καρπὸν. Τὸ σχῆμα τοῦ καρποῦ, τὸ χρῶμα, τὸν ὄγκον, τὸ βάρος, περιγράφονται ὡς ἄριστα. Ἀλλὰ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ οὐδὲν γνωρίζομεν, ἄνευ προηγουμένης ἐμπειρικῆς γεύσεως.

Κατὰ ταῦτα, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ συλλάβωμεν τὴν οὐσίαν καὶ τὰς διαστάσεις τοῦ Μοναχικοῦ βίου καὶ τῶν οἰκείων πνευματικῶν ἰδιωμάτων του, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν σύγχρονον ὀρολογίαν ὀνομάζομεν Ὁρθόδοξον πνευματικότητα, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἀναφερθῶμεν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τῆς ἀξιοθρηνήτου πτώσεώς του, τῶν τραγικῶν συνεπειῶν καὶ τῆς ἐξαγορᾶς του. Ἄλλως εἶναι ἀνέφικτος ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Διότι ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ εἰς τὰς ἐρήμους ἀναπτυχθεῖσα διδασκαλία τῶν Πρακτικῶν καὶ Θεωρητικῶν Πατέρων, ἔχουν ἀδιάρρηκτον ἐνότητα. Ὁ Μοναχισμὸς εἶναι προῖον μιᾶς τῶν ὑψηλοτέρων ἐκφράσεων πνευματικοῦ βιώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ προσβλέπει εἰς ἓνα ἀνώτερον τρόπον ζωῆς. Ὁ Μοναχισμὸς ἐρμηνεύει τὴν ὑψηλοτέραν ἐκδήλωσιν τῆς ἀνάγκης μεταμορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποτελεῖ τὸν Χριστιανισμὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ βάθος καὶ τὴν οὐσίαν του, ὡς συμπυκνῶν ἐπὶ τὸ πληρέστερον τὰ αἰτήματα καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας.

Ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπον «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ». Τὸν δημιουργεῖ ἀπὸ ἀγάπης καὶ τὸν προορίζει ἐπὶ θεώσει. Καὶ —κατὰ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον— «οἶόν τινα κόσμον μέγαν τῷ πλήθει τῶν δυνάμεων καὶ τῇ ὑπεροχῇ, ἐν τῷ μικρῷ ἴσησιν, ἐπόπτην τῆς αἰσθητῆς κτίσεως καὶ μύστην τῆς νοουμένης». Τῷ δίδει τὴν ἐντολήν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς βραβεύσεως αὐτοῦ «διὰ τῆς ἐνυποστάτου τῆς θεώσεως χάριτος, Θεοῦ γενομένου τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῷ ἀκραιφνεστάτῳ φωτὶ εἰς αἰῶνας

Ο ΟΡΘΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑΝ*

Δ'

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ π. Νικολαΐ Κασάκιν εὐρίσκειτο εἰς Ρωσίαν. Αἱ ἐπαφαί του τόσον μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων, ὅσον καὶ μετὰ τινων σημανόντων λαϊκῶν ἦσαν καρποφόροι. Ἐφθασεν εἰς Μόσχαν εἰς περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ἐμελεῖτο ἡ ἴδρυσις τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Πεκίνου. Εἰς τὴν πρότασιν, ἡ ὁποία τοῦ ἐγένετο δι' αὐτὴν τὴν θέσιν, ἀντέταξε τὴν σαφῆ ἀπόφασίν του, ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὰς προσπάθειάς του πρὸς διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου εἰς Ἰαπωνίαν. Τελικῶς, ἡ ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν ἐπισήμου Ὁρθόδοξου ἱεραποστολῆς διὰ τὴν Ἰαπωνίαν, ἀποτελουμένης ἀπὸ ἓνα ἀρχιμανδρίτην, τρεῖς ἱερομονάχους

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 599 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 25 τεύχους.

καταστραπομένους», κατὰ τὸν Ἅγιον Νικόδημον τὸν Ἁγιορείτην.

**

Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἀναγνωρίζει δύο τύπους ζωῆς. Τοῦ ἐγγάμου καὶ τοῦ ἀγάμου. Κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον, ὁ ἀγάμος βίος ὑπερέχει ἀσυγκρίτως τοῦ ἐγγάμου. «Δύο οὐδῶν ὁδῶν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ μᾶς μετριωτέρας καὶ βιωτικῆς, τοῦ γάμου λέγω, τῆς δὲ ἐτέρας, ἀγγελικῆς καὶ ἀνυπερβλήτου, τῆς παρθενίας». Ἡ ἀγαμία παρέχει τὰς δυνατότητας ἐπιτυχίας τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς τελειότητος, ὡς Γραφικῶς καὶ Πατερικῶς ὑποστηρίζεται. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἐκλογή τοῦ ἀγάμου βίου μετὰ τῶν ζηλωσάντων τὴν τελειότητα.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἡ ἀγαμία, ἐφ' ὅσον ἡ ἀφευκτος μέριμνα τῆς ἐν τῷ κόσμῳ διαβιώσεως ἀποσπᾷ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ οἱ ἐξωθεν πειρασμοὶ παρεμποδίζουν τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ἀγῶνα καθάρσεως. Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἐπινοεῖται ἡ φυγὴ, ἡ ἀναχώρησις ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἡ ἔρημος.

Ἡ ἔρημος ἐξελέγη ὡς τόπος πνευματικῶν ἀγώνων, διότι εἶναι ἔρημος ἐξωτερικῶν ὀχλήσεων τῶν παθῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπανόδου εἰς τὸ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν», εἰς τὸ «ἀρχαῖον κάλλος», εἰς τὴν κατάστασιν τῆς θεώσεως τῆς ψυχῆς. Ἐντεῦθεν ὁ ἀσκητισμὸς, ὁ ὑπωπιασμὸς τῆς σαρκός, ἡ εὐαγγελικὴ «βία», ἡ «στενὴ καὶ τεθλιμμένη ὁδός», ὁ ἀγὼν πρὸς ὑποταγὴν τοῦ χειρόνος εἰς τὸ κρεῖττον καὶ μεταστοιχείωσιν τοῦ παρὰ φύσιν, εἰς τὸ κατὰ φύσιν καὶ ἐκείθεν εἰς τὸ ὑπὲρ φύσιν. Ἐντεῦθεν ἡ ἰσόβιος πάλη πρὸς τὸν διάβολον, τὸν ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν κόσμον.

καὶ ἓνα κατηχητήν²⁶. Ὑπεύθυνος τῆς ἱεραποστολῆς ὠρίσθη ὁ π. Νικολαΐ χειροτετηθεὶς εἰς ἀρχιμανδρίτην. Μεταξὺ τοῦ πιστοῦ λαοῦ πολλοὶ ἔδειξαν θερμὸν ἐνδιαφέρον διὰ νὰ βοηθήσουν τὸν ἱεραπόστολον εἰς τὸ ἔργον του. Χαρακτηριστικὴ ἦτο ἡ προσφορά ἑνὸς μοσχοβίτου ἐμπόρου, ὁ ὁποῖος προσέφερε δέκα χιλιάδας ρούβλια. Ὅταν ὁ π. Νικολαΐ συγκεκινημένος ἐζήτησε νὰ μάθῃ τὸ ὄνομά του, ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν: «ὁ Θεὸς γνωρίζει»²⁷.

26. Cary, History (1903), σ. 390. Glazik, Heidenmission (1954), σ. 181. Πρβλ. «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν Ἰαπωνίᾳ», Ὁρθοδοξικὴ Φωνὴ 1 (1880), σ. 82. «Οἱ ἐν Ἰαπωνίᾳ χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι καὶ αἱ σχετικαὶ αὐτῶν πρόοδοι», Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 2 (1881-82), σ. 671. «Ἡ Ὁρθοδοξικὴ κατάστασις ἐν τῇ σημερινῇ Ἰαπωνίᾳ», Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 23 (1903), σ. 418.

27. Cary, History (1903), σ. 390.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐκ τούτου τοῦ πόθου τῆς τελειότητος πολλοὶ καὶ μέγιστοι Μοναχοί, τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ ὡς Ἁγίους, ἠκολούθησαν τὸν μονήρη ἐν ἐρήμῳ βίον. Καὶ ὅπως βεβαίως ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, «... πολλοῖς μὲν πειρασμοῖς, τοῖς ἐξ ἀνθρώπων φημί, καὶ τοῖς ἐκ δαιμόνων οἶονε κτενισθέντες, πολλῇ δὲ τῇ κατὰ σῶμα ἐγκρατεῖα καὶ τῇ ἄλλῃ κακουχίᾳ καταταριχευθέντες, μετὰ τοὺς πολλοὺς τούτους τῶν ἀγῶνων διαύλους, εἰργάσαντο μὲν τὰς ἀρετὰς ἀπάσας καὶ τῆς τούτων ἐπιστημονικῆς γνώσεως ἐν ἕξει γεγόνασι, προσέθηκάν δὲ τῷ Εὐαγγελίῳ προσθήκην τοῖς γε νοῦν ἔχουσι ἀξιόχρεον, φιλοτιμίᾳ χρησάμενοι προαιρέσεως, ὡς μὴ μόνον καὶ ἐντολήν, ἀλλ' ἦδη καὶ ὑπὲρ ἐντολήν αὐτοὺς γεγενῆσθαι...».

Ἐν τούτοις, ὑπῆρξαν καὶ ἄλλα αἴτια, ἅτινα ἐπλήρωσαν τὰς ἐρήμους, μετὰ τῶν ὁποίων τὸ κυριώτερον ἦτο ἡ ἀνάγκη μετανοίας. Ἄνθρωποι, τετραυματισμένοι ψυχικῶς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀνεζήτησαν εἰς τὰς ἐρήμους τὴν ἴασιν. Ὁσαύτως καὶ ἄνδρες ἐπισημότατοι καὶ γυναῖκες καὶ πλήθη ἀνώμα ἀδηγήθησαν εἰς τὰς ἐρήμους ὑπὸ τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης, διὰ πείρας βεβαιωθέντες πρότερον τὸ ἀδύνατον τῆς «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» λατρείας τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἀφεύκτοις περιπασμοῖς τοῦ κόσμου. Αὐτὸς ὁ μέγας Χρυσόστομος ἐκφράζει ἀμφιβολίαν, ἂν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιτέλεσις πασῶν τῶν ἀρετῶν ἐν τῷ κόσμῳ. «Εἰ δὲ φῆς δυνατὸν εἶναι καὶ ἐν μέσῳ στρεφόμενον πάντα κατορθοῦν τὰ τῆς ἀρετῆς, καὶ μὴ παίζων, ἀλλὰ σπουδάζων ἀληθῶς ταῦτα λέγεις, μὴ κατοκνήσης ἡμᾶς διδάξαι τὸ καινὸν τοῦτο καὶ παράδοξον μάθημα...».

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Καλαβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

Διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν βασικῶν κατευθύνσεων τῆς ἐργασίας τῶν Ὁρθόδοξων ἱεραποστόλων ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον εἶχε προετοιμάσει ὁ Κασάτκιν, στηριζόμενος ἐπὶ τῆς δεκαετοῦς ἐμπειρίας του ἐν Ἰαπωνίᾳ. Ἐνῶ οἱ μνημονευθέντες ἀνωτέρω κανόνες ἀνεφέροντο κυρίως εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς κήρυκας, αἱ ἐν λόγῳ κατευθυντήριαι ὁδηγίαι ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς ξένους ἱεραποστόλους. Ἐνταῦθα συνιστᾶται ὡς πρωταρχικὸν χρέος των: α) ἡ ἐκμάθησις καὶ ἡ κατὰ τὸ δυνατόν τελειοποίησις τῆς Ἰαπωνικῆς γλώσσης, τόσον τῆς ὁμιλουμένης ὅσον καὶ τῆς γραπτῆς· β) ἡ ἀνάπτυξις στενῶν σχέσεων μετὰ τῶν κατοίκων, ἡ προσεκτικὴ παρακολούθησις καὶ ἀφομοίωσις τῶν Ἰαπωνικῶν κανόνων καλῆς συμπεριφορᾶς· γ) ἡ ἀναζήτησις καὶ καλλιέργεια τῶν καταλλήλων προσώπων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ Εὐαγγελίου θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ διαδώσουν τοῦτο ἐπιτυχῶς· οἱ κατηρητισμένοι οὗτοι κατηχηταὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ ἱεραποστόλου θὰ κηρύττουν τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν συγκεντρώνοντες εἰς τὰς οἰκίας των τοὺς γνωστούς των ἢ, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ δυνατοῦ, ἐπισκεπτόμενοι ἄλλας οἰκίας καὶ πόλεις. Ἐπὶ πλέον ὁ Ὁρθόδοξος ἱεραπόστολος ὀφείλει: δ) νὰ ἔχη ἀνοικτὰς τὰς θύρας τῆς οἰκίας του εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦν προσωπικὴν ἐπαφὴν μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ μεταβαίνῃ προθύμως, ὅπου ὑφίσταται δυνατότης μεταδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου· ε) ὅταν ἐκφράζηται ἡ ἐπιθυμία βαπτίσεως, νὰ ἐξετάζη ἐπιμελῶς τὴν περίπτωσιν καὶ «οὐδένα νὰ βαπτίξῃ, προτοῦ βεβαιωθῇ πλήρως περὶ τῆς σταθερότητος» τῶν χριστιανικῶν του πεποιθήσεων. ς) Ἡ κατηχητικὴ διδασκαλία πρέπει νὰ προσαρμόζηται ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τοῦ κατηχομένου· διὰ τοὺς νέους ἀρκοῦν τὰ βασικά, διὰ τοὺς ἐνήλικας ἀπαιτεῖται πληρεστέρα κατάρτισις, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀντιμετωπίσουν ἀνθρώπους ἄλλων θρησκευτικῶν πεποιθήσεων. ζ) Μετὰ τὴν βάπτισιν ἐπιβάλλεται νὰ ἐνισχύωνται οἱ νεοφώτιστοι δι' ἐπιμελοῦς ποιμαντικῆς παρακολουθήσεως καὶ παροχῆς ὅλων τῶν δυνατῶν λειτουργικῶν εὐκαιριῶν, ὥστε νὰ ἀνδρωθοῦν ἐν τῇ πίστει. η) Ἰδιαιτέρας φροντίδος χρήζει ἡ Ὁρθόδοξος ἀγωγή τῶν τέκνων τῶν πιστῶν οἰκογενειῶν διὰ καταλλήλων χριστιανικῶν βιβλίων εἰς τὴν Ἰαπωνικὴν γλῶσσαν καὶ σχετικῶν μαθημάτων· ὅταν δοθῇ θρησκευτικὴ ἐλευθερία θὰ πρέπει νὰ ὀργανωθοῦν σχολεῖα. θ) Παραλλήλως πρὸς τὴν μόρφωσιν κατηχητῶν δέον, ὅπως ἀναζητηθοῦν εὐσεβεῖς νέοι, οὐχὶ ἄνω τῶν εἴκοσι ἐτῶν, μορφωμένοι καὶ μετὰ διάθεσιν ἀφιερώσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ ὁποῖοι νὰ σταλοῦν εἰς μίαν ἀκαδημίαν ἢ ἐν ἐκκλησιαστικῶν φροντιστήριον τῆς Ρωσίας. Οἱ ἀπὸ ἀπόψεως χαρακτηρῶς καὶ ἱκανοτήτων καλύτεροι νὰ χειροτονοῦνται κληρικοί. Οἱ ὑπόλοιποι θὰ διακονοῦν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς εἰδικευμένοι κατηχηταί, διδάσκαλοι, μεταφρασταί²⁸. Ἡ νηφαλιότης τοῦ ἀνωτέρω προγράμματος δεικνύει τὴν ὀξύνειαν καὶ ὀριμότητα τοῦ νέου Ρώσου ἀρχιμανδριτοῦ.

28. Κατὰ λέξιν γερμανικὴν μετάφρασιν ἐδημοσίευσεν ὁ Glazik, Heidenmission (1954), σ. 181-183.

Ὁ Κασάτκιν ἐπέστρεψεν εἰς Ἰαπωνίαν τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1871, συνοδευόμενος ὑπὸ ἐνὸς ἱερομονάχου²⁹, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ μεταξύ εἶχεν ἀσθενήσει κατὰ τὸ μακρὸν ταξίδιον καὶ μετὰ δὶμήνον παραμονὴν ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ρωσίαν. Ὁ Νικολαΐ, πληροφορηθεὶς τὰ διατρέξαντα κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, εἰδοποίησεν ἀμέσως τὴν ὁμάδα τῶν σαμουραΐ τῆς Σεντάϊ νὰ ἔλθουν διὰ συστηματικὴν κατήχησιν. Εἰς τὴν σχετικὴν ἐπιστολὴν, ἡ ὁποία τοὺς ἀπεστάλη, ἐζητήθη νὰ φέρουν μαζί των ἀνθρώπων κατηρητισμένους εἰς τὴν κινεζικὴν διὰ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν μεταφραστικὴν ἐργασίαν. Οἱ προσκληθέντες ἔφθασαν συντόμως ἀκολουθούμενοι ὑπὸ ἐνὸς διανοουμένου Κομφουκιανοῦ καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς ἓν οἶκημα συνεχόμενον τοῦ προξενείου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη εἶδος σχολῆς. Ὁ π. Νικολαΐ διὰ νὰ τηρήσῃ τὰ προσχήματα—δοθέντος ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπηγορεύετο ἀκόμη αὐστηρῶς ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία— ἐδίδασκε τὴν ρωσικὴν γλῶσσαν, καλύπτων οὕτω πῶς τὴν κατηχητικὴν του δραστηριότητα.

Διὰ νὰ γίνῃ σαφεστέρα ἡ ἰδιοτυπία τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ποιμνίου καὶ ἡ διακριτικότης τοῦ π. Κασάτκιν, ἀξίζει νὰ παραθέσωμεν δύο λεπτομερείας ἀπὸ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Ὀλίγον μετὰ τὴν ἐπιστροφήν τοῦ ρώσου ἱεραποστόλου εἰς Ἰαπωνίαν, τὸν ἐπεσκέφη ὁ ἱατρὸς Σακάϊ καὶ τοῦ ἐνεχείρησε δέμα πλήρες ἀργυρῶν νομισμάτων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν εἶναι βέβαιον ἂν ἡ πράξις αὕτη ἀπετέλει ἔκφρασιν μετανοίας, ἢ ἐὰν ἡ ἰδέα τῆς συλλογῆς τῶν χρημάτων, διὰ νὰ τὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ π. Νικολάου, ἦτο ἀπ' ἀρχῆς ἡ αἰτία τῆς περιγραφείσης «τσιγκουνιάς του». Πάντως ὁ ἱερεὺς ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐπήνεσε τὴν προσφορὰν τοῦ Σακάϊ, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἐτόνισεν ὅτι αὕτη θὰ ἦτο περισσότερον εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεόν, ἐὰν εἶχε γίνῃ κατὰ τὴν περίοδον τῆς δοκιμασίας τῶν ἀδελφῶν του. Δὲν παρήλθε πολὺς καιρὸς καὶ ὁ Ὁρθόδοξος ἱεραπόστολος εὐρέθη πρὸ ἐνὸς ἄλλου ἀπροόπτου· ὁ ἱατρὸς Σακάϊ μετὰ τινος φίλου του ἐξηφανίσθησαν καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἠγνοεῖτο ἡ τύχη των· τελικῶς ἐπανεφανίσθησαν κάτισχυοι. Εἶχον ἀποσυρθῆ εἰς ἓν ὑπερῶον ἐν προσευχῇ καὶ αὐστηρᾷ νηστείᾳ, δεόμενοι εἰς τὸν Θεὸν νὰ τοὺς ἀξιώσῃ νὰ γίνουιν κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου. Κρύπτων τὴν ἐνδόμυχον συγκίνησιν του ὁ π. Νικολαΐ τοὺς ἐξήγησεν, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος ἄσκησις χρειάζεται πάντοτε καθοδήγησιν ἐνὸς ἱερέως, διὰ νὰ ἔχῃ τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα.

Παραλλήλως πρὸς τὴν κατηχητικὴν καὶ καθοδηγητικὴν του ἐργασίαν ὁ Ρώσος ἀρχιμανδριτῆς διέθετε πολὺν χρόνον διὰ τὴν προώθησιν τῆς μεταφραστικῆς ἐργασίας, ἰδίως τῆς Καινῆς Διαθήκης. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἠτοίμασε καὶ ἐν Ρωσο-ιαπωνικῶν λεξικόν, τὸ ὁποῖον ἐπὶ δεκαετίαν παρέμεινε τὸ σημαντικώτερον

29. Ὁ Glazik, Heidenmission (1954), σ. 185, γράφει ὅτι ὁ Κασάτκιν μετέβη εἰς Ἰαπωνίαν μόνος. Τὸ περιοδικὸν Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, 10 (1890), σ. 36, ἀναφέρει ὅτι ἀνεχώρησε μετὰ τριῶν συνεργατῶν. Ἡ ἀκριβὴς πάντως πληροφορία εἶναι ἡ ἐνταῦθα γραφομένη: Gary, History (1903), σ. 390.

ΜΕΡΙΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ

Πρὸ πάσης ρυθμίσεως τῶν θεμάτων τοῦ Μοναχισμοῦ, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προέχει, εἶναι νὰ ἴδωμεν τί εἶναι Μοναχισμός, ποία ἡ οὐσία του καὶ τὸ νόημά του, διότι δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ κανεὶς, ὅτι πολλάκις ἐκλαμβάνομεν τὰ δευτερεύοντα καὶ τὰ ἐπουσιώδη ὡς τὴν οὐσίαν τοῦ Μοναχισμοῦ. Χρειαζέται λοιπὸν ἀπαραιτήτως μία ἀξιολόγησις, μία ἀναστήλωσις τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐννοίας, ἂν θέλωμεν νὰ λυτρωθῶμεν ἀπὸ ἐπικινδύνους ἀλλοιώσεις, ἐκτροπὰς ἢ παραφθοράς.

Προκειμένου νὰ ἴδωμεν τί εἶναι Μοναχισμός, πρέπει ἀσφαλῶς νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, νὰ εὕρωμεν δηλαδὴ τὰς βιβλικὰς ρίζας ἢ τὰς θεολογικὰς βάσεις τοῦ μεγάλου αὐτοῦ φαινομένου.

Βι β λ ι κ α ἰ Β ά σ ε ι ς

Ἡ μεγάλη προεικόνισις τοῦ θέματος εἰς τὴν Παλ. Διαθήκην εἶναι τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων. Οἱ ἀρχαιότεροι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, οἱ ὅποιοι ἠσχολήθησαν μὲ τὸ θέμα αὐτό, βλέπουν εἰς τὸ Ἄσμα τὴν προτύπωσιν τῆς κατὰ Χριστὸν παρθενίας (Ὁριγένης, Μεθόδιος Ὀλύμπου, Γρηγόριος Νύσσης). Ἡ ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία καὶ αἱ ὁμιλίαι τοῦ Ὁριγένους εἰς τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ πηγὴ ὅλης τῆς μεταγενεστέρως μυστικῆς θεολογίας, εἶναι κατὰ βάθος μία πραγματεία περὶ παρθενικῆς τελειώσεως, μὲ βάσιν τὸν θεῖον ἔρωτα. Τὸ ἴδιον αὐτὸ θέμα ἀναπτύσσει ὁ Μεθόδιος Ὀλύμπου εἰς τὸ ἔργον του

«Συμπόσιον τῶν Δέκα Παρθένων». Ἐκ παραλλήλου, ἡ ἐξοδος τοῦ Ἀβραάμ ἐκ τοῦ οἴκου του καὶ ἐκ τῆς συγγενείας του καὶ ἡ ἐξοδος τοῦ Μωϋσέως ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐθεωρήθησαν προεικονίσεις τοῦ βίου τῆς ἐρήμου καὶ τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος.

Ἐὰν ὅμως αὐτὰ εἶναι ἀλληγορικαὶ προτυπώσεις, εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἔχομεν σαφῆ διατύπωσιν τοῦ θέματος τῆς ἐν Χριστῷ παρθενίας. Δύο εἶναι αἱ βασικαὶ μαρτυρίαι, ἡ μία ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Θεανθρώπου καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ κορυφαίου ἀποστόλου.

Ἀπαντῶν ὁ Κύριος εἰς τὴν σκέψιν τῶν μαθητῶν, ὅτι ὑπάρχουν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας «οὐ συμφέρει γαμήσαι», λέγει: «Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται». Καὶ προσθέτει, ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐγεννήθησαν εὐνοῦχοι ἢ ἔγιναν τοιοῦτοι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ σώφρονος λογισμοῦ των καὶ δι' αὐτοπροαιρέτου ἀποχῆς, ἐπεβλήθησαν εἰς τὸν ἑαυτὸν των καὶ ἔμειναν ἄγαμοι καὶ ἐγγρατεῖς καὶ παρθένοι, διὰ νὰ ἐργάζωνται ἀπερισπάστως διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ καταλήγει: «ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω» (Ματθ. ιθ' 11-12, Ἐρμηνεία Π. Τρεμπέλα).

Ἐξ ἄλλου, ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὸ περὶ γάμου ζ' κεφάλαιον τῆς Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς του

βοήθημα διὰ τὰς δύο γλώσσας. Ἐπίσης ἐξετύπωσε τὴν Κυριακὴν προσευχὴν καὶ μερικά σύντομα κατηχητικὰ βοηθήματα.

Αἱ συνθήκαι εἰς τὴν ἰαπωνικὴν κοινωνίαν ἤρχισαν ἐν τῷ μεταξὺ νὰ διαφοροποιῶνται. Ὅλα ἐδείκνυν, ὅτι τὰ αὐστηρὰ μέτρα ἐναντίον τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ θὰ περιωρίζοντο ἐντὸς ὀλίγου. Ὁ Σαβάμπε διέβλεπεν ὅτι συντόμως θὰ ἠνοιγόντο αἱ θύραι πρὸς δημοσίαν ἀποστολικὴν δράσιν καὶ ἐπέμενεν ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ προετοιμαστοῦν διὰ μίαν συστηματικὴν ἐξόρμησιν. Διὰ τοῦτο ἐθλίβη, ὅταν, ἐπιστρέφων ἀπὸ ἐν ταξίδιον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, εἶδεν ὅτι οἱ κατηχούμενοι ἀπὸ τὴν Σεντάι διέθετον πολῦτιμον χρόνον διὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς ρωσικῆς γλώσσης. Συμμέτοχον εἰς τὰς ἀπόψεις του διὰ τὴν ἀπόλυτον προτεραιότητα τοῦ εὐαγγελιστικοῦ κατάρτισμοῦ εἶχε τῶρα καὶ τὸν Καγκέτα, ὁ ὁποῖος διαμαρτυρούμενος σιωπηρῶς εἶχεν ἀπόσχει τῶν μαθημάτων τῆς ρωσικῆς. Ὁ τέως δὺςπιστος σαμουραΐ ἦτο πλέον πεπεισμένος διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ ἤθελε νὰ διαθέσῃ ὅλον τὸν χρόνον του διὰ τὴν πληρεστέραν ἀφομοίωσιν τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐκ Σεντάι ἔδειξαν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ δεκτικότητα, περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ 1871 ἀπεφάσισαν νὰ βαπτισθοῦν. Μεταξὺ τούτων διεκρίνετο ὁ Ἰωάννης-Ὀνο, ὁ ὁποῖος ἀπ' ἀρχῆς παρουσίασε μεγάλην εὐαισθησίαν καὶ πνευματικὴν ἀφομοιωτικότητα. Ὁ π. Νικολαί ἐσκέφθη νὰ τὸν ἀποστείλῃ εἰς Σεντάι δι' ἱεραποστολικὴν ἐργασίαν. Τοῦ ἀνέθεσε νὰ ἐκλέξῃ δύο συνεργάτας, τοὺς ὁποῖους ὁ Ὀνο εὔρεν εἰς τὰ πρόσωπα τοῦ Πέτρου-Σασακάουα καὶ τοῦ Ἰακώβου-Τακάγια. Τὰ ἔξοδα τῆς συντηρήσεως των θὰ ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῶν ἰδίων. Ὁ π. Νικολαί ἐπὶ τι διάστημα ἐφρόντισε δι' εἰδικῶν συγκεντρώσεων νὰ καταρτίσῃ τὸ τριμελὲς αὐτὸ κλιμάκιον τόσον εἰς θεολογικὰ ζητήματα, ὅσον καὶ εἰς πρακτικὰς μεθόδους εὐαγγελισμοῦ³⁾. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἱεραποστολικῆς ὁμάδος διὰ τὸ Σεντάι ὁ Παῦλος-Σαβάμπε μετέβη εἰς Τόκυο διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὸ ἔδαφος πρὸς μετακίνησιν τοῦ κέντρου τῆς Ὁρθοδόξου ἱεραποστολικῆς προσπάθειας.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ Δρ. Θ.

λέγει κατ' ἀρχήν, ὅτι «καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι» (στίχ. 26) δηλ. νὰ εἶναι ἄγαμος. Εἰς τὴν συνέχειαν δὲ τονίζει: «ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. Μεμέρισται (=διαφέρει) καὶ ἡ γυνὴ (ἡ ἔγγαμος) καὶ ἡ παρθένος. Ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡ ἄγια καὶ σώματι καὶ πνεύματι» (στίχοι 32-34). Σχολιάζων τὸν ἀνωτέρω στίχον ὁ Σεραφεῖμ Παπακώστας, βάσει τῶν πατερικῶν ἐρμηνειῶν, παρατηρεῖ: «Ἡ λέξις ἄγια δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ μόνον μετὰ τὴν γνωστὴν ἠθικὴν ἔννοιαν, τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν καθαρότητα ἀπὸ πάσης γενετησίου σχέσεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχικὴν ἔννοιαν, τὴν ὅποιαν ἡ λέξις ἔχει ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ. Δηλαδή ἄγιον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ ὀριστικῶς χωρισμένον ἀπὸ τὴν κοινὴν χρῆσιν, ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ ἀφιερωμένον εἰς τὸν Θεόν. Ἐπομένως, ἄγιος εἶναι ἐκεῖνος ἢ ἐκεῖνη ἡ ἄγαμος, ὁ ὅποιος ἐχωρίσθη ὄχι μόνον ἀπὸ πᾶν ἁμαρτωλὸν καὶ βέβηλον τοῦ κόσμου τούτου στοιχείου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα τὸ ὅποιον ὅπωςδήποτε δὲν ἀφήνει νὰ πληρωθῇ τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐννοίας τοῦ ὀρισμοῦ, δηλαδή ἡ ἀφιέρωσις εἰς τὸν Θεόν... Καθιέρωσις ἐπομένως πλήρης καὶ ὀλοκληρωτικὴ καὶ σώματος καὶ πνεύματος εἰς τὸν Χριστόν».

Ἡ κατακλείς τῶν περὶ παρθενίας βιβλικῶν μαρτυριῶν εὐρίσκεται εἰς τὸ ἰδ' κεφάλαιον τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου, ὅπου εἰκονίζονται αἱ 144 χιλιάδες ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς τοῦ Ἀρνίου γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. «Οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γὰρ εἰσίν. Οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ Ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. Οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ Ἀρνίῳ, καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος· ἄμωμοί εἰσι» (ἰδ' 1-5).

Οὕτω πως ἡ βιβλικὴ διατύπωσις τοῦ θέματος, ἡ ὅποια ἤρχισε μετὰ τὴν ποιητικὴν προεικόνισιν τοῦ Ἄσματος, κλείει μετὰ τὴν ἐσχατολογικὴν θεώρησιν τῆς Ἀποκαλύψεως. Παραλλήλως πρὸς τὰ τέσσαρα σπουδαῖα αὐτὰ κείμενα, ἔχομεν καὶ τέσσαρα βιβλικά πρόσωπα, τὰ ὅποια ἐθεωρήθησαν ἀνεκὰθεν ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως ὡς ἐνσαρκοῦντα τὸ ὑψηλὸν ἰδεῶδες τῆς ἐν Θεῷ παρθενίας, ὡς ἀληθεῖς τύποι τῶν παρθένων. Εἶναι δὲ ταῦτα ὁ προφήτης Ἡλίας, ὁ πρόδρομος Ἰωάννης, ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ παρθένος Μαρία. Εἰς τὰς μορφὰς αὐτὰς συναντῶμεν τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῆς παρθενίας, τὰ ὅποια μᾶς ὑποδηλώνουν αἱ τέσσαρες βιβλικαὶ περικοπαί: α) θεῖος ἔρωσ. β) Θεόδοτον χάρισμα: «Οἷς δέδοται». γ) Μέριμνα τῶν τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἀγιότητος. δ) Σκοπός: ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ε) Ἀκολούθησις τοῦ Ἀρνίου.

Αὐτὴν τὴν βιβλικὴν γραμμὴν ἀκολουθοῦν ἐμφανῶς οἱ πρώτοι ἀσκηταί, ἰδιαίτατα δὲ ὁ Μέγας Ἀντώνιος, ὁ ὅποιος ἀκούων τὴν κλῆσιν τοῦ Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ματθ. ιθ' 21) ἀναδεικνύεται

μιμητὴς τῶν προφητῶν, τῶν ἀποστόλων, τῶν μαρτύρων καὶ αὐτῶν τῶν ἀγγέλων, ἀληθὴς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ τύπος τῶν Χριστιανῶν.

Χριστοκεντρικὴ θεμελίωσις.

Ἡ βιβλικὴ αὐτὴ ἀναδρομὴ καὶ ἡ βιβλικὴ αὐτὴ θεμελίωσις μᾶς φανερῶνει σαφῶς τὴν χριστοκεντρικὴν βάσιν τοῦ φαινομένου Μοναχισμοῦ, χωρὶς τὴν ὁποῖαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σταθῇ οὗτος εἰς τὴν γραμμὴν τῆς γνησιότητος. Σκοπὸς ἐπομένως τῆς μοναχικῆς πολιτείας δὲν ἤμπορεῖ ἀπλῶς νὰ εἶναι ἡ φυγὴ ἐκ τοῦ κόσμου, ἡ ἀπραξία ἢ ὀκηρία, ἡ δειλία ἐναντι τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, ἢ συντήρησις τῶν μονῶν, ἀλλὰ ὁ Χριστός καὶ μόνον Αὐτός.

Ὁ μοναχός, ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀφιερωμένος εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καλεῖται νὰ συσταυρωθῇ, νὰ συνταφῇ, νὰ συναποθάνῃ, νὰ γίνῃ σύμφυτος μετὰ τὸν Χριστόν, νὰ συνεγερθῇ, νὰ συζωοποιηθῇ καὶ νὰ συζήσῃ μετ' Αὐτοῦ (Ρωμ. στ' 4-8, Β' Τιμ. β' 11, Κολ. β' 12, γ' 13). Μόνον ἐπάνω εἰς μίαν ἀγάπην ἤμπορεῖ νὰ στηριχθῇ ἡ μεγάλη αὐτὴ πορεία, μόνον μία μεγάλη ἀγάπη ἤμπορεῖ νὰ νικήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἀγάπην, μόνον οἱ γάμοι τοῦ Ἀρνίου ἤμποροῦν νὰ ἀντικαταστήσουν τοὺς σαρκικοὺς γάμους. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ τὸ ἰσχυρὸν αὐτὸ κίνητρον, καταντῶμεν εἰς τὴν μωρὰν παρθενίαν, εἰς μίαν νόθον δηλ. καὶ ἀμφίβολον κατάστασιν. «Ὁ σφόδρα τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ ἀκολουθεῖν Χριστῷ κατεχόμενος, πρὸς οὐδὲν ἔτι τῆς ζωῆς ταύτης ἐπιστραφεῖναι δύναται, οὐ πρὸς γονέων ἢ οἰκείων φίλτρον, ὅταν ἐναντιούμενον ᾖ τοῖς τοῦ Κυρίου προστάγμασι» (Μ. Βασίλειος, Ὅροι κατὰ πλάτος Η' 1,2 καὶ ΙΒ').

Ἡ μοναχικὴ ζωὴ εἶναι μία ἀπάντησις εἰς μίαν προσωπικὴν κλῆσιν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν γλυκεῖαν φωνὴν τοῦ Ἀγαπητοῦ, μία ἐμπράγματος ἀνταπόκρισις εἰς τὴν θείαν Ἀγάπην, μία ἐλευθέρη καὶ ὀλοκληρωτικὴ προσφορά, μία αὐταπάρνησις καὶ μία ἀφιέρωσις. Μία ἀπάρνησις ὄχι μόνον αὐτοῦ τὸ ὅποιον ἔχομεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τὸ ὅποιον εἴμεθα. Μία ἄρνησις τῶν πάντων χάριν τοῦ Ἐνός. Μία ἀφιέρωσις ὄχι εἰς κάτι, ἀλλὰ εἰς Κάποιον. Μία πλήρης ὑπακοὴ μέχρι θανάτου εἰς τὸν Μοναδικόν. Μία κατὰ πόδας ἀκολουθησις τοῦ Ἀρνίου «ὅπου ἂν ὑπάγῃ». Μία συνεχὴς θυσία εἰς τὸν Νυμφίον καὶ ἕνας καθημερινὸς θάνατος χάριν Αὐτοῦ διὰ τῆς ἀσκήσεως. «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός».

Ἐὰν θέλωμεν ὁ σύγχρονος ἑλληνικὸς μοναχισμὸς νὰ ἐπανεύρῃ τὸν δρόμον του, τὸ νόημά του καὶ τὴν δόξαν του, πρέπει νὰ θεμελιωθῇ καὶ πάλιν εἰς τὸν μόνον θεμέλιον, ἄλλον τοῦ ὁποίου οὐδεὶς δύναται θεῖναι (Α' Κορ. γ', 11). Τοῦτο εἶναι οὐσιῶδες καὶ θεμελιῶδες. Ὅσαδήποτε ὠραία σχέδια περὶ ἀνασυγκροτήσεως τῶν ἱερῶν μονῶν θὰ χαλαίνουσι, ἐφ' ὅσον δὲν θέσωμεν τὸν δάκτυλον εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλίων, ἐφ' ὅσον δὲν διαγνώσωμεν τὸ μέγα νόημα καὶ δὲν

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣ ΜΙΜΗΣΙΝ

Ἀποτελεῖ ἀλήθειαν συνεχῶς ἐπιβεβαιουμένην, ὅτι ἡ ἐν Ρουμανίᾳ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία παρουσιάζει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, παρὰ τὰς ἐνδεχομένας ἀτελείας καὶ ἐλλείψεις τῆς, μίαν λαμπρὰν ἀνοδικὴν πορείαν εἰς ὅλους τοὺς τομείς τῆς ζωῆς καὶ δραστηριότητός τῆς. Τοῦτο, κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον, ὀφείλεται εἰς τὴν ἡγετικὴν, συνετὴν καὶ μὲ σπανίας ἰκανότητος κοσμουμένην μορφήν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Ἰουστινιανοῦ, οὗτινος εἶναι ἔκδηλος πανταχοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἡ εὐεργετικὴ σφραγὶς καὶ παρουσία. Ὅτε πρὸ 20 περίπου ἐτῶν ἀνέλαβεν οὗτος εἰς χεῖράς του τὴν διοίκησιν τοῦ Πατριαρχείου, πλείστα καὶ σοβαρὰ ἐκκλησιαστικὰ προβλήματα ἀνέμενον ἀντιμετώπισιν καὶ λύσιν. Ὁ νέος Πατριάρχης ἀνέπτυξε καταπληκτικὴν καὶ ἰδιαίτερον συνετὴν δραστηριότητα. Οὕτως, ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ὠδήγησε τὴν Ἐκκλησίαν εἰς μίαν θαυμαστὴν ἀνθησιν, πνευματικὴν καὶ ὑλικήν. Τὸ πρακτικὸν καὶ ὀργανωτικὸν πνεῦμά του, ἡ πνευματικὴ του συγκρότησις καὶ ἡ θερμὴ του ἀγάπη πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπῆρξαν καὶ εἶναι τὰ βασικὰ στοιχεῖα ὑποδομῆς, ἐφ' ἧς ἐστηρίχθη ἡ πρόοδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ζῶσα παρουσία τῆς ἐντὸς τοῦ συγχρόνου κόσμου.

Ἀφορμὴν εἰς ὅσα θὰ ἐκτεθοῦν ἐν τοῖς ἐφεξῆς παρέσχεν ἡ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου ἀνακοίνωσις ἐπὶ Συνόδου στοιχείων τινῶν περὶ τῆς ἐν Ρουμανίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ βάσει αὐθεντικῶν αὐτοῦ πληροφοριῶν. Λόγῳ δὲ τῆς σπουδαιότητος αὐτῶν ἐκρίθη ὠφέλιμον, ὅπως, ἐπὶ τινῶν τοῦλάχιστον ἐνδιαφερόντων σημείων, ἐνημερωθοῦν εὐρύτεροι κύκλοι, πολλῶ μᾶλλον ὅσα τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καλὸν διαδιδόμενον καὶ εὐρέως γνωστοποιούμενον ὀδηγεῖ εἰς συναγωγὴν χρησίμων συμπερασμάτων καὶ εἰς λήψιν ὠφελίμων ἀποφάσεων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πληρώματός τῆς.

* * *

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας διακρίνεται διὰ τὸ πρακτικὸν αὐτοῦ πνεῦμα. Ἐκφρασις

ἀναζητήσωμεν τὸ μοναδικὸν φάρμακον, αὐτὸ ἐστὶ χρεία». Χωρὶς ζωντανὸν Χριστόν, ὡς θεμέλιον καὶ πυξίδα, ὁ μοναχισμὸς θὰ μένη ἄπνους καὶ νεκρός, ἀσπόνδυλος καὶ ἀνενέργητος. Μόνον μὲ ἓνα σαφῆ Χριστοκεντρικὸν προσανατολισμὸν δύναται νὰ ἐπανεύρη τὴν ἰσορροπίαν του καὶ τὴν γραμμὴν πλεύσεως, τὴν λαμπρότητά του καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν του.

Συνεχίζεται. Ἀρχ. Η. ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

αὐτοῦ εἶναι ἡ σημερινὴ ὀργάνωσις τοῦ Πατριαρχείου καὶ ὁ μηχανισμὸς λειτουργίας τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν αὐτοῦ. Τὸ σύστημα διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῆς βάσεως, δημιουργημὰ τῶν προσωπικῶν φροντίδων τοῦ Πατριάρχου. Ἀλλὰ καὶ ἡ πνευματικὴ καὶ ὑλικὴ ὑπόστασις τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλεται εἰς τὰς μεγαλοπνόους συλλήψεις του καὶ τοὺς μὴ ἀφισταμένους τῆς πραγματικότητος ὀργανισμούς του.

Καὶ ἐν πρώτοις ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑλικὴν συγκρότησιν τῆς Ἐκκλησίας, αἱ προσπάθειαι τοῦ Πατριάρχου ἤρχισαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀφ' ὅτου ἀνέλαβε τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως. Ἐκτοτε ἐτέθησαν αἱ βάσεις διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνέλιξιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὴν ἐπὶ σταθερῶν βάσεων οἰκοδόμησιν τῆς ὑλικῆς ἀτάρκειας τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ εἰδικαὶ συνθήκαι, ὑφ' ἃς εὐρέθη ἡ Ἐκκλησία, ἠνάγκασαν τοὺς ταγοὺς αὐτῆς νὰ σκεφθοῦν τρόπους διὰ τὴν συντήρησίν τῆς. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ὅτι σήμερον ἡ Ἐκκλησία στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς πόρων καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς δυνάμεων διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῶν πάσης φύσεως ἀναγκῶν τῆς. Διὰ τῆς μεγαλοφυοῦς τακτικῆς τοῦ Πατριάρχου, καταρθώθη ἡ κατὰ τὸν καλύτερον δυνατὸν τρόπον ἀξιοποίησις τῶν δυνάμεων τούτων τῆς Ἐκκλησίας εἰς τρόπον, ὥστε ἡ Ἐκκλησία ὡς ἐγκόσμιος ὀργανισμὸς νὰ ἀποτελῇ σήμερον μίαν αὐτάρκη οἰκονομικῶς μονάδα.

Μία ἐργώδης καὶ σύντονος, τὰ μάλιστα δὲ συνετὴ προσπάθεια ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῶν εὐθυνῶν, μία εὐφυῆς ἐπινοητικότης καὶ μία ἀνύστακτος μέριμνα ἐχάρισαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀριτίωτατον τυπογραφεῖον καὶ πρότυπα ἐργαστήρια ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν, καὶ δὴ καὶ ἄνευ μονοπωλήσεως τῆς ἐμπορίας αὐτῶν, ὀρθολογιστικὴν ἀξιοποίησιν τῆς ἐγγείου περιουσίας τῆς καὶ αὐτάρκειαν ἀγαθῶν. Τὸ Πατριαρχεῖον παρουσιάζει τὴν εἰκόνα μιᾶς ζώσης κυνέλης, ἐνθα διὰ τῆς κοινῆς τῶν πολλῶν συμβολῆς ἐπιτυγχάνεται ὁ ὑψηλότερος βαθμὸς ἀποδόσεως.

Τὸ ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκκλησιαστικὸν τυπογραφεῖον, ἐγκατεστημένον ἐντὸς εὐρυχώρου οἰκήματος, εἶναι ἐξοπλισμένον διὰ τελειοτάτου τύπου μηχανημάτων λινοτυπίας, offset, πιεστηρίων, κατασκευῆς κλισιῆς κ.λ.π. Ἔργάζεται δι' ὅλου τοῦ 24ώρου ἄνευ διακοπῆς. Τὸ δὲ προσωπικὸν του, ἀποτελούμενον ἐξ 112 ἀτόμων, κατανέμεται εἰς τρεῖς ὀμάδας ἐργασίας. Ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ εἰς τὸ κτιριακὸν συγκρότημα παλαιᾶς Μονῆς, καλουμένης «Σκήτη τῶν μοναχῶν», λειτουργοῦν τὰ ἐργαστήρια ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, ἥτοι ἐργαστήριον εἰκονογραφίας, ἱεροραφεῖον, ἐργαστήρια κατασκευῆς ἀπλῶν ἐκκλ.

εἰδῶν, κατασκευῆς ἀργυρῶν καὶ ἐπιχρῶσαν εἰδῶν, κατασκευῆς σταυρῶν καὶ εἰδῶν ἐκ φιλικρὰν καὶ σμάλτου. Ἐνταῦθα ἀσχολοῦνται περὶ τὰ 200 ἄτομα. Εἰδικὸν ἐργαστήριον, ἐγκατεστημένον εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Plobuita, περιλαμβάνει τμήμα ἐκκλ. ξυλογλυπτικῆς καὶ παρασκευῆς θυμιάματος διὰ τὰς ἀνάγκας συνόλης τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ κατανάλωσις του ἀνέρχεται εἰς 800 κιλὰ μηνιαίως. Ἐπὶ πλέον εἰς τινὰς γυναικείας Μονὰς ὑπάρχουν ὕφαντουργεῖα καὶ ἐργαστήρια εἰκόνων ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῶν μοναχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιμελοῦνται καὶ τῶν κεντημάτων χειρὸς.

Τινὰ τῶν ἐργαστηρίων τούτων ὑπῆρχον καὶ πρὸ τοῦ Πατριάρχου Ἰουστινιανοῦ. Ἡ συμβολὴ ὅμως τούτου ἔγκειται εἰς τὴν διατήρησιν, ἐπέκτασιν καὶ τελειοποίησιν αὐτῶν. Ἡ διοργάνωσις αὐτῆ τῶν ἐργαστηρίων, ἐκτὸς τοῦ ὅτι προσπορίζει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἱκανοὺς πόρους διὰ τὴν συντήρησίν της, ἀποτελεῖ καὶ βασικὸν φορέα διατηρήσεως τῆς παραδοσιακῆς μορφῆς τῆς τέχνης καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς κληρονομίας τοῦ παρελθόντος. Χωρὶς νὰ ἀποκλειῶνται νέαι δημιουργίαι, συνεχίζεται ἡ παράδοσις τῆς ἐκκλ. τέχνης, οὕτω δὲ τὰ ἐργαστήρια ἀποκοῦν γενικωτέραν πνευματικὴν σημασίαν διὰ τὴν ἱστορικὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Πατριάρχου περιέλαβε καὶ τὴν κτιριακὴν διαρρύθμισιν τοῦ Πατριαρχείου, ἀκόμη καὶ τὴν ἐσωτερικὴν του διακόσμησην, ἥτις εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἀποτέλεσμα τῶν προσωπικῶν του ἐμπνεύσεων. Τὸ κτίριον τοῦ Πατριαρχείου ἐν Βουκουρεστίῳ ὑπῆρχεν. Ὁ Πατριάρχης ἐτελειοποίησε καὶ διερρύθμισεν αὐτό, ὥστε νὰ περιλάβῃ ἐκτὸς τοῦ γραφείου του καὶ τοῦ ἀτομικοῦ του διαμερίσματος, τὴν Γραμματεῖαν του, αἶθουσαν συνεδριάσεων τῆς Ἱ. Συνόδου, πατριαρχικὴν βιβλιοθήκην, τρεῖς εὐρυχώρους τραπεζαρίας, 30 δωμάτια φιλοξενίας καὶ ἱατρεῖον διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Οὐγγροβλαχίας καὶ τῶν ἐκκλ. ὑπαλλήλων. Ἐκτὸς τῶν ξένων, εἰς τὸ πατριαρχικὸν μέγαρον φιλοξενοῦνται καὶ ἅπαντες οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ρουμανίας, ὁσάκις ἐπισκέπτονται τὴν πρωτεύουσιν. «Τὸ Πατριαρχεῖον εἶναι τὸ σπῆναι ὅλης τῆς οἰκογενείας τῶν Ἱεραρχῶν — ἀρέσκειται νὰ λέγη ὁ Μακαριώτατος—. Ἄλλωστε, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔχω τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἶμαι συχνὰ μαζὶ μὲ τοὺς συνεργάτας μου». Ἡ ἐπίπλωσις καὶ διακόσμησις τοῦ κτιρίου ἔχει ἔθνικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν χαρακτήρα. Ξυλόγλυπτοι παραστάσεις ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ καὶ ταπετσαρίαι ἐξ ὕφαντῶν λαϊκῆς τέχνης εἰς τὰ ἐπιπλα, τοιχογραφίαι μὲ χαρακτηριστικὰ γεγονότα τῆς ἱστορίας τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας, Ρουμάνους ἁγίους καὶ μοναχοὺς, ἢ τῆς συμβολῆς τοῦ ἱεροῦ κλήρου εἰς τοὺς ἔθνικοὺς ἀγῶνας, πίνακες ζωγραφικοὶ, ἀντικείμενα τέχνης καὶ πολυάριθμοι φωτογραφίαι συμπληροῦν τὸν ἐσωτερικὸν διάκοσμον τοῦ πατριαρχικοῦ μεγάρου.

Ἄξιον ἰδιαίτερας σημειώσεως εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι τὸ μέγαρον τοῦτο περιποιοῦνται 9 ἐν συνόλῳ πρόσωπα, μοναχοί, μοναχαὶ καὶ ἱερομόναχοι. Ἥτοι

ὁ Ἀρχοντάρχης ἱεροδιάκονος Νικάνωρ, 4 μοναχαὶ διὰ τὴν καθαριότητα, δύο ἄλλαι εἰς τὸ μαγειρεῖον, εἰς μοναχὸς θυρωρὸς καὶ εἰς ἱερομόναχος διὰ τὰς ἐξωτερικὰς ὑπηρεσίας. Τὰ πρόσωπα ταῦτα, λόγῳ τῆς μοναστικῆς τῶν ιδιότητος, ἀσκοῦν τὰ καθήκοντά των ὡς διακονήματα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὄχι ὡς βιοποριστικὸν μισθοδοτούμενον ἐπάγγελμα.

Τὸ πρακτικὸν πνεῦμα, ὅπερ χαρακτηρίζει τὴν ὕλικὴν συγκρότησιν τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, τὸ αὐτὸ διέπει καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Γραφείων τοῦ Πατριαρχείου. Παρὰ τῷ Πατριάρχῳ ὑπάρχουν ὁ ἰδιαίτερος αὐτοῦ Γραμματεὺς (συνήθως τὴν θέσιν ταύτην κατέχει ἔγγαμος κληρικὸς), ἢ δακτυλογράφος αὐτοῦ (ἄγαμος ἀφιερωμένη) καὶ ὁ ἢ ἡ βιβλιοθηκάρσιος (σήμερον τὴν θέσιν ταύτην κατέχει θεολόγος πρεσβύτερα). Τρεῖς τῆς ἐβδομάδος ὁ Μακαριώτατος συνεργάζεται μετὰ τῶν Συμβούλων τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Οὐγγροβλαχίας. Ἄπαντα τὰ θέματα τίθενται ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ γραπτῶς ὡς προτάσεις καὶ εἰσηγήσεις, τὰς ὁποίας δέχεται, τροποποιεῖ ἢ ἀπορρίπτει. Συνενοήσεις διὰ θέματα ἡσσοнос σημασίας γίνονται καὶ τηλεφωνικῶς, οὕτω δὲ ἐπιτυγχάνεται ταχύτης περὶ τὴν διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεων. Ἐπὶ σοβαρῶν ζητημάτων ὁ Πατριάρχης ζητεῖ τὴν γνώμην εἴτε εἰδικῶν προσώπων εἴτε Ἐπιτροπῶν.

Τοὺς φιλοξενουμένους του περιποιεῖται ἰδιαίτερος ὁ Πατριάρχης. Φροντίζει πάντοτε, ὥστε νὰ μὴ αἰσθανθοῦν τὴν παραμικρὰν ἔλλειψιν. Κατὰ τὸν παρελθόντα Μάϊον, ἐπικειμένης τῆς εἰς Βουκουρεστίον ἀφίξεως δύο ἑλληνίδων μοναχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐστάλησαν εἰς Ρουμανίαν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Πατριάρχης παρηκολούθησεν αὐτοπροσώπως τὸν καταρτισμὸν τοῦ προγράμματος διαμονῆς των πρὸ 15 ὄλων ἡμερῶν, ἔθεσεν εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις τὸ προσωπικὸν του αὐτοκίνητον εἰς τὴν διάθεσίν των καὶ γενικῶς ἔπραξε πᾶν τὸ δυνατὸν διὰ νὰ παραμείνουν εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς παραμονῆς των εἰς τὴν Ρουμανίαν. Ἡ ἐπίσκεψις αὐτῆ τῶν δύο μοναχῶν ἐχαρακτηρίσθη πολλάκις ὑπὸ τῶν Ρουμάνων ὡς «εὐλογία». Ἡ κοινὴ προσευχὴ, ἢ συμπαλαμῶδια, ἢ ἀνταλλαγὴ πείρας καὶ ἀπόψεων ἐπὶ διαφόρων πλευρῶν τῆς μοναχικῆς ζωῆς ἐχαρακτηρίζοντο ὡς «ἀνεπανάληπτον δῶρον Θεοῦ». Αἱ Ρουμανίδες μοναχαὶ ἔκλαιον ἐκ συγκινήσεως. Ὁ δὲ Πατριάρχης καὶ οἱ λοιποὶ Ἱεράρχαι δὲν ἀπέκρυπτον τὴν χαρὰν των διὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην καὶ τὴν ἐπιθυμίαν των διὰ τὴν πύκνωσιν τῶν ἐπαφῶν τούτων μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσώπων. Καὶ ἡ πνευματικὴ συγκρότησις τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνύστακτον μέριμναν τοῦ Πατριάρχου. Ἄνθρωπος πολλῆς πίστεως καὶ εὐλικρινοῦς εὐσεβείας ὁ ἴδιος, συνέβαλεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν βάσεων διὰ μίαν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν, στηριζομένην ἐπὶ τῆς γνησίας Ὀρθοδόξου πνευματικότητος.

Δὲν θὰ ἐξαγάγωμεν ἡμεῖς τὰ συμπεράσματα ἐκ τῶν ὄψε ἀναφερθέντων. Τοῦτο ἐπαφίεται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀναγνώστου. Ἡμεῖς ἀρκούμεθα εἰς τὴν

υπογράμμισιν ὀρισμένων μόνον σημείων καὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐπ' αὐτῶν προσωπικῶν ἡμῶν ἀπόψεων, παρέχοντες οὕτως ἀφορμὰς, ὡς ἐλπίζομεν, διὰ πλεόν ὑπευθύνους σκέψεις καὶ ἀποφάσεις.

1. Τὸ πρῶτον σημεῖον, τὸ ὁποῖον ὑπογραμμίζομεν ἐνταῦθα, εἶναι ἡ καινοτομία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, ὡπως χρησιμοποιῆ πρόσωπα ἀφιερωμένα καὶ μάλιστα μοναχοὺς καὶ μοναχὰς εἰς τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ διακονήματα. Ὁλίγους λαϊκοὺς ὑπαλλήλους ἔχει. Προερχόμενος ἐκ τοῦ ἐγγάμου κλήρου ὁ Πατριάρχης, ἦτο εἰς θέσιν νὰ διακρίνη τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἀφιερωμένων προσώπων ἐναντι τῆς ξηρᾶς ἐπαγγελματικῆς ἀπασχολήσεως τῶν λαϊκῶν. Οἱ λαϊκοί, ὅσονδήποτε καλοὶ καὶ ἂν εἶναι, ὅσηνδήποτε εὐσέβειαν καὶ ἂν διαθέτουν, δὲν παύουν νὰ εἶναι «μισθωτοί», καὶ ὡς τοιοῦτοι νὰ ἀποβλέπουν ἐνίοτε εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον. Ἄνθρωποι μὲ ἀνάγκας βιοτικὰς καὶ ὑποχρεώσεις οἰκογενειακὰς καὶ κοινωνικὰς, ἄσκουν κατ' ἀνάγκην ὡς ἐπάγγελμα τὴν ὑπηρεσίαν τῶν, τῆς ὁποίας τὴν ὁμαλὴν πορείαν καὶ ἐξέλιξιν καθορίζουν περισσότερο οἱ νόμοι καὶ αἱ διατάξεις τῆς ἐργατικῆς ἢ ὑπαλληλικῆς νομοθεσίας καὶ ὀλιγώτερον αἱ ἐκκλησιαστικαὶ διατάξεις. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ἄλλως γενέσθαι. Οἱ λαϊκοὶ ὑπάλληλοι καὶ δηρέται τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι πρόσωπα ὀλοκληρωτικῶς ἀφιερωμένα. Ὡς ἐκ τούτου, καὶ ἂν ἀκόμη ἤθελον, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν καθ' ὃν τρόπον εἰς μοναχὸς ἢ μία μοναχὴ π.χ. οἱ ὁποῖοι θὰ ἔχουν αὐτὴν καὶ μόνον τὴν ἀποστολήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ ὁ Πατριάρχης συνηθίζει νὰ συνιστᾷ εἰς τοὺς Ἱεράρχας, νὰ φροντίσουν νὰ περιβάλλονται ἀπὸ μέλη τῆς μοναστικῆς τῶν οἰκογενείας. Οὕτω τὸ προσωπικὸν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἐν Ρουμανίᾳ ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μοναχοὺς. Τοῦτο ἀνῆψε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς Ἱεράρχας εἰς τὴν συνείδησιν τῶν πιστῶν. Ἐνῶ παραλλήλως ἐξησφαλίσθη πανταχοῦ ἡ ἱεροπρέπεια, ἡ οἰκογενειακὴ ἀτμοσφαῖρα καὶ ἡ πνευματικότης, ὡς ἀρμόζει εἰς τὸ Ἱεραρχικὸν καὶ γενικότερον τὸ ἐκκλησιαστικὸν περιβάλλον.

2. Τὸ δευτέρον ἀξιοπρόσεκτον σημεῖον εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν Μονῶν ἀνάληψις ἐνός ἐιδικοῦ ἐκάστοτε διακονήματος. Ὡς εἶδομεν ὑπάρχουν Ἱεραὶ Μοναὶ ἀσχολούμεναι μὲ τὴν ἀγιογραφίαν. Ἄλλαι μὲ τὴν ὑφαντικὴν καὶ ἄλλαι μὲ τὴν ξυλογλυπτικὴν κ.ο.κ. Τοῦτο, ἐνῶ προσπορίζει ἔσοδα εἰς τὰς Ἱ. Μονὰς, δίδει καὶ κοινωνικὸν ἐν ταῦτῳ περιεχόμενον εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ἀφιέρωσιν τῶν μοναχῶν καὶ καταξιώνει τὴν σύγχρονον παρουσίαν τῶν εἰς τὸν κόσμον. Παραλλήλως, παρέχει καὶ εἰς τοὺς μοναχοὺς εὐκαιρίας γονίμου ἀπασχολήσεως. Ὁ Πατριάρχης εἶναι λάτρης τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Πατριαρχείου ὑπάρχουν ξυλόγλυπτοι παραστάσεις μὲ χαρακτηριστικὰς σκηνὰς ἐκ τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν. Ἐτοποθετήσαμεν σκηνὰς τοῦ μοναχικοῦ βίου εἰς τὴν βᾶσιν τῆς αἰθούσης, ἐξηγεῖ συνήθως ὁ Μακα-

ριώτατος, διότι πιστεύομεν ὅτι ὁ μοναχισμὸς ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τοῦ ἐπὶ γῆς οἰκοδομήματος τῆς Ἐκκλησίας». Ἡ προσωπικὴ αὕτη θέσις τοῦ Πατριάρχου ἐναντι τοῦ Μοναχισμοῦ συνέβαλεν εἰς τὴν καλὴν διατήρησιν αὐτοῦ. Ὅταν κατανοηθῆ παντοῦ, ὅτι ὁ Μοναχισμὸς δὲν εἶναι σήμερον ἐν πτωχὸν λείψανον μιᾶς ὑπερκάλου δόξης ἀνεπιστρεπτὴ παρωχημένης, ἀλλ' ἀποτελεῖ τὸν ἐπίλεκτον τῆς Ἐκκλησίας βραχίονα καὶ τὴν σπονδυλικὴν αὐτῆς στήλην· ὅταν καὶ σήμερον προσδοθῆ εἰς αὐτὸν ἡ δέουσα θέσις ἐντὸς τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπιστρατευθῶν αἱ πολῦτιμοι δυνάμεις του, τότε θὰ ἴδωμεν καὶ εἰς τὴν πατρίδα μας τὴν ἀνθησίν του, μεθ' ὅλων τῶν κερπῶν αὐτῆς διὰ τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Μοναχισμοῦ ἐν Ἑλλάδι εἶναι ὀξύ, καὶ ἡ λύσις του ἐξαρτᾶται πρωτίστως μὲν ἐκ τῆς ἡγεσίας, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἀντιληφθῶν ἐγκαίρως τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑψηλῆς τῶν ἀποστολῆς καὶ νὰ ἀναλάβουν τὸ μέγιστον ρόλον τῶν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦτο ἔχει ἤδη ἀρχίσει σχετικὴ κίνησις, κυρίως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν συστάσεως νεοπαγῶν μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων, ἔχουσῶν κύριον αὐτῶν σκοπὸν τὴν ἀνάληψιν καὶ ἐξυπηρέτησιν ἐιδικοῦ τινος ἐκκλησιαστικοῦ διακονήματος (ὀργάνωσις καὶ λειτουργία Ὀρφανοτροφείων, Γηροκομείων, ἐκπαίδευσις στελεχῶν προνοιακοῦ ἔργου, ἱεραποστόλων κ.λ.π.). Ἡ μέθοδος αὕτη, ὑποβοηθοῦσα τὴν εἰδίκευσιν καὶ τὸν καταμερισμὸν τῶν δραστηριοτήτων, συμβάλλει θετικῶς εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ μοναχικοῦ βίου συμφῶνως πρὸς τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις.

3. Τὸ τρίτον ἀξιόλογον σημεῖον εἶναι ἡ ἐν ἅπασιν τοῖς μεγάλοις ἔργοις ἀπαραίτητος συμβολὴ πάντοτε τοῦ «ἐνός». Ὅπισθεν τῶν μεγάλων ἐπιτευγμάτων κρύπτεται πάντοτε μία προσωπικότης. Καὶ ὅλοι αἱ θαυμασταὶ προσπάθειαι ὀφείλονται συνήθως εἰς τὴν δημιουργικὴν δραστηριότητα ἐνός, ὅστις ἐνσαρκῶν ὁ ἴδιος τὴν φεγγοβόλον ὁδηγὸν ἰδέαν, κατορθοῖ νὰ κινήσῃ καὶ νὰ ἀξιοποιήσῃ καὶ πάσας τὰς λοιπὰς δυνάμεις. Εἶναι ἡ μορφή τοῦ ἡγέτου. Ὅταν ἡ μορφή αὕτη ἐκλείψῃ προῶρως, τὰ ἔργα συνήθως διαλύονται, ἐὰν δὲν ὑπάρξῃ ὁ ἀντάξιος συνεχιστῆς. Εἶναι τοῦτο ὄρος ἀπαράβατος τῆς Ἱστορίας. Εἰς τὴν Ρουμανίαν ἡ Ἐκκλησία ἠδύτχησε νὰ ἀποκτήσῃ τὸν «ἐνα» της. Τὸν Πατριάρχην, ὅστις διὰ τῶν ρεαλιστικῶν ἐμπνεύσεων του καὶ τῶν ἀπεριορίστων ἱκανοτήτων του, τὴν ἐχειραγώγησε καὶ τὴν ὠδήγησεν εἰς πρόοδον πνευματικὴν. Ἄς εὐχηθῶμεν πάντοτε νὰ ὑπάρχουν οἱ ἀξιοὶ ἡγήτορες ἐπὶ κεφαλῆς καλῶν ἔργων, διὰ νὰ διανοίγουν ὁδοὺς καὶ νὰ χαράσσουν γραμμὰς πλεύσεως ἀσφαλοῦς καὶ ἀκινδύνου.

4. Ἐν τέταρτον σημαντικὸν σημεῖον εἶναι ἡ τεραστία πνευματικὴ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν ἡ Ἐκκλησία ἐπιστρατεύσῃ τὰς δυνάμεις της, δύναται

νά ἐπιτελῆ θαύματα. Ἐμπνέει καὶ καθοδηγεῖ τοὺς πιστοὺς καὶ γίνεται ὁ κυματοθραύστης πάσης ψυχικῆς ἐπιβουλῆς. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιγείου πορείας τῆς ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἠναγκασμένη νὰ στηρίζεται κατὰ κύριον λόγον ἐπὶ τῶν πνευματικῶν αὐτῆς βάσεων καὶ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ὄντοτητος. Τὸ πρῶτον καὶ κύριον ἔργον τῆς εἶναι νὰ ἀναπτύσῃ δραστηριότητα κυρίως εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα. Τότε ἐπιβάλλεται εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων ὡς «Μητέρα», ὡς Θεοῦδρυτον Καθίδρυμα καὶ γίνεται πραγματικὴ «στρατευομένη» Ἐκκλησία, ζῶσα τοὺς παλμούς τῆς ἐποχῆς καὶ δίδουσα εὐγλωττον «παρῶν» εἰς πᾶσαν κατάλληλον εὐκαιρίαν. Σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ γίνεται ἐκάστοτε ἡ σῴτειρα ὁδηγὸς τῶν πλανωμένων ἀνθρώπων, καταξιώνουσα οὕτω τὸν προορισμόν, τὸν ὅποιον ἔταξεν εἰς αὐτὴν ὁ Θεὸς αὐτῆς Δομήτωρ καὶ Ἰδρυτής. Καὶ ἀκριβῶς λόγῳ τῆς θείας τῆς προελεύσεως ἔχει ἡ Ἐκκλησία καὶ ἀπεριοριστοὺς δυνατότητας εἰς τὸ πνευματικὸν πεδίου, μὴ δυναμένας νὰ συγκριθοῦν μετ' οἵασδήποτε ἄλλας δυνάμεις τοῦ κόσμου τούτου. Ἀτυχῶς δὲν συνειδητοποιεῖται πάντοτε ἡ ἀλήθεια αὕτη. Καὶ πολλάκις ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ ἡγέτις μετατρέπεται εἰς θεραπαινίδα καὶ ἀπὸ ὁδηγὸς εἰς οὐραγόν, καταδικάζουσα αὐτὴ ἑαυτήν. Ὅταν ὅμως ἡ Ἐκκλησία ἴσταται εἰς τὸ ὕψος τῆς, τότε ἀποβαίνει ἡ ὄντως «κιβωτός», διαδραματίζουσα τὸν σωτήριον ρόλον τῆς ἐντὸς τῆς ἱστορίας μετὰ τὰ πνευματικὰ ὄπλα ἀνά χειρας καὶ τὸν ἠθικὸν ἐξοπλισμόν, τὸν ὅποιον μόνῃ αὐτῇ διαθέτει.

5. Ἄλλὰ προκειμένου νὰ εἶναι πνευματικῶς ἀνθηρὰ ἡ Ἐκκλησία, πρέπει νὰ μὴ ἔχῃ ἐξάρτησιν τινα «ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου». Πρέπει νὰ δύναται νὰ χαράσῃ ἐκάστοτε τὴν πορείαν τῆς συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ ἠθικοῦ χρέους, μακρὰν πάσης σκοπιμότητος. Διὰ νὰ κατορθωθῇ ὅμως τοῦτο, πρέπει ἡ Ἐκκλησία νὰ γίνῃ καὶ οἰκονομικῶς αὐτάρκης. Νὰ στηρίζεται δηλαδὴ καὶ πνευματικῶς καὶ ὑλικῶς ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς δυνάμεων. Ὅταν ἡ Ἐκκλησία ἐξαρτᾶται οἰκονομικῶς ἀπὸ ἄλλας δυνάμεις, ἀποκτᾷ ἔναντι αὐτῶν ὑποχρεώσεις. Καὶ ἀναγκάζεται πολλάκις, εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀναληφθεισῶν ὑποχρεώσεων, νὰ συγκαταβαίνει εἰς παραχωρήσεις. Ἡ ἐν Ρουμανίᾳ Ἐκκλησία κατάρθρωσε νὰ συντηρῆται ἐκ τῶν πόρων αὐτῆς, ἀξιοποιήσασα κατὰ τὸ δυνατόν καλύτερον τὴν περιουσίαν τῆς. Τὸ παράδειγμα τοῦτο εἶναι ἀξιολίμητον. Καὶ ἄξιον προσοχῆς ἐκ μέρους ἡμῶν. Πολλάκις ἔχει ἐπισημανθῆ καὶ ἐνταῦθα ἡ ἀνάγκη τῆς ὑλικῆς οἰκονομικῆς ἀνταρκείας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Δεδομένου ὅτι ἡ ὑπομένουσα περιουσία τῆς,

καταλλήλως καὶ κατὰ τρόπον ὀρθολογιστικὸν ἀξιοποιουμένη, δύναται νὰ καταστήσῃ τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὀργανισμόν ἱκανὸν νὰ βαστάσῃ τὸ βάρος τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ, χωρὶς τὴν ἀνάγκην καταφυγῆς εἰς ἄλλας δυνάμεις. Καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ἐργώδης σήμερον καταβάλλεται προσπάθεια, τῇ προσωπικῇ μερίμνῃ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὅστις μετὰ τοῦ περὶ αὐτὸν ἐπιτελείου ἐξ ἐιδικῶν μελετῶ ἐπισταμένως τὸ πρόβλημα τοῦτο διὰ τὴν, ἐπὶ τῇ βάσει μακρᾶς πνοῆς προγράμματος, ἐπίλυσιν αὐτοῦ.

6. Τὸ τελευταῖον σημεῖον τῶν σκέψεων ἡμῶν ἀνάγεται εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἀγάπην καὶ συμπάθειαν, ἣν φαίνεται νὰ τρέφῃ πρὸς τοὺς Ἑλληνας Ὀρθόδοξους ὁ Πατριάρχης Ἰουστινιανός. Ἡ ἐν Ρουμανίᾳ ἐπίσκεψις τῶν ἐλληνίδων μοναχῶν, καθὼς καὶ ἄλλαι ἐπισκέψεις ἡμετέρων, ἐγένοντο ἀφορμὴ διὰ νὰ ἐκδηλωθοῦν τὰ ἔναντι τῶν Ἑλλήνων γενικῶς αἰσθήματα τοῦ Ρουμανικοῦ κλήρου καὶ λαοῦ. Ἰδιαιτέραν ἐκτίμησιν τρέφει ὁ Πατριάρχης πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, περὶ τοῦ ὁποῦ ὀμιλεῖ ἐκάστοτε μετὰ πολλῆς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς τιμῆς. Αἱ ἐλληνίδες μοναχῆ ἀπήλαυσαν «ξενίας δεσποτικῆς». Ὅχι μόνον εὐπρεπῆ καταλύματα ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσίν των, ὄχι μόνον πρόσωπα καὶ πράγματα, ἀλλὰ κυρίως ἡ πατρικὴ καὶ φιλόστοργος Πατριαρχικὴ καρδιά. Τοιουτοτρόπως δύναται τις νὰ ἐξηγήσῃ διατὶ οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὸ Πατριαρχεῖον αἰχμαλωτίζονται, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τῆς φωτεινοῦς μορφῆς τοῦ Πατριάρχου καὶ ἀποκομίζουν τὰς ἀρίστας τῶν ἐντυπώσεων ἐκ τῆς παραμονῆς των ἐν Ρουμανίᾳ. Δὲν εἶναι τοῦτο μικρὸν κέρδος διὰ τὴν αὐτόθι Ἐκκλησίαν. Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι καὶ ἡ ἰδικὴ μας Ἐκκλησία δέχεται ἐπισκέψεις ξένων ἐκκλησιαστικῶν ἢ φοιτητῶν ὑποτρόφων, πᾶς τις δύναται νὰ ἀντιληφθῇ, ὅποσιν σημασίαν κέκτηνται καὶ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς τὰ ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ ἀναφερόμενα.

Ἄς εὐχηθῶμεν, ὅπως ἡ ἀδελφὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας συνεχίσῃ τὴν ἀνοδικὴν τῆς πορείαν. Ἡ δὲ ἐν αὐτῇ συντελουμένη πνευματικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀνασυγκρότησις νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα καὶ δι' ἄλλας Ἐκκλησίας. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ σύγχρονος πραγματικότητα καὶ αἱ ἀνάγκαι τῶν καιρῶν. Τὸ ἐπιβάλλει τὸ πνεῦμα τοῦ καθήκοντος. Τὸ εὐχεται κάθε Ὀρθόδοξος ψυχὴ. Τὸ ἀναμένει τὸ πιστὸν τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα.

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ Κ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ-ΙΔΗΣ

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Α'

Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ.

Διὰ τὴν σπουδασίαν τῆς καὶ κατανοήσεως ἐπαρκῶς τὴν Π. Διαθήκην, θὰ πρέπει νὰ μελετήσῃ καλῶς τὴν Καινὴν, κατὰ παρόμοιον δὲ τρόπον ἢ πληρεστερὰ κατανοήσεις τῆς Κ.Δ. προϋποθέτει ἐπαφήν καὶ γνωριμίαν μὲ τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Παλαιᾶς.

Σύμπασα δὲ ἡ Ἁγία Γραφή, Π. καὶ Κ. Διαθήκη, μετὰ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως εἶναι τὸ πεδῖον, τὸ ὁποῖον δέον τις νὰ ἐρευνήσῃ, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὡς Σώματος Χριστοῦ.

Θὰ ἐπιχειρήσωμεν, ἐπὶ τούτοις, εἰς μίαν σειρὰν μικρῶν ἄρθρων νὰ ἐμφανίσωμεν ἀμυδρῶς αὐτὸ τὸ «Μυστικὸν Σῶμα», ὡς ἐκφράζεται ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ Ἱερᾷ τῆς Ἐκκλησίας μας Παραδόσει.

Παρὰ πάντα ταῦτα, δὲν θὰ πρέπει τις νὰ ἀναμμένη ἐδῶ πλήρη καὶ συστηματικὴν ἐκθεσιν τῆς διδασκαλίας περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς τοῦ «Μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ», ἀλλὰ μᾶλλον μίαν σκιαγραφίαν, ὡς αὕτη ἐξάγεται ἐκ τῆς Θ. Ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον, καὶ ἱκανήν, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ διακρίνῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Εἰς τὰς πρὸς Ἐφεσίους καὶ Γαλάτας ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐκφράζεται ἡ ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ νὰ δημιουργήσῃ μίαν ἑνωσιν μεταξὺ τοῦ Ἐαυτοῦ Του καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἑνωσιν ἡμῶν ἢ ὁποῖα θὰ ἐγένετο ἐν Χριστῷ. Ἡ ἐπιστολὴ πρὸς Γαλάτας μαρτυρεῖ, ὅτι ἡ Π. Διαθήκη ἐγένετο διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τὰ μέλη τοῦ Σώματος Του. Θὰ πρέπει δὲ νὰ δεχθῶμεν, ὅτι τὸ Μυστικὸν τοῦ Χριστοῦ Σῶμα συμπεριφέρεται μὲ ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Εἰς αὐτὴν τὴν Π.Δ. τὸ Μυστικὸν Σῶμα ἐμφανίζεται ὡς ἔργον ἐνότητος, ἐνότητος τῶν μελῶν τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ μετ' ἀλλήλων καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Παρατηροῦμεν μίαν ἐνσωμάτωσιν, θὰ ὑπεστήριξέ τις, τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῷ Χριστῷ, ἐνσωμάτωσιν, ἔχουσαν στενὸν σύνδεσμον μὲ τὴν σχέσιν, ἢ ὁποῖα ὑφίσταται μεταξὺ Θεοῦ-Πατρὸς καὶ Κόσμου, καὶ εἶναι φυσικὸν τοῦτο, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἀρμονίαν καὶ ἐνότητα τῶν Τριῶν Προσώπων ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι.

Αὗται περίπου αἱ ιδέαι εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι, ἔχι βέβαια συστηματικῶς, εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην.

Ἄλλὰ διὰ νὰ κατανοήσωμεν πληρέστερον τὴν φροντίδα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀφοῦ ἐκφρασις τῆς ἀγάπης Του εἶναι ἡ Ἐκκλησία, θὰ πρέπει νὰ ἀκούσω-

μεν τὸν ὕμνον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, εἰς τὸν ὁποῖον διατυποῦται ἡ «ἀγωνία», ἐὰν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον Του, ἀγωνία ἢ ὁποῖα ἐμφανίζεται διηνεκῶς εἰς ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας, διότι ἡ Ἐκκλησία προϋπήρχει ὡς σχέδιον εἰς τὸν νοῦν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ὁποῖα θὰ συνεχίζεται, παρ' ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀπαθὴς καὶ ἀναλλοίωτος, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Κόσμου. «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλόγησας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογία πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ, καθὼς καὶ ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ, ἐν ἀγάπῃ προορίσας ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ» (Ἐφ. α', 3-5).

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ κέντρον τῶν πάντων· τὰ πάντα ἐδημιουργήθησαν δι' Αὐτοῦ καὶ ὑπακούουν εἰς Αὐτόν.

Ὁ Χριστὸς, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ Μυστικὸν Του Σῶμα, ἔχει κοσμολογικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν σπουδαιότητα. Αὐτὸς ὁ πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὁ Χριστὸς, γίνεται ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας Του καὶ καθίσταται ἡ ὑπερφυσικὴ ἐνότης πάσης τῆς δημιουργίας καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ἔργου τῆς δημιουργίας.

Ὅπως ἐν τῷ Θεῷ, ἐν σχέσει μὲ τὸ ἔργον τῆς Θ. Ἐνσωμάτωσης καὶ δημιουργίας, ὑπάρχει μία «πρὸ ὑπαρξίς» τοῦ Χριστοῦ—διότι ὁ Χριστὸς εἶναι συνάναρχος τῷ Πατρὶ—οὕτω πως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ ὑπάρχει ἡ προὑπαρξίς τοῦ Μυστικοῦ Του Σώματος, τῆς Ἐκκλησίας, ἐν σχέσει μὲ ὅλα τὰ δημιουργήματα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δίδομεν ἔμφασιν εἰς τὸ γεγονός τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν τῆς Π.Δ. καὶ πολὺ ἀκόμη ἐνωρίτερον.

Ἐντεῦθεν, μετὰ τὰ ἀνωτέρω, καλὸν εἶναι νὰ ἴδωμεν εἰς τίνα σημεία τῆς Δ.Π., διότι τὸ θέμα δὲν δύναται ἐδῶ νὰ ἐξαντληθῇ, πῶς αὕτη ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ, περὶ αὐτῆς τῆς ἐνότητος καὶ κοινωνίας μεταξὺ τοῦ Θεοῦ-Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ Του, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς κοινωνίας τῶν μελῶν τοῦ Μυστικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ μετ' ἀλλήλων.

Ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς ἀναφέρει, ὅτι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν εἰς τὸν Θεόν, εἶναι ἠνωμένοι στενωῶς καὶ ἀποτελοῦν μίαν οἰκογένειαν. Ἄν καὶ ὁ κόσμος ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους, αὗτοι θὰ πρέπει νὰ ἔχουν μίαν ἐν Χριστῷ καρδίαν, διότι ἐναντι τοῦ Θεοῦ ὅλος ὁ κόσμος ἀποτελεῖ μίαν ἐνιαίαν καὶ ἀπλὴν κληρονομίαν, ἀποτελοῦν ἓνα ὄργανισμὸν, αὐτὸ τὸ «Ἐν, ἔχι πολλὰ, Μυστικὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὑπαρξίς σήμερον

πολλῶν «Ἐκκλησιῶν» μαρτυρεῖ τὴν κρίσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐποχῆς του.

Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν προαναφερθεῖσαν μυστηριακὴν ἐνότητα θὰ πρέπει νὰ κατανοήσωμεν, ὅτι ἐκτός τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει ζωὴ καὶ σωτηρία, διότι ὅποιος μόνον μετέχει τοῦ Σώματος τούτου, μετέχει τῆς ζωῆς.

Αὐτὸ τὸ Μυστικὸν Σῶμα τῆς σωτηρίας, τὸ σῶμα τῆς κληρονομίας, τὸ ἐγκωμιάζει ὁ Προφήτης Ἡσαΐας καὶ τὸ παρυσιάζει ὡς ἀγαπητὸν τοῦ Κυρίου ἀμπελῶνα. «Ἄσω δὴ τῷ ἡγαπημένῳ ἄσμα μου τῷ ἀμπελῶνι μου, ἀμπελῶν ἐγεννήθη τῷ ἡγαπημένῳ ἐν κέρατι, ἐν τόπῳ πίνου. Καὶ φραγμὸν περιέθηκα καὶ ἐχαράκωσα καὶ ἐφύτευσα ἀμπελον Σωρῆχ καὶ ἀκοδόμησα πύργον ἐν μέσῳ αὐτοῦ καὶ προλήνιον ὠρυξα ἐν αὐτῷ· καὶ ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας· καὶ νῦν, οἱ ἐνοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ ἄνθρωπος τοῦ Ἰούδα, κρίνατε ἐν ἐμοὶ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμπελῶνος μου» (Ἡσ. ε', 1-3).

Αὐτὴ ἡ εἰκὼν τοῦ ἀμπελῶνος, ἡ τόσον προσφιλεῖς εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῆς Π.Δ., χρησιμοποιοῖται εὐρέως καὶ ἐν τῇ Κ.Δ.

Διὰ τὸν χριστιανὸν ἄνθρωπον ὁ Ἰσραὴλ εἶναι ὁ ἀποτυχὸν ἀμπελῶν τοῦ Κυρίου, ὁ ἄκαρπος καὶ στεῖρος ἀμπελῶν τοῦ Γιαχβέ, ὅστις ἀπέτυχε νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ ὑπὸ τοῦ κόσμου προσδοκώμενα ἀποτελέσματα. Ἔτσι ἔρχεται ὁ Υἱὸς τῆς παρακλήσεως καὶ μᾶς δίδει τὴν Ἐκκλησίαν Του, τὸ Μυστικὸν Του Σῶμα, τὸν νέον Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ, τὸν νέον ἀμπελῶνα.

Ὁ Προφήτης ἀναμένει μελλοντικὴν ἀποκατάστασιν εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Του, τῆς Νύμφης αὐτῆς, ἡ ὁποία ἀπεμακρύνθη τοῦ Νυμφίου τῆς. «Καὶ ὡς συνοικῶν νεανίσκος παρθένῳ, οὕτω κατοικήσουσιν οἱ υἱοὶ σου· καὶ ἔσται ὃν τρόπον εὐφρανθήσεται νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ, οὕτως εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ σοί» (Ἡσ. ξβ', 5).

Ἐξ ἄλλου, ὁ Προφήτης Ἰεζεκιὴλ ἐμφανίζει τὴν «Νύμφην», τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὡς εὐρισκομένην εἰς κατάστασιν παρακμῆς καὶ πτώσεως, χρῆζουσαν πνευματικῆς ἀνορθώσεως. «Καὶ διῆλθον ἐπὶ σέ», γράφει ὁ Προφήτης, «καὶ εἶδόν σε πεφυρμένην ἐν τῷ αἵματί σου καὶ εἰπά σοι· ἐκ τοῦ αἵματός σου ζωὴ· πληθύνου, καθὼς ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀγροῦ δέδωκά σε· καὶ ἐπληθύνθησιν καὶ ἐμεγαλύνθησιν καὶ εἰσῆλθες εἰς πόλεις πόλεων» (Ἰεζ. ιστ', 6-7).

Εἶναι ἡ Θεολογία τῆς προφητείας τῶν περισσοτέρων Προφητῶν τῆς Π.Δ., νὰ ἐμφανίζεται αὐτὴ ἡ περίο-

δος τῆς ἀνθρωπότητος ὡς ὁ χρόνος τῆς πτώσεως καὶ συγχύσεως, ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον πάντοτε προκύπτει, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ὀδεύῃ τὸν δρόμον τοῦ μακρὰν τοῦ Θεοῦ. Ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἀπομακρύνεται τοῦ Θεοῦ, τόσον ὁ νοῦς του συσκοτίζεται καὶ προσπαθεῖ νὰ θεοποιήσῃ τὸν ἑαυτόν του, τὰς σκέψεις του, τὰς ἐπιθυμίας του, τὰ ἐπιτεύγματά του. Ὁ ἄνθρωπος ἐνίοτε γεύεται τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς παραφροσύνης.

Ἀλλὰ ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τὴν Νύμφην Του, τὴν Ἐκκλησίαν Του, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ αὐτῆς τῆς Π.Δ. καὶ ἡ Νύμφη Του τὸν ἀπατᾷ· ξεχνᾷ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τρέχει εἰς τὰ εἰδωλά δια νὰ εὕρῃ χαράν, καὶ ὁ Θεὸς τὴν τιμωρεῖ καὶ ἐπιτρέπει νὰ ἐρειπωθῇ, ἄχρι καιροῦ (Ἡσ. 54,7)· καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ δράμα τῆς Ἱστορίας.

Διὰ τὸν Γιαχβέ ὅλοι οἱ Ἰσραηλιταὶ τοῦ Θεοῦ, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ, εἶναι εἰς υἱός, ὁ Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀγαπητὸς υἱός, εἶναι ἐν μυστικῶν σῶμα, ἡ εἰσαγωγή μιᾶς μεγάλης Ἱστορίας, τῆς Ἱστορίας τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ (Ἐξ δ', 22-23), τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰδικὴν σημασίαν, εἶναι ἡ ἐνότης αὐτοῦ τοῦ λαοῦ μὲ τὸν Θεόν.

Ὁλος ὁ κόσμος εἶναι τὸ ἱερὸν σκηνώμα τοῦ Γιαχβέ. Παρὰ πάντα ὅμως ταῦτα, ὁ Θεὸς ἐνσκηνώνει εἰς τὸν λαὸν τοῦτον τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ ἓνα μοναδικὸν τρόπον. Ὅταν ὁ Ἰσραὴλ νικᾷ τὰ ἔθνη, ὁ Θεὸς εἶναι πλησίον καὶ συμπορεύεται, ὅταν ἡττᾶται, ὁ Θεὸς ἔχει ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν λαὸν του. Αὐταὶ εἶναι αἱ ἐπικρατέστεραι ἰδέαι τῆς ἐποχῆς τῆς Π.Δ.

Ὁ Ἰσραὴλ ἐμφανίζεται ὡς μία προεικόνισις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐν Μυστικῶν Σῶμα. Τοῦτο ὑποστηρίζεται εἰς πλεῖστα σημεῖα τῆς Π.Δ. Ὁ Θεὸς ζητεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα αὐτὸ νὰ εἶναι ἅγιον, νὰ γίνῃ ἅγιον, διότι ἅγιος εἶναι ὁ Θεός. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ σχέσις καὶ κοινωνία μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, μεταξὺ τοῦ Ἁγαθοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἐπαναστατοῦντος Ἰσραήλ. Ἡ παραγγελία τοῦ Θεοῦ ἀπευθύνεται πάντοτε εἰς τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας Του· «Μὴ βδελύξητε τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἔρπετοῖς τοῖς ἔρπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ οὐ μιανθήσεσθε ἐν τούτοις καὶ οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ ἁγιασθήσεσθε καὶ ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐ μιανεῖτε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἔρπετοῖς τοῖς κινουμένοις ἐπὶ τῆς γῆς» (Λευτ. ια', 43-45).

Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ, M. Phil.

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΛΑΤΡΕΙΑ ΜΑΣ

ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

Α' Είναι άναμφισβητήτως υπέροχος ή Ὁρθόδοξος λατρεία μας. Ὅπως τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀποτελοῦν κειμήλια καὶ ὑποθήκας διὰ τοὺς ἐπιγενομένους, οὕτω καὶ ἡ Ὁρθόδοξος λατρεία ἀποτελεῖ θρησκευτικόν, ἀλλὰ καὶ ἔθνικόν κειμήλιον, δι' ἧς ἐπ' αἰῶνας ἐγαλουρήθη καὶ ἐθεραπεύθη τὸ θρησκευτικόν συναίσθημα πρὸς τὸν ἐν Τριάδι ἄπειρον Θεόν, ἐν μέσῳ πολλακῆς ἔθνικῶν περιπετειῶν.

Ὁ πιστός, ὁ ὁποῖος θὰ παρακολουθήσῃ μὲ κατάνυξιν τὴν λατρείαν, θὰ συγκινηθῇ καὶ ἡ ψυχὴ του θὰ πληρωθῇ ἀπὸ μίαν ἀρρητον γλυκύτητα καὶ ἀπὸ μίαν μυστικὴν φλόγα, θερμαίνουσαν τὸν πνευματικόν του κόσμον. Ἐν τῇ λατρείᾳ ὁ Ὁρθόδοξος συνανατᾶ τὸν Θεόν. Ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς θ. λατρείας, ἔξω ἀπὸ τὸ περίγραμμα τῆς σχετικότητος, ἡ ψυχὴ κεκαθαυμένη καὶ ἐξηγνισμένη διὰ τῶν μυστηριακῶν μέσων τῆς Ἀγίας μας Ἐκκλησίας προσεγγίζει ἐν συντριβῇ καὶ «ὡς ἐνώπιος ἐνωπίῳ» προσομιλεῖ τὸ πνεῦμά του πρὸς τὸ Αἰώνιον Πνεῦμα τοῦ «Παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν». Ὑπερνικᾶται τότε ὁ χρόνος. «Ὁ λάτρης βιοῦ οὐ μόνον τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐσχατολογικόν στοιχεῖον καὶ τὴν αἰωνιότητα ὡς ἐν διαρκῆς παρόν»¹. Οὐρανὸς καὶ γῆ συνάπτονται ἐν τῇ λατρείᾳ. Ἐνούμεθα μὲ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν Παθόντα, ἀλλὰ καὶ Ἀναστάντα Κύριον μέσα εἰς μίαν λάμψιν ἀκτινοβόλον, εἰς ἓνα θριαμβικόν ἔραμα τῆς Ἀναστάσεως, ἔπερ, ὡς γνωστόν, δεσπόζει τῆς Ὁρθόδοξου λατρείας, δι' ἔπερ «Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως» ἔχει χαρακτηρισθῆ ἢ κατ' Ἀνατολὰς πρεσβυγενῆς Ἐκκλησία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Δυτικὴν, τῆς ὁποίας χαρακτηριστικὸν εἶναι ὁ Σταυρός. Ἰδιαιτέρως ὁ Ὁρθόδοξος Ἕλληνας, παρακαλουθῶν τὴν θ. λειτουργίαν, αἰσθάνεται ν' ἀντιλαλοῦν μέσα του αἰ φωναὶ τοῦ Γένους, αἰ ἀκοίμητοι φωναὶ τῶν πατέρων του. Διὰ τὸν Ὁρθόδοξον Ἕλληνα ἡ λατρεία μας ἔχει ἀποβῆ ἐν θρησκευτικὸν ἔπος.

Τὸ μεγαλεῖον τῆς Ὁρθόδοξου λατρείας ἀναγνωρίζουν καὶ ἑτεροδόξοι Θεολόγοι, οἱ ὁποῖοι γράφουν μετὰ πολλοῦ θαυμασμοῦ περὶ αὐτοῦ. Ὁ διαμαρτυρόμενος Θεολόγος Karl Rose εἰς τὸ σύγγραμμά του «Predigt der zussisdh - orthodoxen Kirche, Berlin, 1952», γράφει τὰ ἑξῆς περὶ τῆς Ὁρθόδοξου λατρείας: «Ἐάν ἡ Ὁρθόδοξος λειτουργία ἤθελε νὰ παρουσιάσῃ μόνον συμπλήρωμα ἀνθρωπίνων ἀποφθεγμάτων καὶ διδασκαλιῶν, τότε θὰ ἦτο βεβαίως νεκρὰ τυπολατρεία, ὅπως περίπου αἱ μηχανικαὶ προσευχαὶ τῶν θιβητιανῶν ἱερέων τῶν λάμα. Ἡ Ὁρθόδοξος ὁμοῦς λει-

τουργία περιέχει ὀλόκληρον τὸ Εὐαγγέλιον, τόσον ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς ἐπαγγελίας, ὅπως αὕτη ἀπεκαλύφθη εἰς τὴν Π. Διαθήκην, ὅσον καὶ ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς ἐκπληρώσεως, ὅπως ἐδόθη εἰς τὴν Κ. Διαθήκην. Καὶ ὅπου εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον, ἐκεῖ εἶναι παρούσα ἡ ζωογόνος δύναμις τοῦ Θεοῦ· διότι τὸ Εὐαγγέλιον «δύναμις Θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι». Ἡ λειτουργία, ἔστω καὶ ἂν ἔχη εἰς τὴν μορφήν τὸ στατικὸν στοιχεῖον, εἰς τὸ περιεχόμενον ὁμοῦς εἶναι ζωντανὴ καὶ δυναμικὴ καὶ διὰ τοῦτο φανερώνει τὴν δύναμιν καὶ ζωτικότητα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς ὅλας τὰς ἱστορικὰς ἐποχάς»². Ὁ ῥωμαιοκαθολικὸς μοναχὸς Γρηγόριος Bainbridge εἰς τὸ τεύχος τοῦ Ἰανουαρίου 1955 τοῦ περιοδικοῦ «Lumière et vie» ὁμολογεῖ τὰ ἑξῆς: «Ἡ Ὁρθόδοξια χρησιμοποιεῖ τὰ πάντα, ὅλας τὰς αἰσθήσεις τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ προσφέρῃ τὴν λατρείαν εἰς τὸν ἄυλον Θεόν καὶ διὰ νὰ δημιουργήσῃ σχέσεις μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου»³. Ἐπίσης, ὁ ῥωμαιοκαθολικὸς Odo Casel γράφει: «Ἐκεῖνος, πού θὰ ἐπισκεφθῇ μίαν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, αἰσθάνεται ἀμέσως, ὅτι εἰσέρχεται εἰς ἓνα τόπον μυστηρίου, δηλαδὴ εἰς ἓνα ἅγιον τόπον, ἀποχωρισμένον καὶ ἀποξενωμένον ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ πλημμυρισμένον ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ»⁴.

Β' Βεβαίως, ἡ λατρεία τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μας, ὑφ' ἣν μορφήν ὑπάρχει σήμερον, δὲν ἐδημιουργήθη αὐτομάτως οὐδὲ παρεδόθη ὑπὸ σταθερᾶν μορφήν εἰς τοὺς Χριστιανούς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου καὶ τῇ ἐξελίξει καὶ τῇ διοργανώσει τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἐδημιουργήθησαν κατὰ τόπους διάφοροι λατρευτικοὶ καὶ δὴ λειτουργικοὶ τύποι. Ἡ λατρεία τῶν πρώτων χριστιανῶν ἦτο ἀπλουστάτη, ἀπεποιεῖτο δὲ πᾶσαν διακόσμῃν καὶ ἐπίδειξιν εἰς τὴν φρασσεολογίαν⁵. Ἡ ἀπλὴ ὁμοῦς αὕτη λατρεία τῶν πρώτων χριστιανῶν, ἦτοι αἱ εὐχαὶ, οἱ ὕμνοι, ἡ ἀνάγνωσις τῶν Γραφῶν, ἐποίκιλλον κατὰ τόπους.

Κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας ἐπεκράτει ὁ αὐτοσχεδιασμὸς ἐν ταῖς εὐχαῖς. Ἐκαστος Ἐπίσκοπος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ συντάσῃ ἢ ν'

2. Παρὰ Ἡλ. Μαστρογιαννοπούλου, Ἡ Νουσαλγία τῆς Ὁρθοδοξίας, Ἀθήναι, 1956, σελ. 59-60.

3. Αὐτόθι, σελ. 102.

4. Κατηχητικὰ Βοηθήματα, Α' Σειρὰ Ἀνωτέρου, Ἀθήναι 1960, σελ. 342.

5. Δ. Λότα, Ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία, ἐν Ἀθήναις, 1883, σελ. 316. Γερβ. Παρασκευοπούλου, Ἐρμηνευτικὴ Ἐπιστάσις ἐπὶ τῆς Θείας Λειτουργίας, 1958, σελ. 18.

1. Εὐγ. Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἱσχύοντος Τριωδίου, ἐν Ἀθήναις, 1958, σελ. 142.

ἀπαγγέλλη ἐλευθέρως εὐχάς, διότι δὲν ὑπῆρχον ἀκόμη ὀρισμένοι λειτουργικαὶ δέλτοι. Αἱ ἐλεύθεραι αὐταὶ εὐχαὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν δημιουργίαν πολλῶν λειτουργικῶν τύπων. Ἐὰν εἰς Ἐπίσκοπος μεγάλου κέντρου εἶχε τὴν ἱκανότητα νὰ συντάσῃ ὠραίας καὶ ἐμπνευσμένας εὐχάς, αὐταὶ ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ὑπὸ τῶν διαδόχων του καὶ τῶν λοιπῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀπετέλεσαν τὸν πυρῆνα ἐκάστου λειτουργικοῦ τύπου⁶. Περὶ τοῦ αὐτοσχεδιασμοῦ τῶν εὐχῶν ἔχομεν ἱκανὰς μαρτυρίας. Ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Διδαχῆς τῶν Ἀποστόλων ἀπαντᾶται ἡ ἐντολή: «Τοῖς δὲ προφήταις ἐπιτρέπετε εὐχαριστεῖν, ὅσα θέλουσιν»⁷. Ὁ Ἰουστίνος, ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς, εἰς τὴν Α' Ἀπολογία του πρὸς τὸν Ἀντωνῖνον λέγει: «Ὁ προσετώς εὐχὰς ὁμοίως καὶ εὐχαριστίας, ὅση δύναμις αὐτῶ, ἀναπέμπει καὶ ὁ λαὸς ἐπευφημεῖ λέγων τὸ Ἀμήν»⁸. Ἡ φράσις «ὅση δύναμις αὐτῶ» ὑποδηλοῖ τὴν ἐλευθέρως εὐχαριστίαν, συμφώνως πρὸς τὴν ἐκφραστικὴν ἱκανότητα τοῦ προσετώτος⁹. Εἰς τὴν Ἀραβικὴν ἢ Κοπτικὴν μετάφρασιν τῆς Ἀναφορᾶς τοῦ Ἰππολύτου (τέλη β' ἢ ἀρχὰς γ' αἰῶνος) ὑπάρχει ἡ ἐξῆς διάταξις: «Ἡδὴ ὁ Ἐπίσκοπος θὰ εὐχαριστήσῃ κατὰ τὰ λεχθέντα ἀνωτέρω. Δὲν εἶναι καθόλου ἀναγκαῖον νὰ ἀπαγγέλλη τὰς αὐτὰς λέξεις, ἀς εἴπομεν πρότερον, ὡς ἐὰν ἔμαθεν αὐτάς, ὅπως εἴπη ταύτας ἀπὸ στόθους ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ του πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καθ' ἡν ἕκαστος ἔχει ἱκανότητα νὰ προσεύχηται. Ἐὰν ὄντως δύναται νὰ προσεύχηται ἐπαρκῶς δι' εὐχῆς μεγάλης, καλῶς ἀλλ' ἐὰν πάλιν θὰ ἠδύνατο νὰ προσεύχηται καὶ νὰ ἀπαγγέλλη εὐχὴν ἐν μέτρῳ, οὐδεὶς ἀπαγορεύει τοῦτο εἰς αὐτόν. Μόνον ἀς εὐχῆται ὡν ὑγιῆς ἐν ὀρθοδόξίᾳ»¹⁰. Ἐπίσης εἰς τὰς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς ἀναφέρεται: «Ἐπιτρέπετε δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ὑμῶν εὐχαριστεῖν»¹¹. Καὶ ἐνταῦθα ἡ ἔννοια τῆς παραγγελίας εἶναι ἡ ἐλευθέρω διατύπωσις τῶν εὐχῶν¹².

Ὁ αὐτοσχεδιασμὸς τῶν εὐχῶν δὲν ἔδιδεν εὐκαιρίαν εἰς ἀσυδοσίαν ἐν τῇ λατρείᾳ. Βασικὰ στοιχεῖα τῆς χριστιανικῆς λατρείας, ἔχοντα τὴν ἀρχὴν των ἀπὸ τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς, παρέμειναν σταθερά, ὡς ἡ ἔννοια τῆς Σταυρώσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἡ Θ. Εὐχαριστία, ἡ κλάσις τοῦ ἄρτου¹³. Σχεδιάγραμμα τελετουργικοῦ μᾶς δίδει ὁ Ἰουστίνος εἰς τὴν Α' Ἀπολογία του¹⁴. Ὅταν ὁ ἱερός Πολύκαρπος μετέβη εἰς τὴν Ρώμην πρὸς συζήτησιν περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, ὁ πάπας Ἀνίκητος προσεκάλεσε τοῦτον νὰ τελέσῃ τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, χωρὶς νὰ σημειωθῇ διαφωνία ἐκ διαφορᾶς περὶ τὸ τυπικὸν τῆς τελεσιουργίας¹⁵. Ὁ αὐτοσχεδιασμὸς ἐβόηθει εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ τυπικοῦ τῆς λατρείας, ἕως ὅτου ἐσταθεροποιήθη κατὰ τὸν θ' μὲν α' αἰῶνα, δηλ. κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους¹⁶. Λίαν περισπουδᾶστως γράφει ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἐλλογιμώτατος Καθηγητῆς Π. Τρεμπέλας: «Ἐὰν μορφή τις λατρείας εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου νέα, μηδὲν ἐκ τῆς παλαιότερας λατρευτικῆς παραδόσεως διασφύζουσα, καίτοι ἐνδέχεται νὰ ἐνέχη τι τὸ ἐκκυστικὸν καὶ ἐντυπωσιακόν, στερεῖται ὅμως πολλοῦ ἐκ τῆς ἱερότητος τῆς λατρείας καὶ δὲν φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ κύρους, τῆς ἐπιβολῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ, τὴν ὅποιαν φέρει ἡ ἀπ' αἰῶνων μεμαρτυρημένη»¹⁷. Ὁ αὐτοσχεδιασμὸς ἴσως νὰ ὤθησέ τινας εἰς μεμονωμένας καταχρήσεις. Τοῦτο συμπεραίνομεν ἐκ κανόνος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, ὀρίζοντος: «Ὅτι οὐ δεῖ ἰδιωτικούς ψαλμοὺς λέγεσθαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδὲ ἀκατανόητα βιβλία, ἀλλὰ μόνον τὰ κανονικὰ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης»¹⁸.

(Συνεχίζεται) Πρωτ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΚΟΡΔΑΣ

6. Π. Τρεμπέλας, Λειτουργικοὶ τύποι Αἰγύπτου καὶ Ἀνατολῆς, ἐν Ἀθήναις, 1961, σελ. 1. Τοῦ αὐτοῦ, Ἀρχαὶ καὶ Χαρακτήρ τῆς χριστιανικῆς λατρείας, ἐν Ἀθήναις, 1962, σελ. 155 κ. ἐ.

7. Κεφ. X, 7, (Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ἐκδ. Ἀποστ. Διακονίας, τόμ. 2, Ἀθήναι, 1955, σελ. 218.

8. Α', 67, 5. Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, ἐνθ' ἄνωτ. 3, 198.

9. Π. Τρεμπέλας, Ἀρχαὶ καὶ χαρακτήρ τῆς χριστιανικῆς λατρείας, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 156.

10. Τοῦ αὐτοῦ, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 157.

11. Ζ' 26, 6, Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, ἐνθ' ἄνωτ., 2, 125.

12. Π. Τρεμπέλας, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 156.

13. Γ. Κονιδάριη, Πολιτεία καὶ Πολιτικὰς βίος ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανισμοῦ, ἐν Ἀθήναις, 1961 (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 1958-59 καὶ 59-60, σελ. 11). Κατηγορητικὰ Βοηθήματα, Α' Σειρὰ Ἀνωτέρου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 341. Π. Τρεμπέλας, Ἀρχαὶ καὶ Χαρακτήρ τῆς Χριστιανικῆς λατρείας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 87.

14. 67, 3-5. Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, ἐνθ' ἄνωτ. 3, 198.

15. Εὐσεβίου Ἐκκλ. Ἱστορία, Ε', 24, Ρ. Γ. 20, 508. Π. Τρεμπέλας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 160.

16. Π. Τρεμπέλας, Λειτουργικοὶ τύποι Αἰγύπτου καὶ Ἀνατολῆς, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 8.

17. Ἀρχαὶ καὶ Χαρακτήρ τῆς χριστιανικῆς λατρείας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 18'.

18. Κανὼν ΝΘ' Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τόμ. 3, Ἀθήνησιν, 1853, σελ. 225.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ΗΜΩΝ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΕΤΕΡΟΔΟΞΩΝ

5. Ἡ ἐπιμαρτυρία τῶν ἱερῶν κανόνων.

Αὐτὸ τὸ νόημα ἔχει καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς συνεπειὰς ἐπιθυμεῖ νὰ προφυλάξῃ τοὺς χριστιανοὺς καὶ ὁ λζ' κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, ὁ ὁποῖος ἄλλως θὰ ἔθεωρεῖτο αὐστηρότατος ἢ τοῦλάχιστον ἀκατανόητος.¹⁰ Οὗτος συγκεκριμένως ὀρίζει: «Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἢ αἰρετικῶν τὰ πεμπόμενα ἑορταστικά¹¹ λαμβάνειν, μηδὲ συνεορτάζειν αὐτοῖς». Ὅτι δηλ. δὲν πρέπει μετὰ τῶν πάσης φύσεως ἑτεροδόξων νὰ συνεορτάζωμεν κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον. Διότι, ἀπλούστατα, διὰ τοῦ συνεορτασμοῦ, καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν ἐπιδιώκωμεν νὰ τιμῶμεν τὴν θεότητα-πίστιν αὐτῶν ἢ νὰ ἁγιασθῶμεν ἐξ αὐτῆς, ὅμως συνεορτάζομεν μὲ αὐτοὺς διὰ νὰ χαρῶμεν καὶ ἡμεῖς (ἐπειδὴ διὰ τῶν ἑορτῶν ἐπιδιώκεται καὶ ἡ ψυχαγωγία καὶ ἡ χαρὰ) καὶ διὰ νὰ «συγχαρῶμεν» καὶ αὐτοὺς.

Κατ' αὐτὸν ὅμως τὸν τρόπον ἀναγνωρίζομεν καὶ συμφωνοῦμεν, ὅτι καὶ εἰς τὴν πίστιν αὐτῶν εὐρίσκειται ἡ χαρὰ, καὶ ἐπομένως, καὶ ἡ ἀλήθεια. Οὕτως, ἀπιστοῦμεν καὶ ἀσεβοῦμεν πρὸς τὴν ἰδικὴν μας ἀληθινήν πίστιν, ἐνῶ συγχρόνως ἐνισχύομεν αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν των καὶ εἰς τὰ ἔργα των, εἰς τὴν ἀσέβειάν των. Διότι, βεβαίως, ἡ διάδοσις καὶ ἐπικράτησις τῆς πλάνης καὶ τοῦ ψεύδους εἰς βάρος τῆς ἀληθείας δὲν εἶναι εὐσέβεια, ἀλλὰ ἀσέβεια.

Ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τοῦ λζ' κανόνος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου καὶ αὐτὰς τὰς συνεπειὰς ἐπιθυμεῖ νὰ προλάβῃ ὁ κανὼν, φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ β' μέρος τοῦ ἐπομένου λη' κανόνος τῆς αὐτῆς συνόδου, ὅστις λέγει: «Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα λαμβάνειν, ἢ κοινωνεῖν ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν» καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ β' μέρους τοῦ μεθεπομένου λθ' κανόνος, ὅστις ὀρίζει: «Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἔθνεσι συνεορτάζειν, καὶ κοινωνεῖν τῇ ἀθεότητι¹² αὐτῶν».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 652 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

10. Πρὶν ἢ ἐκφέρειν τις γνώμην τινὰ δι' οἰονδήποτε ἱερὸν κείμενον, καλὸν εἶναι νὰ ἐπιζητῇ τὴν ἐρμηνείαν καὶ τὸ βαθύτερον νόημα αὐτοῦ.

11. «Τὰ δῶρα ὅπου στέλλουσιν εἰς αὐτοὺς (τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς) οἱ Ἰουδαῖοι καὶ αἰρετικοί, ὅταν ἔχουν τὰς ἑορτάς των» (Ἀγαπίου-Νικοδήμου, «Πηδάλιον», ἐκδ. «Ἀσστήρ», Ἀθήναι 1957, σελ. 435). Ὁ κανὼν βεβαίως εἶναι τόσο γενικῶς διατετυπωμένος, ὥστε νὰ δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν συμπεριλαμβάνονται καὶ τὰ ἑορταστικά γράμματα.

12. Ἀθεότης = ἀσέβεια καὶ ἀθεΐα (H. Liddell-R. Scott, Μ. Λεξ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσης). Ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν ἐθνικῶν καὶ ὡς ἀθέων δὲν εἶναι ἐσφαλμένος, διότι καὶ ἡ τυχὸν πίστις αὐτῶν εἰς ψευδεῖς καὶ ἀνυπάρκτους Θεοὺς εἰς τὴν οὐσίαν εἶναι ἀθεΐα.

Ὅτι δηλ. δὲν πρέπει νὰ συνεορτάζωμεν μετὰ τῶν ἐθνῶν καὶ (οὕτω) νὰ συμμετέχωμεν εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀθεΐαν αὐτῶν, τ.ἔ. εἰς τὰ πονηρὰ αὐτῶν ἔργα.

Συγχρόνως δὲ ὁ κανὼν οὗτος ἐνισχύει καὶ τὴν ὀρθότητα τῆς ἀνωτέρω δοθείσης ἐρμηνείας εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ Ἰωάννου «καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε». Διότι, ἐπειδὴ τὸ β' τμήμα τοῦ κανόνος τοῦτου παρουσιάζει καταπληκτικὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν σχετικὴν αἰτιολογίαν τοῦ Ἰωάννου «ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς», δίδει ἀφορμὴν νὰ υποθέσωμεν, ὅτι καὶ τὸ α' τμήμα τοῦ κανόνος τὴν ἐν λόγω ἀπαγόρευσιν τοῦ Ἰωάννου εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ καθ' ὁμοιότητα καὶ κατ' ἀναλογίαν πρὸς αὐτὴν διευτυπώθη. Ἐπομένως, αὐτὴν ἐφαρμόζει, ἦτοι αὐτὴν ἐρμηνεύει καὶ διαφωτίζει.

Ὅποιον, λοιπόν, νόημα ἔχει ὁ κανὼν εἰς τὸ α' τμήμα αὐτοῦ, τοῦτο φαίνεται ὅτι δίδει καὶ εἰς τὸ σχετικὸν χωρίον τοῦ Ἰωάννου. Τὸ α' τμήμα τοῦ κανόνος ἀπαγορεύει εἰς τοὺς ὀρθοδόξους νὰ συνεορτάζωμεν μετὰ τῶν ἑτεροθρήσκων—ἑτεροδόξων, ἦτοι νὰ συγχαίρουν μετ' αὐτῶν, καὶ νὰ συγχαίρουν αὐτοὺς, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ νὰ λέγουν εἰς αὐτοὺς «νὰ χαίρουν». Τοῦτο ἐπομένως τὸ νόημα δίδει καὶ εἰς τὸ σχετικὸν χωρίον τοῦ Ἰωάννου ὃ ἐν λόγω κανὼν, καὶ οὐχὶ τοῦ ἀπλοῦ χαιρετισμοῦ.

Τέλος, τὴν ἀνωτέρω διδομένην ἐρμηνείαν ἐνισχύει ἐπὶ πλέον καὶ τὸ γεγονός ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ὀρθοδόξων μετὰ τῶν ἑτεροδόξων, οὐδαμοῦ ἀπαγορεύουν (ἐξ ὅσων γνωρίζομεν) τὸν ἀπλοῦν χαιρετισμὸν τῶν δευτέρων ἐκ μέρους τῶν πρώτων.

Ἐπὶ παραδείγματι, ὁ με' ἀποστολικὸς κανὼν ἀπαγορεύει μὲν τὸ «συνευχέσθαι» μετὰ αἰρετικοῦ, ἀλλὰ δὲν ἀποκλείει τὸν χαιρετισμὸν πρὸς αὐτόν. Οὗτος ἐπὶ λέξει διαλαμβάνει: «Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, αἰρετικοῖς συνευξάμενος μόνον, ἀφορίζεσθαι· εἰ δὲ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς, ὡς κληρικοῖς ἐνεργῆσαι τι, καθαιρεῖσθαι».

Χαρακτηριστικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι καὶ ἡ λέξις τοῦ κειμένου «μόνον». Ὁ βυζαντινὸς σχολιαστὴς τῶν κανόνων Ἀριστηνὸς γράφει: «Ὁ συνευξάμενος μόνον αἰρετικοῖς, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος ἀφορίζεται»¹³. Θὰ ἔλεγέ τις ἄλλως, «καὶ μόνον» νὰ συνευχηθῇ κληρικὸς τις μετὰ αἰρετικοῦ

13. Γ. Ράλλη-Μ. Πोटλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, 2,60-61. Πρβλ. «Πηδάλιον», σ. 50-51.

πρέπει να αφορίζεται. Αυτό δηλ. θεωρεί κατά την επικοινωνίαν τῶν κληρικῶν πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους ὡς πρῶτον βῆμα ἄξιον τιμωρίας. Περί τῶν οὕτως εἰπεῖν ἐλαφροτέρων δὲν ὀρίζει. Ἐπομένως, μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου ἀσθηρότητος ἐξικνεῖται ὁ κανὼν.

Πρβλ. καὶ τὸν 1' ἀποστολικὸν κανόνα, ὅστις διακελεύεται: «Εἰ τις ἀκοινωνήτω κ ἄ ν ἐν οἴκῳ συν-εῦξεται, οὗτος ἀφορίζεσθω». Ὁ ἐρμηνευτὴς τῶν κανόνων Ζωναρᾶς ὑπὸ τὸν ὄρον ἀκοινωνήτος ἐννοεῖ τὸν ἀφορισμένον: «Εἰ τις οὖν ἀκοινωνήτω, ἦγουν ἀφορισμένῳ¹⁴ συνεῦξεται, κἂν μὴ ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν οἴκῳ, κἀκεῖνος ἀφορισθήσεται»¹⁵. Ὁ δὲ Ἄριστηνός ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦτον ἐννοεῖ καὶ τοὺς αἰρετικούς. Οὗτος λέγει: «Ὁ συνευχόμενος αἰρετικοῖς ἐν ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐν οἴκῳ, ἀκοινωνήτος ὡσαύτως ἔστω καὶ αὐτός»¹⁶.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι, ὅτι καὶ ὁ κανὼν οὗτος ὡς πρῶτον βῆμα ἄξιον τιμωρίας θέτει τὴν συμπερο-εὐχήν, ἔ σ τ ω κ α ἰ ἄ ν (=κ ἄ ν) αὕτη γίνεται εἰς τὸν οἶκον, κατ' ἰδίαν. Ὁ χαιρετισμὸς λοιπὸν δὲν ἀπαγορεύεται οὔτε ἀπὸ τὸν παρόντα κανόνα. Ὁ βυζαντινὸς κανονολόγος Βαλσαμῶν μάλιστα προσθέτει: «συνομιλεῖν δὲ μετὰ τοῦ ἀφορισθέντος οὐ κωλυ-μεθα»¹⁷.

Εἰς τὰ αὐτὰ ἀπαγορευτικὰ πλαίσια κινεῖται καὶ ὁ λγ' κανὼν τῆς Λαοδικείας, ὅταν ὀρίζη, «ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικοῖς, ἢ σχισματικοῖς συνεύχεσθαι».

Εἰς οὐδένα λοιπὸν ἐκ τῶν κανόνων ἀπαγορεύεται ὁ ἀπλοῦς χαιρετισμὸς. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψει καὶ τὴν ἀποψίν τινων, ὅτι οἱ κανόνες εἶναι ἀσθηροὶ — ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι εἶναι ἀσθηρότεροι τῆς Ἁγίας Γραφῆς — συνάγομεν, ὅτι καὶ ἡ Ἁγία Γραφή δὲν ἀπαγορεύει τὸν ἀπλοῦν τυπικὸν χαιρετισμὸν, ἀλλὰ τι τὸ σπουδαιότερον καὶ οὐσιαστικώτερον: Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λέγει καὶ τὸ κείμενον αὐτῆς, ἐὰν ἐρμηνεύ-σωμεν τοῦτο πιστῶς καὶ ἐπακριβῶς, τ.ἔ. ἀπαγορεύει τὸ νὰ λέγωμεν εἰς αὐτοὺς «νὰ χαίρουν», ἂν καὶ γνω-ρίζωμεν, ὅτι εὐρίσκονται εἰς τὴν πλάνην.

6. Διαπιστώσεις — Πορίσματα

1. Βεβαίως, ἢ ἀποψίς τινων περὶ ἀσθηρότητος τῶν κανόνων εἶναι μία προσωπικὴ ἀντίληψις, τὴν ὁποῖαν ἐχρησιμοποίησαμεν μόνον ὡς μίαν προσω-ρινὴν ὑπόθεσιν καὶ προϋπόθεσιν εἰς τὸν ἀνωτέρω συλλογισμόν. Διότι, ἀντιθέτως, δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ἕτερος, καὶ δὴ μετὰ τὰ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ἀσθηροτέρα τῶν κανόνων.

14. Καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Πηδαλίου» ὑπὸ τὸν ὄρον ἀκοι-νωνήτος ἐννοεῖ «τὸν μῆτε κοινωνοῦντα, μῆτε συνιστάμενον καὶ προσευχόμενον μετὰ τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ ἀφοριζόμενον ἀπὸ αὐτοῦς, καὶ ἐθαίνοντα ἔξω τῆς ἐκκλησίας καὶ προσευχῆς» (σελ. 13).

15. Ρ ἄ λ λ η—Π ο τ λ η, 2,14.

16. Αὐτόθι.

17. Αὐτόθι.

Ἡμεῖς ὁμως νομίζομεν, ὅτι καὶ ἡ Ἁγία Γραφή καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες ἀποτελοῦν μίαν ἀδιάσπαστον ἐνότητα, ἐν ἐνιαῖον σύνολον, ἢ ἄλλως, οἱ κανόνες ἀποτελοῦν ἐν εἶδος ἀθηντικῆς ἐρμηνείας καὶ ἐφαρ-μογῆς τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Καὶ εἰς ἐτέραν ἐργασίαν¹⁸, ἐξ ἄλλης ὁρμώμενοι ἀφορμῆς, κατελήγομεν εἰς τὰ ἐξῆς:

«Ἐπιπροσθέτως δὲ συμπεραίνομεν, ὅτι, ὅταν ἀκολουθῇ τις πιστῶς τοὺς κανόνας διὰ τῆς ἀνευρέ-σεως καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς περιεχομένων λεπτοτάτων διακρίσεων καθὼς καὶ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτοὺς ἐκπληκτικῆς διακριτικότητος, διαπιστώνει καὶ τὴν μεταξὺ τούτων καὶ πρὸς τὴν Ἁγ. Γραφήν ὑπάρχου-σαν συμφωνίαν καὶ ἐνότητα».

2. Περαιτέρω, ὡς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς: Πολλοί, σκανδαλιζόμενοι προφανῶς ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε συνήθως διδομένης ἐρμηνείας καὶ σκεπτόμενοι ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη σήμερον ἐφαρμογὴν τοιαύτη τις ἐντολή, λέγουσιν: «Βεβαίως, ἢ συγκεκριμένη αὐτῇ ἀπαγόρευσις πρέπει νὰ τοπο-θετηθῇ ἐντὸς τῶν ἱστορικῶν πλαισίων εἰς τὰ ὁποῖα, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ἐγράφη, καὶ ὅτι δὲν ἔχει ἰσχὺν εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν».

Νομίζομεν ὁμως ἀντιθέτως — καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἀνωτέρω δοθεῖσαν ἐρμηνείαν — ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἀπα-γόρευσις, καὶ γενικώτερον ὁ λόγος τῆς Ἁγίας Γρα-φῆς εἶναι ὑπεριστορικός.

Μόνον αἱ ἐκάστοτε διδόμεναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐρμηνεῖαι εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι περιορισμέναι ἐντὸς ὀρισμένων χρονικῶν ὀρίων. Εἶναι δηλ. δυ-νατόν, μία ὀρισμένη ἐρμηνεία νὰ εἶναι διὰ μίαν ὀρι-σμένην ἐποχὴν, ἢ ὅπερ τὸ αὐτό, οὕτως ἐνόησαν καὶ ἐφήρμοσαν οἱ ἄνθρωποι ἐκείνης ἢ τῆς ἄλλης ἐποχῆς ἐν συγκεκριμένον χωρίον τῆς Ἁγίας Γρα-φῆς. Ἴσως, διότι τότε οὕτως ἔπρεπε νὰ τὸ ἐνοήσουν καὶ νὰ τὸ ἐφαρμόσουν διὰ τὰς περιστάσεις καὶ κιν-δύνους, τ.ἔ. διὰ τὸ ἐπίπεδον διανοητικῆς μορφώσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸν βαθμὸν ἐκκλησιαστικῆς δι-οργανώσεως τῶν χριστιανῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

3. Ἀκολούθως, εἶναι δυνατόν νὰ σκεφθῶμεν καὶ τὰ ἐξῆς: Ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι καὶ ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης εἰς τὸ ἐν λόγῳ χωρίον τῆς ἐπιστολῆς του ἔδιδε τὸ σύνθημα μέχρι σήμερον νόημα, τότε δυνα-μεθα νὰ διακρίνωμεν τὸν ὑπερανθρώπινον, τὸν θεῖον παράγοντα, ὅστις ἐνήργει κατὰ τὴν σύνταξιν καὶ διατύπωσιν τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς, καὶ γενικώτερον τῶν ἱερῶν κειμένων τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Διότι, ἐὰν ἐνθυμηθῶμεν καὶ πάλιν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (5, 47 καὶ 10,12), ἐνθα ὑποδεικνύει καὶ παραγγέλλει «τὸν

18. Π α ν. Μ π ο ὑ μ η, Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφείκια ὡς τὰ «κατὰ κόσμον» ἀξιώματα (Συμβολὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ζ' καν. τῆς Πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου). Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεο-λογίας» 1970, σ. 14.

ἀσπασμόν» (χαιρετισμόν) πρὸς πάντα ἄνθρωπον, καὶ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐννοῶν τὸν ἀπλοῦν χαιρετισμόν δὲν ἔγραφε «καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε», ἀλλὰ ἔγραφε «καὶ μὴ ἀσπάζεσθε αὐτόν», τότε θὰ εἶχομεν σύγκρουσιν μεταξὺ τῶν δύο κειμένων τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ἐνῶ διὰ τῆς ἀνωτέρω ὑφισταμένης ἀπρομελετήτου ἐκ μέρους τῶν δύο θεοπνευστῶν συγγραφέων —πλήν ὅμως θαυμαστής— ἁρμονίας διαπιστοῦται, ὅτι πράγματι ἕτερος παράγων, θεῖος, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐπεστάτει κατὰ τὴν συγγραφὴν τῶν δύο τούτων κειμένων, καὶ γενικώτερον τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

4. Ἐκ τούτων πάλιν συμπεραίνομεν, ὅτι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ λαμβάνωμεν τὸ θεῖον κείμενον ὡς αὐτὸ εἶναι διατετυπωμένον καὶ ὄχι πῶς τυχὸν ἐνόει αὐτὸ ὁ μεταφραστὴς καὶ ἐρμηνευτὴς αὐτοῦ. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ λαμβάνωμεν τοῦτο, ὅπως παρεδόθη ἐξ ἀρχῆς καὶ οὕτω νὰ διατηρῶμεν καὶ νὰ διαφυλάττωμεν αὐτό, διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ ἀνακαλύπτωμεν τί ἀκριβῶς ὁ Θεὸς λέγει εἰς ἡμᾶς δι' αὐτοῦ εἰς ἐκάστην περίπτωσιν. Αὐτὴ εἶναι ἡ θεία παρακαταθήκη¹⁹, ἡ αἰώνιος ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν νὰ παραδίδωμεν τελείως ἀναλλοίωτον καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἐπιστήμονας καὶ γενικῶς ἀνθρώπους, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀνακαλύψουν ἐκεῖνοι, ὅτι δὲν ἀνεκάλυψαν οἱ προηγούμενοι.

* Ἄλλως τε, καὶ ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ ἀνωτέρω χωρίου τοῦ Ἰωάννου δύναται τις εὐκόλως νὰ ἀντιληφθῇ «τὰ δυσάρεστα ὡς πρὸς τὴν ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας ἐπακόλουθα ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως λέξεώς τιнос ἐνὸς ἱεροῦ κειμένου»²⁰. Ἐὰν π.χ. εἶχομεν παραλάβει τὴν ἐν λόγῳ ἀπαγόρευσιν τοῦ Ἰωάννου ἐν μεταφράσει μόνον τ. ἔ. «καὶ χαιρετισμόν εἰς αὐτόν νὰ μὴ ἀπευθύνετε», ἀντιλαμβάνεται τις, ὅτι θὰ ἦτο μᾶλλον ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ ἡ ἀνωτέρω διδομένη ἐρμηνεία.

«Λοιπὸν, προκειμένου νὰ μὴ ἀποδίδωμεν πλήρως τὸ νόημα (δηλ. ὅλας τὰς ἐννοίας) ἐνὸς θείου κειμένου, προτιμότερον ἴσως εἶναι νὰ μὴ ἐπιχειρηθῇ μεταφράσις τούτου. Διότι αὕτη δὲν θὰ εἶναι μετάφρασις, ἀλλὰ μᾶλλον ἀντικατάστασις, ἥτοι παραχάραξις»²¹.

5. Ἐξ ὧν δὲ μέχρι τοῦδε ἐξετέθησαν, συμπεραίνομεν, ὅτι ἀντιθέτως δὲν εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐμμένωμεν εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην ἐρμηνείαν

—ἐποχὴν, ἐφ' ὅσον βεβαίως καὶ τὸ κείμενον τῆς Ἁγ. Γραφῆς βοηθεῖ καὶ ἐνθαρρύνει ἡμᾶς εἰς τοῦτο.

Τοῦτο ἐπράξαμεν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐν λόγῳ χωρίου τοῦ Ἰωάννου «καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε». Νομίζομεν, δηλ. ὅτι δύναται τις νὰ χωρήσῃ εἰς τὴν ἀνωτέρω προτεινομένην ἐρμηνείαν, ἐπειδὴ καὶ μὲ τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς συμφωνεῖ, καὶ πρὸς τὸ ὅλον πνεῦμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐναρμονίζεται, καὶ πρὸς τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀντιτίθεται, καὶ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ συνθήκας τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ἄριστα ἀνταποκρίνεται»²².

7. Ἐπίλογος.

Καὶ εἰς τὸν ὀρθόδοξον, λοιπὸν, χριστιανὸν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς αὐτὰ λέγει: Ὅχι νὰ μὴ ἀπευθύνῃ ἓνα ἀπλοῦν χαιρετισμόν εἰς τὸν οἰονδήποτε ἑτερόδοξον, οὔτε νὰ τὸν ἀποφεύγῃ ἐκ μίσους καὶ μισαλλοδοξίας, ἀλλὰ νὰ μὴ τὸν παραπλανᾷ ἐκ δῆθεν «χριστιανικῆς ἀγάπης». Νὰ μὴ τὸν καθησυχάζῃ εἰς τὴν πλάνην καὶ τὸν ἀποκοιμίζῃ εἰς αὐτὴν δι' ἐνὸς ἀπατηλοῦ «χαίρει». Νὰ μὴ τὸν ἀφήνῃ εἰς τὴν ψευδῆ καὶ πλαστὴν χαρὰν νὰ μὴ τοῦ παρέχῃ καὶ αὐτὸς ψευδαισθήσεις. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθής, ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη.

Διότι, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, καὶ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία θὰ κατηγορεῖτο, ὅτι ἀποκοιμίζει τὸν ἄνθρωπον, ὅτι εἶναι καὶ αὐτὴ «ἐν ὄπιον». Θὰ ἐνοχοποιεῖτο, ὅτι παρέχει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ψευδῆ καὶ προσωρινὴν χαρὰν καὶ μακαριότητα, ὅπως τὸ ὄπιον. Ἄλλὰ, «ὄπια» οἱ ἄνθρωποι ἔχουν πολλά.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιζητοῦν καὶ ἀναζητοῦν, εἶναι ἡ πραγματικὴ, ἡ μόνιμος χαρὰ, ἡ πηγάζουσα ἐκ τῆς ὀρθῆς γνώσεως τῶν πραγμάτων, ἐκ τῆς ἀληθείας. Αὐτὸ θέλει καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὁ μαθητὴς τῆς ἀγάπης νὰ ὑποδείξῃ. Αὐτὸ θέλει καὶ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης νὰ προσφέρῃ.

ΠΑΝ. Ι. ΜΠΟΥΜΗΣ, Δρ. Θ.

19. Πρβλ. Α' Τιμ. 6,20: «Ἦ Τιμόθεε, τὴν παρακαταθήκην φύλαξον».

20. Πρβλ. Π. Μ π ο ὄ μ η, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 12.

21. Αὐτόθι.

22. Αὐτὴ ἡ πρόοδος εἶναι (ἢ τοῦλάχιστον πρέπει νὰ εἶναι) καὶ τὸ νόημα τῆς σήμερον ὑπὸ τμήματος τῆς Ἐκκλησίας ἀναζητουμένης καὶ ἐπιδιωκομένης ἀ ν α ν ε ὄ σ ε ω ς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Μελέτιος Μεταξάκης.

Ἐπὶ τὰς εὐλογίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου ἐγένοντο σημαντικαὶ ἐκδηλώσεις, αἵτινες ὀργανώθησαν ὑπὸ τῆς Παγκρητίου Ἐνώσεως καὶ τῆς Ἐνώσεως ἀποφοίτων τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατὸν ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου Μεταξάκη, ὅστις προηγουμένως διετέλεσε Μητροπολίτης Κιτίου ἐν Κύπρῳ, Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Καθ' ἃ ἀνέπτυξαν πάντες οἱ ὁμιλήσαντες κατὰ τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας, καὶ ἰδίως ὁ κυρίως ὁμιλητής, ἦτο ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀνδρέας Φυτοράκης, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος μέγας ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ παρουσίασε μεγάλην καὶ πολυσχιδῆ δραστηριότητα καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα τὸσον εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀνάφωσιν τῆς πνευματικῆς στάθμης τῶν Ἐκκλησιῶν Ἱεροσολύμων, Κύπρου, Ἑλλάδος, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀμερικῆς καὶ Ἀλεξανδρείας, ὅσον καὶ εἰς τὴν προβολὴν τῆς καθ' ὅλον Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην.

Ἀναμφιβόλως ὁ δραστηριώτατος Ἱεράρχης, ὅστις, συνδυάζων ἁρμονικῶς προσήλωσιν εἰς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν καὶ προοδευτικὸν πνεῦμα, ὑπῆρξε ῥηξικέλευθος σκαπανεὺς τοῦ ἔργου τῆς ἀνασυντάξεως τῶν δυνάμεων πλείστων ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀνεδείχθη εἰς μίαν τῶν μεγαλυτέρων προσωπικοτήτων τοῦ νεωτέρου ὀρθοδόξου κόσμου.

Αἰωνία εἴη ἡ μνήμη αὐτοῦ!

Ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ νέου

Πατριαρχικοῦ Μεγάρου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Ἡ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Νικολάου, τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανοῦ, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου καὶ πλείστων ἄλλων Σεβασμιωτάτων ἐκπροσώπων τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ Ἀδτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πανηγυρικὴ τέλεσις τῶν ἐγκαινίων τοῦ νέου Πατριαρχικοῦ Μεγάρου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ γίνοντι ὀρισμέναι διαπιστώσεις.

Αἱ κυριώτεραι τῶν διαπιστώσεων τούτων εἶναι ἀφ' ἑνὸς ὁ μέγιστος βόλος, τὸν ὅποιον καλεῖται νὰ διαδραματίσῃ τὸ παλαιάτου Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας εἰς τὴν ἐδραίωσιν καὶ προβολὴν τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ συνείδησις τῆς ἐνότητος τῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὡς ἐτόνισεν ἡ Α.Ο.Μ. ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Νικόλαος κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν λαμπρῶν τελετῶν, «τὴν σι-

γμὴν ταύτην ὑπὲρ πᾶν ἄλλο αἶσθημα κυριαρχεῖ εἰς τὴν καρδίαν, εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν ἡμῶν τὸ αἶσθημα τῆς χριστιανικῆς ἱκανοποιήσεως διὰ τὸ συντελούμενον ἔργον τῆς ἐνοποιήσεως τῶν δυνάμεων τῆς Ὀρθοδοξίας μας περὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τῆς συνισταμένης αὐτῆς ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τὸ Σῶμα τῆς Ὀρθοδοξίας ὀφείλει νὰ παρουσιάζεται ἐνιαῖον πλέον σήμερον εἰς στιγμὰς τὸσον δυσκόλους ἔναντι τῶν μεγάλων προβλημάτων τῶν ἀπασχολούντων τὴν ἀνθρωπότητα».

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εὐχεται ὀλοφύχως, ὅπως τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας γνωρῶσι νέας ἡμέρας δόξης τὸσον εἰς τὸν τομέα τῆς μεταδόσεως τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ μηνύματος πρὸς τὰ τέκνα τῆς Ἀφρικῆς, ἅτινα ζοῦν ἀκόμη μακρὰν τοῦ φωτός τοῦ Χριστοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς ἐν πνεύματι ἐνότητος ἀξιοποιήσεως τῶν δυνάμεων τῆς καθ' ὅλον Ὀρθοδοξίας.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ προέρχεται

ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας.

Δημοσιευθεῖσα εἰδησις ἀναφέρει, ὅτι «τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ἐκπονεῖ ἐνδὸν πρόγραμμα διζικτικῆς ἀλλαγῆς τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος καὶ τῶν δύο γυμνασιακῶν κύκλων» μὲ κύριον στόχον τὴν ἐκβάθρυν ἀναθεώρησιν «τῆς διδασκομένης ὕλης καὶ εἰδικότερον τῶν μαθημάτων ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ οὐσία δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης». Διὰ νὰ γίνῃ δὲ σαφέστερον τὸ ἀορίστως λεγόμενον, εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος εἰδησιν προσετέθη καὶ τὸ ἐξῆς: «Ὡς παράδειγμα ἀνεφέρετο ἡ διδασκαλία τῆς μυθολογίας καὶ ἱστορίας τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ, τὴν ὁποίαν ἀναλυτικῶς διδάσκονται οἱ Ἕλληνες μαθηταὶ εἰς βάρος ἄλλων μαθημάτων, ὅπως τῆς εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας ἢ τῶν νέων Ἑλληνικῶν». Ἐπὶ πλέον προσετίθετο, ὅτι τάχα τοῦ ἐγχειρήματος τούτου ἔχει γνώσιν καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία.

Ἡ εἰδησις ἀναμφιβόλως εἶναι ἀνακριβής, μὴ δυναμένη νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας. Τοιοῦτόν τι μεταρρυθμιστικὸν σχέδιον θὰ ἦτο ὅλως ἀπαράδεκτον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀντίθετον πρὸς τὸ Σύνταγμα, ὅπερ ἐπιβάλλει τὸ ἐλληνοχριστιανικὸν ἰδεῶδες τῆς ἀγωγῆς, συμφώνως πρὸς τὸ ὅποιον ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, οὐδεμίαν ἔχουσα σχέσιν πρὸς τὰς μυθολογίας, ὡς ἄλλως τε τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν, ἀποτελεῖ ἀναπαλλοτρίωτον κτῆμα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως.

Ἄριστον πνευματικὸν κεφάλαιον.

Μετ' ἰδιαίτερας χαρᾶς σημειοῦμεν, ὅτι ὁ διακεκριμένος Καθηγητὴς καὶ Κοσμήτωρ τῆς Ἱατρικῆς Σχο-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερόνυμος κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 16ης Νοεμβρίου ἕως 8ης Δεκεμβρίου 1971:

Προήδρευσε τὴν 18ην καὶ 26ην Νοεμβρίου καὶ τὴν 8ην Δεκεμβρίου συσκέψεων διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς Ἐκκλ. περιουσίας.

— Τὴν 19ην Νοεμβρίου τοῦ Δ. Συμβουλίου Σιβιτανιδείου Σχολῆς καὶ τοῦ Δ.Σ. Ἐνώσεως Ἀποφοίτων Ριζαρείου Σχολῆς.

— Τὴν 23ην Νοεμβρίου καὶ τὴν 8ην Δεκεμβρίου τοῦ Κ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π.

— Τὴν 24ην Νοεμβρίου τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ὁφθαλμιατρείου.

— Τὴν 25ην τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ἀχιλλοπουλείου Κληροδοτήματος.

— Τὴν 29ην τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ Συ-

σκέψεως, παρουσία καὶ τῆς Α. Ε. τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἑθν. Κυβερνήσεως κ. Στ. Παττακοῦ, τῶν κ. κ. Δημάρχων τῆς περιοχῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν διὰ τὴν ἀρτιωτέραν διοργάνωσιν τῆς ΗΜΕΡΑΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

— Τὴν 1ην Δεκεμβρίου τῆς Ἐφορείας τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου.

— Τὴν 3ην Δεκεμβρίου τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ τοῦ Κληροδοτήματος Μελισσουργίου.

Συνελείτο ὑργησε τὴν 21ην Νοεμβρίου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μετὰ τῶν Α.Α.Μ.Μ. τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας κ. Νικολάου καὶ Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐκπροσώπων τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ νέου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πατριαρχικοῦ Οἴκου.

Ἐτέλεσε τὴν 27ην Νοεμβρίου μνημόσυνον ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱεράς Μονῆς Ταξιαρχῶν Πετράκη τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ Βασ. Βέλλα, διατελέσαντος ἐπὶ μακρὰν σειράν ἐτῶν Γεν. Δ/ντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

λῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γ. Μερίκας κατὰ τὸ ἐπίσημον ἐναρκτήριον μάθημα αὐτοῦ, ὅπερ ἐγένετο προσφάτως ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, ἐπανειλημμένως ὡμολόγησε τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἰδεολογίαν του. Οὕτω, μετὰ τῶν ἄλλων εἶπε τὰ ἑξῆς: « Ἀπειρος εἶναι ἡ πρὸς τὸ θεῖον ἐγνωμοσύνη μου. Αἱ ἐκεῖθεν δωρηθεῖσαι μοι Χριστιανικαὶ ἐπιταγαὶ πρὸς πνευματικότητα, ἀγαθὴν προαίρεσιν, ταπεινοφροσύνην, ἔλλειψιν μισαλλοδοξίας, ὀλιγάρκειαν, ὑπομονήν, μόχθον καὶ πρὸ παντὸς ἀγάπην ὑπῆρξαν οἱ πυροδοταί μου καὶ οἱ ἀλάνθαστοι σύμβουλοί μου εἰς πᾶσαν πρωτοβουλίαν, προσπάθειαν ἢ ἀντιξοότητα».

Ἀναφερόμενος εἰδικότερον ὁ κ. Κοσμήτωρ εἰς τὰς σημερινὰς προόδους τῆς κλινικῆς Παθολογίας, ἐτόνισεν, ὅτι «ἡ μαθηματικὴ ἀνάλυσις καὶ σύνθεσις τῶν βιοϊατρικῶν φαινομένων ἐσφυρηλάτησαν δεσμούς τῆς Ἱατρικῆς ἐπιστήμης πρὸς τὸ σύνολον τῆς πίστεως καὶ ἤνοιξαν λεωφόρους πρὸς αὐτό, διαπιστωθείσης ἐνωτικῆς νομοτελείας ἐν τῇ ἀπειρῷ φυσικῇ οἰκονομίᾳ, τὴν ὅποιαν μόνον ὑπερέτερα δύνამις εἶναι δυνατόν νὰ διέπῃ».

Ὅσον ἀφορᾷ εἶτα εἰς τὰς σχέσεις Παθολόγου καὶ Ψυχιάτρου, ὁ Καθηγητῆς κ. Μερίκας διεκήρυξεν, ὅτι «ἐκαστος τούτων πρέπει νὰ εἶναι πληροφορημένος βασικῶς περὶ τῆς ὕλης τοῦ ἄλλου· καὶ ν' ἀντιμετωπίζη τὸν ἀσθενῆ ὡς ψυχοσωματικὴν ὄντοτητα, ὅπως κατ' ἐξοχὴν οἱ Χριστιανοὶ ἱατροὶ ἀρχῆθεν διεκήρυξαν».

Τέλος, ὁ ἐκλεκτὸς ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς φοιτητὰς τῆς Ἱατρικῆς, εἶπε χαρακτηριστικῶς: « Ἡ ἐπιστήμη, εἰς τὴν ὅποιαν διακονεῖτε, ... ἔχει τὰς ἀπογοητεύσεις της, ἀλλὰ καὶ τὰς θελτικὰς συγκινήσεις της. Καί, ὅταν ἀσκήται ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ πατρὸς της, τοῦ Ἱπποκράτους, ἐξασφαλίζει ἄφατον ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν ἡδονήν... Πρὸ παντὸς ἀγαπήσατε τὴν ἐπιστήμην σας, τὸν συνάδελφόν σας, τὸν ἀρρωστον. Αὕτῃ ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ἀνυπέρβλητος δωρεὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ».

Εἶναι περιττὸν νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ ὑπαρξὶς ἀκαδημαϊκῶν διδασκάλων, οἵτινες μετὰ τὸσαύτης παρορησίας παρουσιάζουν τὴν προσήλωσίν των εἰς τὰ χριστιανικὰ ἰδεώδη, εἶναι τὸ ἄριστον πνευματικὸν κεφάλαιον οὐ μόνον τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους.

Ὅχι μόνον ἀριθμητικῶς, ἀλλὰ καὶ ποιοτικῶς.

Μετ' ἰδιαιτέρας ἱκανοποιήσεως σημειοῦμεν τὸ πρὸς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον ὑποβληθὲν ὑπὸ τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων ὑπόμνημα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς στατιστικῆς διαπιστωθείσης στασιμότητος τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Ὡς εὐστόχος τονίζεται ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ, δέον ἀπὸ θέμα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ νὰ μὴ θεωρηθῇ μόνον ἀριθμητικῶς, ἀλλὰ καὶ ποιοτικῶς. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι παραλλήλως πρέπει νὰ πορευταί ἡ προσπάθεια τῆς ἀνόδου τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Ἑλλήνος γονέως ὡς παιδαγωγοῦ. Ἐπὶ πλέον τοῦτο σημαίνει, ὅτι δὲν ἀρκεῖ ἀπλῶς νὰ ἐνισχύεται ἡ πολυτέκνος οἰκογένεια, ἀλλὰ καὶ ἡ νέα οἰκογένεια. Ἡ διευκόλυνσις ἄλλως τε τῆς συστάσεως νέων οἰκογενειῶν ἀπὸ προσώπων νεαρᾶς ἡλικίας καὶ ἐξ ἐπόψεως ἐθνοικτικῆς καὶ βιολογικῆς συνιστάται, ἀλλὰ πέραν τούτου συνεπάγεται μείωσιν τῶν ἀνευθύνων σχέσεων τῶν δύο φύλων καὶ τῆς χαλαρώσεως τῶν ἠθῶν, ἀντιθέτως δὲ περισσότερον ὑπεύθυνον, ἐγκαίρως προγραμματισμένην καὶ παραγωγικωτέραν δραστηριοποίησιν τοῦ νεανικοῦ δυναμικοῦ τοῦ ἔθνους, μὲ ἐπακόλουθα οὐχὶ ἀπλῶς ἠθικὰ ὡς πρὸς τὴν γενικωτέραν πολιτισμένην θέσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ αὐτόχρομα οἰκονομικά».

Ἀσφαλῶς, ἡ ἠθικὴ κατάστασις τῆς κοινωνίας θὰ ἦτο ὑγιεστερα, ἐὰν εὗρισκετο τρόπος νὰ ἐφαρμοσθοῦν τὰ ὑπὸ τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων ὑποδεικνύμενα.

— Τὴν 28ην Νοεμβρίου τὴν Θείαν Λειτουργίαν μετὰ μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἀντιπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ὡς καὶ μνημόσυνον τῶν διατελεσάντων Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν καὶ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὴν βάπτισιν τοῦ τέκνου τοῦ πολυτέκνου ἱερέως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς π. Π. Μπασέα ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγ. Δημητρίου Ν. Ἑλβετίας.

— Τὴν 5ην Δεκεμβρίου τὴν Ἀκολουθίαν τῆς καταθέσεως τοῦ θεμελίου λίθου τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἀγ. Παύλου (Μπουρναζίου).

— Τὴν 6ην Δεκεμβρίου τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Νικολάου Πευκακίων.

Π ρ ο έ σ τ η τὴν 8ην Δεκεμβρίου τοῦ Τρισαγίου πρὸ τῆς σοροῦ τοῦ Μητροπολίτου Γερμανίας κυροῦ Ἰακώβου ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ.

Π α ρ έ σ τ η τὴν 21ην Νοεμβρίου εἰς τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τελετὴν τῶν ἐγκαινίων τοῦ νέου Πατριαρχικοῦ Οἴκου καὶ τῶν λοιπῶν πανηγυρικῶν ἐκδηλώσεων.

— Τὴν 27ην Νοεμβρίου εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων δοθεῖσαν δεξίωσιν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Βασ. Γεώργιος, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 50 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τοῦ Σώματος.

— Τὴν 2αν Δεκεμβρίου εἰς τὴν τελετὴν ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ιδρύσεως τοῦ Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν.

— Τὴν 3ην Δεκεμβρίου εἰς ἐπιμνημόσυνον Δέησιν ἐν τῷ Συντάγματι χωροφυλακῆς Μακρυγιάννη, ὑπὲρ τῶν πεσόντων κατὰ τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα τοῦ 1944.

Π α ρ η κ ο λ ο ύ θ η σ ε τὴν 17ην Νοεμβρίου τὴν ὁμιλίαν τοῦ ὁμογενοῦς κ. Ν. Μαρινάκου, ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἑλληνοαμερικανικῆς Ἐνώσεως, διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας Χριστιανικοῦ Θεάτρου.

— Τὴν 19ην Νοεμβρίου τὸ μελόδραμα «Κ. Παλαιολόγος» ἐν τῇ Ἐθνικῇ Λυρικῇ Σκηνῇ.

— Τὴν 20ὴν Νοεμβρίου τὴν ἔναρξιν τοῦ Συνεδρίου Θεολόγων ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης.

— Τὴν 28ην Νοεμβρίου τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσού» γενομένην ὁμιλίαν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἀνδρ. Φυτράκη, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη.

— Τὴν 29ην Νοεμβρίου τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου ἐν τῷ ὁμώνυμῳ παρεκκλησίῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Π α ρ έ θ ε σ ε τὴν 28ην Νοεμβρίου ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τὰ μέλη τῶν Συμβουλίων τῆς Ἐνώσεως ἀποφοίτων Ριζαρείου Σχολῆς, Παγκρητίου Ἐνώσεως καὶ ἀντιπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ διατελεσάντος καὶ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη.

Ὁ μ ί λ η σ ε τὴν 18ην Νοεμβρίου πρὸς τοὺς Ἐφημερίους τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίας Εἰρήνης διὰ τὴν ΗΜΕΡΑΝ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

— Τὴν 7ην Δεκεμβρίου πρὸς τὰ λαϊκὰ μέλη τῶν Γεν. Φιλοπτώχων Ταμείων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ καὶ τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Κωνσταντίνου (Ὁμονοίας).

Ἐ δ έ χ θ η τὴν 16ην Νοεμβρίου τὸν κ. Χ. Κούκην, Πρόεδρον Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τὸν Καθηγητὴν κ. Θ. Δοξιάδη, τὸν αἰδεσιμώτατον κ. Γ. Καλαϊτζήν, τὸν κ. Γ. Καρράν, Δ/νοντα Σύμβουλον Τ.Α.Κ.Ε.

— Τὴν 17ην Νοεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ, τὸν Καθηγητὴν κ. Σάββαν Ἀγουρίδη, τὸν Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἀθ.

Χαστούπην μετὰ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς Μ. Σιώτη καὶ Κωνστ. Μουρατίδου, τὸν Ὑφηγητὴν κ. Μέγαν Φαράντον, τὸν κ. Χρ. Κλάραν, τὴν Καν Σοφίαν Προδρομίδου, τὸν Κον καὶ Καν Πανᾶ, τὴν ἀδελφὴν Πελαγίαν, Ἠγουμένην Ἱερᾶς Μονῆς «Θεομήτορος», τὸν κ. Σοφοκλῆ Χατζηδάκιν.

— Τὴν 18ην Νοεμβρίου τὸν κ. Χρ. Διακόπουλον, τὸν κ. Γ. Δράκον, τὸν κ. Γ. Ντινόπουλον, Ἐπιθεωρητὴν Ο.Δ.Δ.Ε.Π.

— Τὴν 19ην Νοεμβρίου τὸν Ἀρεοπαγίτην κ. Σπ. Γάγγαν, τὴν Καν Βουλγαράκη-Σεντούκα, τὴν Καν Τζένην Τζοάνου καὶ τὸν Πανοσιολογιάτατον Ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀναστ. Γιαννουλάτον, Γεν. Δ/ντὴν Ἀποστολικῆς Διακονίας.

— Τὴν 23ην Νοεμβρίου τὸν κ. Πετρακόπουλον, τὸν κ. Θ. Δοξιάδη.

— Τὴν 25ην Νοεμβρίου τὸν κ. Λ. Ἐφραίμογλου, τὸν ἱατρὸν-χειρουργὸν κ. Β. Κέκκη.

— Τὴν 26ην τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομον καὶ τὸν Καθηγητὴν κ. Κ. Μπόνην.

— Τὴν 27ην Νοεμβρίου τὸν κ. Ἱ. Ρῆγον, τὸν κ. Ἀν. Βούλγαρη, τὸν κ. Ν. Κουράσην καὶ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Νουβίας κ. Συνέσιον.

— Τὴν 29ην τὸν Πανοσιολογιάτατον Ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀν. Γιαννουλάτον, τὸν κ. Π. Λεονταρίτην, τὸν κ. Ν. Πρωτοπαπᾶν καὶ τὰ μέλη τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου.

— Τὴν 30ὴν Νοεμβρίου τὸν Κον καὶ Καν Μπαλτογιάννη, τὴν δ. Ζίνα Κόντου καὶ τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Τρανουπόλεως κ. Δαμασκητόν.

— Τὴν 1ην Δεκεμβρίου τὸν κ. Ἀχ. Κομινόν, τὸν Αἰδεσιμώτατον π. Ἀντώνιον Ἀλεβιζόπουλον, τὸν Πανοσιολογιάτατον Ἀρχιμανδρίτην κ. Χρυσόστομον Κουσκουτόπουλον καὶ τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ν. Μπρατσιώτην.

— Τὴν 2αν Δεκεμβρίου τὸν κ. Γ. Μπράλον, τὸν Καθηγητὴν τοῦ Ε.Μ. Πολυτεχνείου κ. Κ. Ἀραβαντινόν καὶ τὸν Αἰδεσιμώτατον Εὐάγγελον Μήτσην.

— Τὴν 3ην Δεκεμβρίου τὸν κ. Σπήλιον Χαραμῆν, τὸν κ. Γ. Βογιατζάκη καὶ τὸν κ. Θ. Ραυτόπουλον.

— Τὴν 4ην Δεκεμβρίου τὸν κ. Βιαρόπουλον, τὸν κ. Ἀθ. Νακόπουλον καὶ τὸν Αἰδεσιμώτατον π. Ἀντων. Τσουρλάκη.

— Τὴν 7ην Δεκεμβρίου τὸν Δρα Limburg, πρεσβευτὴν τῆς Δ. Γερμανίας, καὶ τὸν κ. Χρ. Διακόπουλον.

— Τὴν 8ην Δεκεμβρίου τὸν καθηγητὴν τοῦ Παν/μίου κ. Α. Συμεωνίδην, τὸν κ. Χρ. Λαγόν, τὸν κ. Εὐάγ. Κατσούλαν καὶ τὸν κ. Χρ. Ψάρραν.

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Τὸ νέον Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐκλεγέν κατὰ τὰς ἀρχαιρεσίας τῆς 17-11-71, συνεκροτήθη εἰς σῶμα τὴν 23/11/71 καὶ ἔλαβε τὴν ἀκόλουθον σύνθεσιν: Πρόεδρος: Ἐλεὺθ. Πετρίτσόπουλος. Ἀντιπρόεδρος: Ἀντώνιος Γαβαλάς. Γ. Γραμματεῖς: Νικ. Φίλιας. Ταμίας: Κων/νος Δεληγιάννης. Ἐφορος Βιβλιοθήκης: Κων/νος Βαστάκης. Σύμβουλοι: Ἐμμαν. Βολοδάκης καὶ Κων/νος Γερασιμόπουλος.

Ἐκ τοῦ Ἱ. Συνδέσμου

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντά,

Εἰς καθημερινὴν ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα ἐδημοσιεύθη ἡ εἰδησις, ὅτι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Χρυσόστομος ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς γενομένης προτάσεως, ὅπως τεθῆ δεκαπεντάλεπτον ὄριον εἰς τὰς ἀγορεύσεις τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Συνέδρων τῆς κατὰ τὸν προσεχῆ Φεβρουάριον συνερχομένης Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος δὲν θὰ ἠρώτησε τὸν ἐν ἔτει 1960 Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀργολίδος κ. Χρυσόστομον τί εἶχεν εἶπει εἰς τὴν κατὰ τὴν 4ην Ὀκτωβρίου συνεδρίασιν τῆς Ἱεραρχίας. Διότι, ἂν τὸν εἶχεν ἐρωτήσει, θὰ εἶχε πληροφορηθῆ, ὅτι τότε ὁ Σεβασμιώτατος εἶχεν εἶπει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς:

«Θερμῶς παρακαλῶ τὸ Προεδρεῖον, προκειμένου νὰ διαφυλαχθῆ ἡ εὐπρέπεια κατὰ τὰς συζητήσεις ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ 1) νὰ προστατευθῆ τὸ δικαίωμα τοῦ λόγου τῶν ὁμιλητῶν. Εἶναι θλιβερόν τὸ φαινόμενον νὰ διακόπτωμεν τὸν ὁμιλητὴν, καθ' ὅσον καὶ σύγχυσιν ὁ ἴδιος ὑφίσταται διὰ τὴν διατύπωσιν τῶν σκέψεων του καὶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρακολουθήσουν αὐτὸν καὶ τοὺς λόγους του, καὶ 2) ἕκαστος τῶν ὁμιλητῶν ἐντὸς τοῦ καθωρισμένου δεκαλέπτου θὰ διατυπώσῃ τὴν ἀψψίν του, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου τὸ Προεδρεῖον θὰ δύναται ἀσφαλῶς νὰ ἀφαιρῆ τὸν λόγον...».

Ἐντεῦθεν, φρονῶ, ὅτι καλὸν εἶναι, ὅπως ὁ Σεβασμιώτατος Πειραιῶς συμβουλευέται ἐνίοτε τὸν πρῶην Μητροπολίτην Ἀργολίδος κ. Χρυσόστομον.

Εὐχαριστῶν
Ἱστοριοδίφης

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας ἀνακοινοῦται, ὅτι ὁ ἐκ Βαρβασιῶν Ἡλείας καταγόμενος καὶ ἐν Ἀθήναις διαμένων κ. Παναγιώτης Θεοφάνοπουλος, θεῖο ζῆλω καὶ ἀγάπῃ πρὸ τὰ ὀρθὰ κινούμενος, προσέφερεν ὑπὲρ ἀποπερατώσεως τοῦ ἐν Πύργῳ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου Θηλέων «Ἡ Ἀγία Φιλοθέη» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας τὸ πᾶν τῶν ὀκτακοσίων χιλιάδων δραχμῶν.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Ἀθανάσιος ἠὺχαρίστησεν τὸν ἐν λόγῳ Δωρητὴν καὶ ἀνεκήρυξεν αὐτὸν Μεγάλον Εὐεργέτην τοῦ Ἰδρύματος.

Ἡ ἀποβιώσασα Σοφία Ἀγγελουπούλου, ἐκ τοῦ Χωρίου Ἀμπελώνος Ἡλείας (Ρώμησι), ἀφῆκε διὰ τῆς Διαθήκης αὐτῆς πρὸς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον Θηλέων Πύργου «Ἡ Ἀγία Φιλοθέη» ἐν διαμέρισμα, εὐρισκόμενον εἰς Ἀθήνας, ὅπισθεν τοῦ Ξενοδοχείου Χίλων, ὁδὸς Πρατίνου 39-41, περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας δραχμᾶς κατατεθειμένος εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν καὶ διάφορα ἄλλα κοσμήματα, ἔπιπλα κ.λ.π.

Ὁλόκληρος ἡ κληροδοτηθεῖσα περιουσία ἀνέρχεται περίπου εἰς τὸ πᾶν τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου δραχμῶν.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Εἰς ἀτμόσφαιραν ἐξάρσεως πνευματικῆς ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κεφαλληνίας κ. Προκοπίου Θεία Λειτουργία ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ἁγίου Γερασίου τὴν 28/6/71, ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων εἰδικῶς διὰ τοὺς Καθηγητὰς καὶ τελειοφοίτους ὅλων τῶν Γυμνασίων τῆς Κεφαλληνίας.

Κατ' αὐτὴν ὠμίλησεν ἐπικαίρως ὁ Σεβασμιώτατος, εὐχαρίστησας τοὺς Γυμνασιάρχας καὶ Καθηγητὰς διὰ τὴν συνεργασίαν, ἣν εἶχον μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατεῴδωσε τοὺς τελειοφοίτους, εὐχηθεὶς ἐπιτυχίαν εἰς τὸ νέον στάδιον εἰς τὸ

ὁποῖον εἰσέρχονται. Ἀκολουθῶς, ἐψάλη Παράκλησις πρὸς τὸν ἄγιον Γεράσιμον, καὶ ἠκολούθησεν δεξίωσις, καθ' ἣν ὠμίλησεν ἐπικαίρως ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς κ. Ἐκτωρ Γρόλλιος, ἀπευθύνων συμβουλὰς πρὸς τοὺς τελειοφοίτους ὡς καὶ ὁ Νομαρχιακὸς Ἐπιθεωρητὴς κ. Φαραντάτος.

Παρομοίᾳ ἐκδήλωσις ἐγένετο ἐν τῇ Ἱερῇ Μονῇ καὶ διὰ τοὺς διδασκάλους τῆς Νήσου Κεφαλληνίας τὴν 29/6/71 ἑορτὴν τῶν Κορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου.

Κατὰ συγκυρίαν εὐρεθεὶς ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ Ὑπουργὸς Δημοσίων Ἔργων καὶ Καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου κ. Παπαδημητρίου, ὠμίλησε πρὸς τοὺς διδασκάλους μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Ὁ Ἐπιθεωρητὴς Δημ. Σχολείων κ. Βουλγαρῆς ἠὺχαρίστησεν τὸν Ἱεράρχην διὰ τὴν κατ' ἔτος πρόσκλησιν καὶ ἱερὰν ἐκδήλωσιν ταύτην.

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας

—Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μαρωνείας κ. Τιμόθεος ἐπέδωκεν, ἐν σεμνῇ τελετῇ, χρηματικὰ βραβεῖα ἀριστείας καὶ ἤθους εἰς δύο ἀριστευσάσας τελειοφοίτους μαθητρίδας τοῦ ἐνταῦθα Γυμνασίου Θηλέων.

—Δι' ἐμπνευσμένης Ἐγκυκλίου πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα ὁ Σεβασμιώτατος ἐπισημαίνει τὸν ἐκ τῶν Χιλιαστῶν ἐπικρεμάμενον κίνδυνον καὶ καλεῖ τὸ Ποίμνιον αὐτοῦ νὰ μείνῃ πιστὸν εἰς τὴν Θρησκείαν τῶν Πατέρων του καὶ προσηλωμένον εἰς τὰς ἐθνικὰς αὐτοῦ παραδόσεις. Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, διενεμήθη δωρεὰν καὶ εἰδικὸν ἔντυπον.

—Χορηγία τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ ἤρξατο ἡ ἀνέγερσις τοῦ δευτέρου ὀρόφου τοῦ ἐν Κομοτηνῇ Ἐκκλησιαστικοῦ Οἰκοτροφείου Θηλέων, προϋπολογισμοῦ 500.000 δραχμῶν. Ὡσαύτως, ἐκτελοῦνται αἱ ἐργασίαι εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Οἰκοτροφεῖον Ἀρρένων Σαππῶν, προϋπολογισμοῦ 150.000 δραχμῶν.

Εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Κατασκηνώσεις Ἁγίου Χαραλάμπους Μαρωνείας, ἐν συνεχείᾳ τῶν δύο κατασκηνωτικῶν ἀποστολῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἐφιλοξενήθησαν ἐπὶ 10 ἡμέρας Κατηχητρία καὶ μέλη τοῦ Χριστιανικοῦ Ὀμίλου Νεανίδων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἐπὶ τῇ βῆσιν εἰδικῶ Προγραμμάτων.

Ἐν συνεχείᾳ, ἐπηκολούθησε τετάρτη κατασκηνωτικὴ περίοδος, δεκαήμερου διάρκειας, διὰ τοὺς νεοχειροτονηθέντας Ἱερεῖς τῆς ὑπαίθρου, διὰ τοὺς ὁποίους συνεκροτήθη εἰδικὸν Σεμινάριον Ἐπιμορφώσεως καὶ πρακτικῆς ἐξασκήσεως, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν πεπειραμένων καταλλήλων Κληρικῶν.

—Τῇ 23ῃ Αὐγούστου, ἐπὶ τῇ ἀποδόσει τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, καθ' ἣν πανηγυρίζει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Φανερωμένης Βαθυρρύσκος, ἐτελέσθη μετὰ πάσης λαμπρότητος ὁ Μέγας Ἐσπερινὸς καὶ ἡ Θ. Λειτουργία, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαρωνείας κ. Τιμοθέου, τῇ συμμετοχῇ πολλῶν κληρικῶν, τῶν ἐκπροσώπων πασῶν τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν καὶ πλήθους πιστῶν, οἵτινες, προσελθόντες κατὰ χιλιάδας ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου ὀλοκλήρου τοῦ Νομοῦ Ροδόπης, κατέκλυσαν τὸ προαύλιον καὶ τὸν πῆριξ τῆς Ἱ. Μονῆς χώρον.

Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐπὶ τῇ ἀφίξει εἰς Θεσσαλονικὴν 40 Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἱερέων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, μετεχόντων ἐκδρομῆς εἰς Ἑλλάδα (Ἀθήνας, Θεσσαλονικὴν, Ἁγίου Ὄρους) ἐτελέσθη τὴν Κυριακὴν 22-8-71 πανηγυρικὴ Θ. Λειτουργία ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ τοῦ Πολιοῦχου Ἁγίου Δημητρίου, προεξάρχοντος τοῦ Θεοφιλοστάτου Ἐπισκόπου Ταλαντίου κ. Στεφάνου καὶ συλλειτουργ-

γούντων 20 ἐκ τῶν ἐπισκεπτῶν κληρικῶν. Τοὺς ξένους κληρικούς ἐδεξιῶθη μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει ὁ Παναγιώτατος, ὅστις καὶ συνωμίλησε μετ' αὐτῶν ἐπὶ διαφόρων θεμάτων.

— Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 50ετίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος Νέων Θεσσαλονίκης, ἐτελέσθη τὴν 12-9-71 ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Λεωνίδου πανηγυρική Θ. Λειτουργία εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Πολιοῦχου Ἁγίου Δημητρίου.

— Θαυμαστὴ θεραπεία ἀσθενοῦς ἐγένετο ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Παναγίας Φανερωμένης Ν. Μηχανιώνας, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ (23-8-71). Ἡ κ. Ἐλένη Δεσποῖνη, κάτοικος Θεσ/νίκης, ἐτῶν 37, παράλυτος κατὰ τὰ κάτω ἄκρα ἀπὸ 4ετίας περίπτου καὶ μὴ ἔχουσα ἐλπίδα θεραπείας, παρακολουθοῦσα ἐν τῷ Ναῷ τὴν Θ. Λειτουργίαν, κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ καθγιασμοῦ τῶν Τιμίων Δώρων ἠσθάνθη τοὺς πόδας τῆς υγιεῖς ἠγέρθη καὶ περὶπάτησε. Ἡ θεραπεία τῆς ἦτο ἐπιβράβευσις τῆς θερμῆς πίστεως μεθ' ἧς αὐτὴ καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς προσῆλθον, ἐπικαλούμενοι τὰς πρὸς τὸν Θεὸν πρεσβείας τῆς Θεομήτορος διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς υγιείας τῆς. Ἦτο τόση ἡ πίστις τῆς θεραπευθείσης, ὥστε πρὸ τῆς θεραπείας τῆς ἔλεγε μὲ ἀκλόνητον πεποίθησιν, ὅτι «θὰ ἀφήσῃ στὴν Ἐκκλησίᾳ τὸ κοριτσάκι τῆς».

— Τὴν 21-9-71 ἐν τῇ αἰθούσῃ διαλέξεων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἐγένετο συγκέντρωσις τῶν ὑπευθύνων διὰ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ἱερέων. πρὸς τοὺς ὁποίους ὠμίλησεν ὁ διευθυντὴς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Κωνσταντῖνος Φοῦργος, τοῖσας τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἡ κατηχητικὴ προσπάθεια τεθῆ ἐπὶ θεολογικῆς βάσεως καὶ ὅπως ἐπιδειχθῆ ὑπὸ τῶν ἐφημερίων θερμὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ὁμολίαν καὶ ἀπόσκοπον λειτουργίαν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ, ἐγένετο σύναξις πάντων τῶν κληρικῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς νέας περιόδου. Πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας ὠμίλησεν ὁ Παναγιώτατος περὶ τῆς τριπλῆς ἀποστολῆς τοῦ ἱερέως (διδασκτικῆς, ποιμαντικῆς, ἀγιαστικῆς). Εἰς τὴν σύναξιν παρευρέθησαν παρεπιδημούντες ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Ἀπόστολος καὶ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Θεουπόλεως κ. Παντελεήμων, ὡς καὶ ὁ Γεν. Ἐπιθεωρητὴς Θεολόγων κ. Ἀνδρέας Πετάνης, οἵτινες καὶ ὠμίλησαν δι' ὀλίγων.

— Τὴν 28-9-71 ἐγένετο ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ συγκέντρωσις τῶν κυριῶν καὶ δ/ιδῶν τῶν Ἑνορικῶν Φιλοπτώχων Ταμείων, πρὸς τὰς ὁποίας ὠμίλησεν ἡ κ. Μαρία Μπακατσέλου περὶ τῆς ἀνάγκης συντονισμοῦ καὶ προγραμματισμοῦ τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου, ὥστε κατὰ τὸν ἐπερχόμενον χειμῶνα νὰ μὴ ὑπάρχῃ οἰκογένεια, στερουμένη τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ, ἐγένετο συγκέντρωσις τῶν Θεολόγων καθηγητῶν τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν καὶ πολλοὶ καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας ὠμίλησεν ὁ Παναγιώτατος περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν Θεολόγων εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἰωάννης Φουντούλης, ὑπεύθυνος τοῦ Φροντιστηρίου Ὀμιλητικῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ὠμίλησε δι' ὀλίγων ἐπὶ τῶν ἐφετεινῶν προοπτικῶν τοῦ Φροντιστηρίου.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας

1. Αὐξήσις ἀριθμοῦ Κοινοτήτων Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἔχει ἀνέλθει εἰς 75, μὲ πλήρη Κοινοτικὴν ὀργάνωσιν, Ἱερὸν Ναὸν, Ἱερέα, Ἑλληνικὸν Σχολεῖον καὶ Διδάσκαλον. Διαρκῶς δὲ ἰδρύνονται νέα τοιαῦτα.

2. Παλαιὰ Κοινότης Σύνδνεϋ.

Ἡ ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Παλαιᾶς Κοινοτήτος Σύνδνεϋ ἀπόφασις περὶ ἀποσκιρτήσεως τῆς Κοινοτήτος ταύτης ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς δὲν ἐτέθη εἰσέτι εἰς ἐφαρμογὴν. Ἐν τῷ μεταξύ, τὴν 10ην Ὀκτωβρίου 1971 ἔλαβον χώραν ἐκλογαὶ τῆς ἐν λόγῳ Κοινοτήτος καὶ ἐξελέγη νέον Διοικητικὸν Συμβούλιον ὑπὸ τὸν κ. Π. Γερωντάκον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐναντίον τῆς ἀποσκιρτήσεως τῆς Κοινοτήτος ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

3. Θάνατος Σεργίου Ὀχοτένκο.

Τὴν 2αν Ὀκτωβρίου 1971 ἀπέθανεν ὁ φερόμενος ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἀνυπάρχουτος Αὐτοκεφάλου Λευκωρωσικῆς Ἐκκλησίας ἐν Αὐστραλίᾳ κ. Σεργίος Ὀχοτένκο, ὁ ὁποῖος συνετέλεσεν εἰς τὴν διαίρεσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς ἀποσκιρτήσεως ἐνίων Κοινοτήτων ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὁ Σεργίος Ὀχοτένκο ἐτάφη τὴν 13ην Ὀκτωβρίου εἰς Ἀδελαΐδα ὑπὸ τῶν ψευδεπισκόπων Σπυριδῶνος Ἐρμογέους καὶ Χρυσοστόμου Ἀλεμάγκου.

4. Συσκέψεις διὰ μεταναστευτικὰ θέματα.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰεζεκιὴλ ἔσχε συσκέψεις μετὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Πολιτείας Νέας Νοτίου Οὐαλλίας κ. Ρομβέρτου Ἀσκιν, καθὼς καὶ μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης κ. Τζαίμης Μάντισον, μετὰ τῶν ὁποίων συνεζήτησε θέματα, ἀφορῶντα εἰς τὴν καλλιτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ὁμογενῶν.

5. Κατηχητικὰ Σχολεῖα.

Ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς διὰ τὴν περίοδον 1971, ἐτελέσθη εἰδικὴ Θεία Λειτουργία ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰεζεκιὴλ εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ σχετικὴ Ἑορτὴ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων εἰς τὴν Αἶθουσαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος ἔδωσεν εἰς ὅλα τὰ παιδιά τὰ Κατηχητικὰ ἐνθύμια.

6. Ἴδρυσις Ἐδρας Νεοελληνικῶν.

Διὰ τὴν ἰδρυσιν ἔδρας Νεοελληνικῆς Γλώσσης ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Σύνδνεϋ ὁ ὁμογενὴς κ. Ν. Λουράντας ἐδῶρισε δ. 100.000. Εἰς ἀναγνώρισιν τῆς συμβολῆς του ταύτης, ἡ Α.Θ. Παναγιότης ἀπένευμεν εἰς τὸν κ. Ν. Λουράντον τὸ ὄφικιον τοῦ Ἄρχοντος Δεπτουτάτου. Τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς ἔδρας ταύτης ἐνισχύουν καὶ διάφοροι Ὀργανώσεις τῆς Πόλεως Σύνδνεϋ, ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου 1972 πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ ἡ τακτικὴ λειτουργία αὐτῆς, προσληφθέντος πρὸς τοῦτο Καθηγητοῦ ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου Ὁξφόρδης Ἀγγλίας. Παρόμοιαι ἐνέργειαι γίνονται διὰ τὴν ἰδρυσιν ἔδρας Νεοελληνικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Μελβούρνης, πρωτοβουλίᾳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, Πανεπιστημιακῶν παραγόντων, τοῦ Προξενείου καὶ τῶν Κοινοτήτων.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Θουατείρων

Ἡ Διορθόδοξος Θεολογικὴ Ἐπιτροπὴ, διορισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἵνα κατόπιν προετοιμασίας διεξαγάγῃ Διάλογον μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, συνῆλθεν, ἐπὶ τῇ βάσει προηγουμένης ἀποφάσεως αὐτῆς ληφθείσης ἐν Γενεῦ τὴν 7ην Ὀκτωβρίου 1970, εἰς τὴν Πρωτεύουσαν τῆς Φιλανδίας Helsinki, κατόπιν εὐγενοῦς προσκλήσεως τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Helsinki κ. Ἰωάννου τὴν 7ην μέχρι τῆς 11ης Ἰουλίου 1971.

Μετὰ τὴν Δοξολογίαν, τελεσθεῖσαν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Ὀρθοδόξου Ἑνορίας τοῦ Helsinki, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ πάσης Φιλανδίας κ. Παύλου, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπελήφθη τοῦ ἔργου αὐτῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θουατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Ἀθηναγόρου.

Ἄντεπροσωπεύθησαν αἱ ἐξῆς Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι:

- 1) Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Ἀθηναγόρου καὶ Σεβ. Μητροπολίτου Μιλητουπόλεως κ. Στυλιανοῦ.
- 2) Ἀλεξανδρείας, διὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀζώμης κ. Μεθοδίου.
- 3) Ἀντιοχείας, διὰ τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Τροπαίου κ. Γρηγορίου.
- 4) Ἱεροσολύμων, διὰ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου κ. Βασιλείου καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ν. Μπρατσιώτου.
- 5) Μόσχας, διὰ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βρυξελλῶν κ. Βασιλείου καὶ Αἰδес. Πρωτοπρεσβυτέρου Καθηγητοῦ Β. Βορονῶφ.
- 6) Κύπρου, διὰ τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Καλλινίκου καὶ Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Ἐλευθεριάδου.
- 7) Ἑλλάδος, διὰ τοῦ Αἰδес. Πρωτοπρεσβυτέρου Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Ρωμανίδου.
- 8) Πολωνίας, διὰ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Βρυξελλῶν κ. Βασιλείου.
- 9) Φιλανδίας, διὰ τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Helsinki κ. Ἰωάννου. Ἀπουσίαζον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας καὶ Τσεχοσλοβακίας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ἔλαβον χώραν τὰ ἐξῆς:

- 1) Ἀνάγνωσις εἰσηγήσεων ἀπὸ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Ἀθηναγόρου.
 - α) Τὰ Σύγχρονα Προβλήματα τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.
 - β) Ἡ Ἑρμηνεία τῆς Ἀγγλικανικῆς Θεωρίας τῆς Περιεκτικότητος.
- 2) Ἀνάγνωσις μελέτης παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μιλητουπόλεως κ. Στυλιανοῦ, ἀναφερομένης εἰς τὸ ἐρώτημα τῶν Ἀγγλικανῶν: «Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὡς ἑρμηνευτοῦ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ζωοδότου τῆς Ἐκκλησίας».
- 3) Ἀνάγνωσις μελέτης παρὰ τοῦ Αἰδес. Πρωτοπρεσβυτέρου Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Ρωμανίδου, ἀναφερομένης εἰς τὸ ἐρώτημα τῶν Ἀγγλικανῶν: «Ἡ φύσις τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ τῇ Ἀναστάσει».
- 4) Ἐλαβε χώραν εὐρεία συζήτησις ἐπὶ τῶν δύο τούτων μελετῶν, αἰτίνας κατόπιν τῆς τελικῆς αὐτῶν διαμορφώσεως, θὰ δοθοῦν εἰς τοὺς Ἀγγλικανούς.

Ἄ π ο φ ἄ σ ε ι ς.

- 1) Ἀπεφασίσθη, ἵνα ἡ Ἐπιτροπὴ συνέλθῃ καὶ πάλιν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου 1972 εἰς τὸ ἐν Γενεύῃ Πατριαρχικὸν Κέντρον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πρὸς τελειωτικὴν διαμόρφωσιν τῶν Ὁρθοδόξων ἀπαντήσεων ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων τῶν Ἀγγλικανῶν.
- 2) Ὅπως Ὑποεπιτροπὴ ἐκ μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς συναντηθῆ μετὰ παραλλήλου Ὑποεπιτροπῆς τῶν Ἀγγλικανῶν ἐν Κύπρῳ ἐντὸς τοῦ Σεπτεμβρίου 1972, ἵνα ἐξετάσῃ τὴν μέθοδον, ἣτις θὰ εφαρμοσθῆ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Διαλόγου μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ θὰ καθορίσῃ τὸν τελειωτικὸν Κατάλογον τῶν θεμάτων, ἅτινα μέλουσιν νὰ ἀπασχολήσουν τὸν Θεολογικὸν Διάλογον.
- 3) Ὅπως αἱ ἀπουσιάζουσαι Ἐκκλησίαι λάβουν γνώσιν τῶν ὡς ἄνω ἀποφάσεων καί, ἐὰν θέλουν, δύναται νὰ πλαισιώσουν δι' ἀπεσταλμένων αὐτῶν τὴν ἐν Κύπρῳ συνάντησιν τῶν δύο παραλλήλων Ὑποεπιτροπῶν ἐξ Ἀγγλικανῶν καὶ Ὁρθοδόξων.

Ἡ 7η Σύναξις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου.

Μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Ἀθηναγόραν οἱ Θεοφιλ. Ἐπίσκοποι Τροπαίου κ. Γρηγόριος καὶ Κυανέων κ. Χρυσόστομος, οἱ Εὐλοβέστατοι Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μοῦνὴν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, The old Rectory, Tolleshunt Knights, by Maldon, Essex τὴν 20ὴν καὶ 21ὴν τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου πρὸς μελέτην τῶν διαφορῶν θεμάτων τῆς Διακονίας αὐτῶν.

Ὁ Ἠγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μοῦνης Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Σωφρόνιος μετὰ τῶν Μοναχῶν ὑπεδέχθη τὸν Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἀθηναγόραν καὶ προσέφερε φιλοξενίαν πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν Ἐπισκόπους καὶ Ἱερεῖς.

Κατὰ τὴν ἐναρκτήριον ὁμιλίαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προσέφερε μίαν ἀνάλυσιν τῶν σημείων τῆς Χριστιανικῆς Ἀνανεώσεως ἀνὰ τὸν κόσμον. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἠρμήνευσε τὴν «Κίνησιν τοῦ Ἰησοῦ», ἣτις λαμβάνει χώραν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ὡς καὶ τὴν παράλληλον Κίνησιν αὐτῆς εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν, ἣτις ἐπίσημως παρουσιάσθη εἰς τὴν Πανήγυριν τοῦ Φωτὸς Festival of Light τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἐν Λονδίῳ.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐτόνισεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐργάζεται καὶ ὅτι χρησιμοποιοῖ μεθόδους, τὰς ὁποίας ἀγνοοῦμεν ἢ καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ συλλάβωμεν. Ἀποδείξεις εἶναι οἱ αἰχμάλωτοι τῶν ναρκωτικῶν καὶ τοῦ πανσεξουαλισμοῦ, οἱ ὑποστηρικταὶ καὶ διανομῆς τῶν πορνογραφικῶν ἐντύπων, οἱ ταραξίαι τῆς Δημοσίας τάξεως, νέοι, οἱ ὁποῖοι ἀπηνήθησαν τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν καὶ ἤνυραν τὸν Χριστὸν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐξήδηλωσαν ἀπεριόριστον ἀγάπην καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὴν διδασκαλίαν μὲ πολλὴν σοβαρότητα ἐφορμῶζουσιν εἰς τὴν ζωὴν τῶν.

Τώρα ποῦ οἱ νέοι ἀρχίζουν νὰ ἀντιλαμβάνωνται τὸ κενόν, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐρίφθησαν καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ἀβεβαιότητος, ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε τὸ ξερίζωμα αὐτῶν ἀπὸ τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ τὰς σεβασμίους παραδόσεις τῆς πατρίδος των, πρέπει νὰ τύχουν τῆς βοήθειας τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τρόπον ἐμφανῆ. Ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ κρίνῃ τὴν Κίνησιν τῶν νέων, παρὰ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀγάπης καὶ ὄχι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀγνοίας των ὡς πρὸς τὰς δογματικὰς θέσεις τῆς διδασκαλίας αὐτῆς.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν, ὅτι ὑπῆρξαν Ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐγνώριζαν τὰ δόγματα, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς γνωρίζομεν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐγνώριζον, ἦτο ὁ Χριστὸς καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς Αὐτὸν καὶ ἡ μέχρι μαρτυρίου θυσία ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου Αὐτοῦ.

Ἄλλοι ὁμιληταὶ ἦσαν ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Τροπαίου κ. Γρηγόριος, ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Κυανέων κ. Χρυσόστομος, ὁ Ἠγούμενος τῆς Μοῦνης Ἀρχιμ. κ. Σωφρόνιος καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἱερατικοῦ Συνδέσμου Οἴκ. Σωτήριος Παναγιωτόπουλος.

Τὸ τμήμα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἠτοίμασε νέον ὑλικὸν πρὸς διδασκαλίαν τῶν παιδιῶν, ὥστε νὰ μάθουν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα βλέπουν καὶ ἀκούουν εἰς τὴν Λειτουργίαν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων, ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς, εἰδείξεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν Διδασκάλων, τῶν μαθητῶν καὶ τῶν Σχολείων ἐδιπλασιάσθη. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὡς Πρόεδρος τοῦ Κεντρικοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπήνεσε τὸ ἔργον τῶν Ἱερέων διὰ τὰ Κατηχητικά καὶ Ἑλληνικά Σχολεῖα καὶ νῦχαρίστησε πάντας τοὺς Κληρικούς καὶ Λαϊκοὺς, οἱ ὁποῖοι προσέφεραν τὸν χρόνον τους πρὸς διαφώτισιν τῶν παιδιῶν μας.

Πρὸ τῆς λήξεως τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως, ἐμᾶλη δέησις ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου τοῦ Αου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐξέφρασε βαθυτάτην λύπην, διότι κατὰ διαταγὴν τοῦ Τουρκικοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ἡ περιφέρεια Θεολογικῆ Σχολῆ τῆς Χάλκης, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθον πολλαὶ ἑκατοντάδες πεφωτισμένων διδασκάλων καὶ Ἀρχιερέων τῆς

Ὁρθοδοξίας, ἔκλεισε. Πάντες ηὐχθήσαν, ὅπως ἐξευρεθῆ τρόπος, ἵνα ἀναθεωρήσῃ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς.

Ἐν κατακλείδι, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἰδρῦθη Γυναικεία Μονή, ἡ Μονὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ Filgrave, πλησίον τοῦ Northampton, ὅπου ἦδη μονάζουν τρεῖς Μοναχαί.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ ἐκλογή τοῦ ὀρθοδόξου Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Γερμανοῦ, ὡς ἑνὸς ἐκ τῶν ἑξ προέδρων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸ Τέταρτον Συνέδριον αὐτοῦ εἰς τὴν Οὐψάλαν τὸ 1968, προεκάλεσεν εὐμενῆ σχόλια εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Ἄπαντες σχεδὸν οἱ ὀρθόδοξοι, ἰδιαίτερως δὲ ἡ Ἱεραρχία τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας, μετὰ χαρᾶς ἐδέχθησαν καὶ ἐνέκρινον τὴν ἐκλογὴν αὐτῆν, διότι ἐθεώρουν ἀπαραίτητον τὴν παρουσίαν μιᾶς τοιαύτης ὀρθοδόξου μορφῆς εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, ὥστε νὰ καταστῇ σαφὲς εἰς τὸν Ὄργανισμὸν τοῦτον τὸ πῶς εἰς Προκαθήμενος μίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐρμηνεύει τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην, τὴν ἀλήθειαν, τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, τὴν σύγχρονον οἰκουμενικὴν κίνησιν.

Εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὸν ἐλάχιστον ἀριθμὸν ἐκείνων ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων, οἱ ὅποιοι παρηρμήνευσαν τὴν παρουσίαν τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων κυρίου Γερμανοῦ εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ἐφοβήθησαν, ἡ ἔλοβον ἐσφαλμένως περὶ τοῦτου πληροφορίας, ἀρκεῖ ἐνταῦθα νὰ παραθεσῶμεν ἀποσπασματικὰ τινα ἐκ τοῦ λόγου, τὸν ὅποιον ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς ἐξεφώνησεν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τὸ 1969:

«Ἐπιθυμῶ νὰ ἀνοίξω τὴν καρδίαν μου καὶ νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς ὑμᾶς, ὡς Ὁρθόδοξος Πατριάρχης τῶν Σέρβων καὶ νὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ ἀνεκτιμήτου ταμείου τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως...».

«Ἐκαστος ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος, ὅταν κηρύττῃ δημοσίως ὁμιλεῖ «ex cathedra». Ἐάν κηρύττῃ ὀρθῶς, τοῦτο σημαίνει, ὅτι οὗτος τότε εἶναι τὸ ὄργανον τοῦ ἀλαλήτου τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιότητος ἀνηκούσης ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Ἐν ἡ περιπτώσει ὁμως κηρύττει πεπλανημένως, ὅλη ἡ μομφὴ ἀνήκει εἰς αὐτὸν προσωπικῶς, ἡ δὲ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία παραμένει πάντοτε ἀσπύλλος».

«Ἡμεῖς ὀφείλομεν εἰς ὑμᾶς τὸν σαφεῖ ὀρισμὸν, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία δι' ἡμᾶς ἀποτελεῖ τὴν ὁρατὴν Μητέρα-Ἐκκλησίαν ἐξ Ἀνατολῶν, τῆς ὁποίας ἡ Κεφαλὴ εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Χριστὸς. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία-αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἀναστάν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ-ἐν τῇ Ἱστορίᾳ δὲν δύναται νὰ εἶναι κατατετημημένη καὶ διηρημένη. Δύναται μόνον νὰ συμβῆ, ὥστε ὠρισμένα μεμονωμένα ἄτομα ἢ λαοὶ ἐκ διαφόρων λόγων νὰ ἀποκλείσῃ αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἐκ τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως. Ἄλλ' ἡ Ἱστορία παρέχει εἰς ἡμᾶς ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἀνέκαθεν παρεῖχε τὸ δικαίωμα τοῦ μὴ συμφωνεῖν, ἀλλ' ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀπεργαζομένων τὴν δικίρῃσιν».

«Θεωροῦμεν ὅτι ἡ παρουσία ἡμῶν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν εἶναι δεδικοιολογημένη μόνον, ἐφ' ὅσον παρέχομεν εἰς ταύτην τὴν εὐκαιρίαν νὰ μετέχῃ εἰς τὴν σταθερότητα τῆς Ἀποστολικῆς ἡμῶν Παραδόσεως, εἰς τὴν ἀγιοπατερικὴν ἡμῶν κατανόησιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἰς τὴν αἰώνιαν νεότητα τῶν μαρτύρων ἡμῶν, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς ἐκχύσεως τοῦ αἵματος αὐτῶν μαρτυροῦν περὶ τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ, καὶ δι' εἰς τὴν γενεάν ἡμῶν».

«Οἱ Ὁρθόδοξοι ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης εἶναι ἐλάσσονες, ἀλλ' ἡμεῖς γνωρίζομεν, ὅτι εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους παρέχεται ἡ εὐκαιρία νὰ σωθῶν, διότι ἀνεξερεύνητοι εἶναι αἱ ὁδοὶ τοῦ

Κυρίου. Παρὰ ταῦτα ἡμεῖς δὲν κηρύττομεν τὴν αὐτόματον σωτηρίαν. Λόγω τοῦ ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι ἔλαβον παρὰ Θεοῦ τὰ πολυτιμώτατα τῶν οὐρανίων μυστηρίων, διὰ τοῦτο θὰ κριθοῦν οὗτοι αὐστηρότερον, ὡς ὑπεύθυνοι φορεῖς ὑψίστων εὐθυνῶν».

«Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὡς καινὴ κτίσις τοῦ Θεοῦ διεξάγει συνεχῆ διάλογον μετὰ τῆς Πανοηγίας Τριάδος. Ὁ διάλογος οὗτος θεοδὲν ἐμπνεόμενος πραγματοῦται διὰ τῆς θείας Λειτουργίας».

«Ἐν τούτοις, οἱ Ὁρθόδοξοι θεολόγοι δύναται καὶ πρέπει νὰ διεξάγουν τὸν διάλογον μετὰ τῶν μὴ ὀρθοδόξων θεολόγων πρὸς ἐπικράτησιν τῆς Ἀληθείας».

«Ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ἀγάπη εἶναι ἀδιαίρετοι, διότι ὁ Χριστὸς ἀμφοτέρως ἐν ἑαυτῷ ἐνεσάρκωσε. Ἡ πληρότης τῆς θείας ἀγάπης καὶ ἀληθείας δύναται νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἢ κάλλιον εἰπεῖν, εἰς τοὺς ἁγίους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡμεῖς μετὰ τοὺς Ἀποστόλους ἔχομεν τοὺς μεγάλους τῆς Ἐκκλησίας Πατέρας, τοὺς ὁποίους ἀποκαλοῦμεν «Οἰκουμενικοὺς διδασκάλους» ὡς εἶναι Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος—καὶ ἐὰν οὗτοι εἶναι δεκτοὶ ὡς ὄντως οἰκουμενικοὶ διδασκαλοὶ μεταξὺ ὄλων τῶν ἐργατῶν τῆς συγχρόνου οἰκουμενικῆς κινήσεως, μόνον τότε θὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ἐνταῦθα συμμετοχὴ ἡμῶν ὑπῆρξε καρποφόρος. Ἀλλὰ ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ ἀποκρύπτωμεν τὴν μεταξὺ ἡμῶν δογματικὴν διαφορὰν, ἐπὶ σκοπῷ ὅπως ἀντιπαρῆλθωμεν ταύτην».

«Τὴν συνήθη ἀνθρωπίνην ἀγάπην, ἡ ὁποία δὲν εἶχεν εἰσέλθῃ διαμορφωθῆ διὰ τῶν ἀλαλήτων δογμάτων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἡμεῖς ἀποκαλοῦμεν αἰσθηματικὴν ἀγάπην. Ἡ Ὁρθοδοξία πρεσβεύει τὴν δογματικὴν ἀγάπην, πρεσβεύει ὄλον τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ὄχι τοὺς παραμυθητικούς μόνον λόγους ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην 3,16».

«Σεβόμεθα ὑμᾶς, ὁμιλοῦντες εἰλικρινῶς πρὸς ὑμᾶς. Ὡς διάδοχοι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ὀφείλομεν νὰ ὑπακούωμεν μᾶλλον εἰς τὸν Θεὸν παρὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ποθοῦμεν μόνον τὴν συγκατάθεσιν ἐκ μέρους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, Ὅστις εἶναι μεθ' ἡμῶν σήμερον ἐνταῦθα...».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

1. Πατρολογία, τόμος 43ος.
2. Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Ρούσσα. Διακονία τοῦ Λόγου. Ὁμιλίαι εἰς τοὺς Ἀποστόλους, σελ. 260. τιμ. 45 δρχ.
3. Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδου. Μελέτιος ὁ Πηγᾶς σελ. 208. τιμ. 15 δρχ.
4. Ἀρχιμ. Νικοδήμου Παυλοπούλου, Νικοδήμος ὁ Ἀγιορείτης, σελ. 212, τιμ. 15 δρχ.
5. Χρήστου Γκότση. Ὁ Μυστικὸς κόσμος τῶν Βυζαντινῶν Βικόνων, σελ. 125, τιμ. 60 δρχ.
6. Ἰωάννου Καλτέκη. Πρωῖνὰ Ραδιοφωνικὰ Μηνύματα, σελ. 144, τιμ. 30 δρχ.
7. Νίκου Ἀρβανίτη. Στὴν Ἀετοφωλιά τοῦ Ταῦ-γέτου, σελ. 212, τιμ. 60 δρχ. (Παιδικὸν διήγημα).

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Χρήστου Γκότση. «Ο Μυστικός Κόσμος τῶν Βυζαντινῶν Εἰκόνων» σχῆμα 8ον, Ἀθήναι 1971, σ. 125.

Καλογραμμένο, σεμνό, μὲ λιτότητα ἐκφράσεως καὶ ἀκριβεία ἐπιστημονική, σαφές εἶναι τὸ βιβλίον «Ο Μυστικός Κόσμος τῶν Βυζαντινῶν Εἰκόνων».

Βέβαια, ἔχουν ἐκδοθῆ ἀρκετὰ βιβλία γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία, τὸ νόημα καὶ τὸν μυστικισμό τῆς Ὁρθοδόξου Βυζαντινῆς Ἀγιογραφίας, ἀλλά, ὅλα σχεδόν, σ' ἓνα ἐπίπεδο ἐπιστημονικῆς πραγματείας καὶ ὀγκώδη, προσιτὰ μόνο σὲ πρόσωπα ἀνωτέρας μορφώσεως. Ὁ πολὺς λαός μας ἔμενε μέχρι στιγμῆς ἄμοιρος καὶ ἀγευστος μιᾶς τέτοιας διαφωτίσεως καὶ ἐμβαθύνσεως μέσα στὸ πνεῦμα τῶν Ἱ. Εἰκόνων, τίς ὁποῖες τόσο πολὺ ἀγαπᾷ, ἀλλὰ λίγο καταλαβαίνει. Στὸ ἐκλαϊκωμένο αὐτό, συνοπτικὸ, ἐρμηνευτικὸ καὶ ἀναλυτικὸ τῆς Ἀγιογραφίας ἔργο θὰ γνωρίσουν, θ' ἀγαπήσουν καὶ οἱ ἀπλοὶ Χριστιανοὶ μας, συνειδητὰ πλέον, τὴν ὑπέροχην Βυζαντινὴ τέχνη. Θὰ τοὺς ἀνοιχθῆ πλατεῖα τὸ μυστήριον ποὺ καλύπτουν τὰ χρώματα, οἱ μορφές καὶ οἱ ἐκφράσεις τῆς.

Δὲν ἔφθαναν μόνο οἱ ἐγκύκλιοι, οἱ συστάσεις καὶ οἱ προφορικῆς προτροπές γιὰ τοὺς πιστοὺς μας. Χρειαζόταν κι' ἓνα εἰδικὸ ἀνάγνωσμα. Τὸ κενὸ ἦρθε νὰ τὸ πληρώσῃ τὸ βιβλίον αὐτό, τὸ ὁποῖο εἶναι συγχρόνως, ἀπὸ καλαισθητικῆς πλευρᾶς, ἀπὸ τίς πὺρ περιποιημένες ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἄξιος συγχαρητηρίων. Οἱ 125 σελίδες του θὰ γίνουν ἀναμφίβολα ἐνθουσιωδῶς δεκτὲς ἀπὸ ἱερεῖς, μοναχούς, θεολόγους, ἀπὸ ἀπλοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ.

Θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ὡστόσο ὁ κ. Γκότσης, νὰ σημειώσουμε ὅτι τὸ ἔργο θὰ ἔπαιρνε περισσότερὴ ὁμορφιά καὶ ἐκτίμησι, ἂν εἶχαν τοποθετηθῆ ὡς ἀγιογραφικὰ θέματα κλασσικὰ ἔργα, ὡς λ.χ. τοῦ Θεοφάνους τοῦ Κρητός, τοῦ Ἰζάνε, ἢ τοῦ Πανσελήνου. Παρὰ ταῦτα καὶ ὅπως ἔχει, δὲν παύει νὰ θεωρεῖται ἡ ἐργασία αὐτὴ σὰν ἓνα μοναδικὸ σῆμερον στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα ἐκλαϊκωμένο, ἀγιογραφικὸ ἐγχειρίδιον. Μὲ χαρὰ θὰ περιμένουμε καὶ τὸ Β' τόμο του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ***Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων**

Κλησὶς Κατηγορουμένων [1]

Πρὸς

Τὸν Διάκονον καὶ Μοναχὸν Κλαύδιον

κατὰ κόσμον Εὐστράτιον Καντζούνην

Ἀγνώστου διαμονῆς

Ἐνεργοῦντες ἔνορκον τακτικὴν ἀνάκρισιν, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 486/24-2-71 σεπτῆς ἐντολῆς τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 836/15-11-71 τοιαύτης τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κωνσταντίνου, καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν τὴν 7ην τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1971 ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 12ην μεσημβρινὴν ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Καρδίτσας καὶ ἀπολογηθῆς, 1) ἐπὶ ἐγκαταλείψῃ τῆς Ἱεράς Μονῆς τῆς μετανοίας σου καὶ 2) ἐπὶ ἀναρμόστῳ εἰς κληρικῶν συμπεριφορᾶ.

Ἐν Καρδίτῃ τῇ 23ῃ Νοεμβρίου 1971

Ὁ Ἀνακριτῆς

Ἀρχιμ. Κύριλλος Χριστάκης

Ὁ Γραμματεὺς

Κλησὶς Κατηγορουμένου. [1]

Πρὸς

Τὸν Ἱερομ. Εὐδόκιμον Μοναστερλῆν

Ἀγνώστου διαμονῆς

Ἐνεργοῦντες ἔνορκον τακτικὴν ἀνάκρισιν, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 434/25-2-71 σεπτῆς ἐντολῆς τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 835/15-11-71 τοιαύτης τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Κωνσταντίνου, καλοῦμέν τε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν τὴν 7ην τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1971 ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 11ην π.μ. ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Καρδίτσας καὶ ἀπολογηθῆς δι' ἣν αἰτίαν κατηγορεῖσαι, ἦτοι καταφρόνησιν ἀποφάσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου.

Ἐν Καρδίτῃ τῇ 23ῃ Νοεμβρίου 1971

Ὁ Ἀνακριτῆς

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Κύριλλος Χριστάκης

***Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν**

Προκειμένου νὰ πληρωθῆ, κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/1970 Κανονισμοῦ, ὡς οὗτος συνεπληρώθη καὶ ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων τοιούτων, μία θέσις ὀδηγοῦ αὐτοκινήτου ἐπὶ συμβάσει Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, καλοῦνται οἱ βουλόμενοι ὅπως καταλάβωσι ταύτην, ἵνα ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ Γραφεῖον Προσωπικοῦ τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς (ὁδὸς Ἁγίας Φιλοθέης 21, Τ.Τ. 117), σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Νοεμβρίου 1971

Ἐντολῇ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου

Ὁ Πρωτοσύγκελλος

Ἀρχιμ. ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΤΡΑΜΠΑΣ

***Ἱερά Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος**

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει α) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 28 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 9/1970 Κανονισμοῦ «Περὶ καταστάσεως τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» β) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 13/1970 Κανονισμοῦ «Περὶ τῶν Ἱεροκήρυκων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», καὶ γ) τὴν ἀπὸ 10-11-1971 ἀπόφασιν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 233/17-11-71 Φ.Ε.Κ. (τ. Α') καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα διὰ τὴν κατάληψιν τῆς δ' θέσεως τακτικοῦ Ἱεροκήρυκος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερά Μητροπόλει, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης σχετικὴν αἴτησιν μετ' ἀπάντων τῶν προβλεπομένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Κηφισῇ τῇ 30ῃ Νοεμβρίου 1971

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

***Ἱερά Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου**

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς συσταθείσης παρὰ τῇ Ἱερά Μητροπόλει Γυθείου καὶ Οἰτύλου θέσεως Β' Ἱεροκήρυκος, παρακαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι ταύτην καὶ ἔχοντας πρὸς τοῦτο τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσι τῇ Ἱερά Μητροπόλει πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Γυθείῳ τῇ 29ῃ Νοεμβρίου 1971

† Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Στερουμένων τῶν ἐνοριῶν 1) Λαγοβουνίου 2) Μοναστηρίου, 3) Τοῦμπα, 4) Παγκρατίου, 5) Ρωγῶν, 6) Δεμεστίχων, 7) Μικροῦ και Μεγάλου Μπουτιᾶ, 8) Κορφῶν, 9) Περικωρίου, 10) Καλαμιᾶς, 11) Νασίων και 12) Μαμουσιᾶς, τακτικῶν Ἐφημεριῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας και ἔχοντας τὰ νόμιμα και κανονικά προσόντα (τοὐλάχιστον ἀπολυτήριον Γυμνασίου και πτυχίον Ἀνωτέρου Ἐκκλησι. Φροντιστηρίου), ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 36 τοῦ Κανονισμοῦ 2/1969 «Περὶ Ἱ. Ναῶν, ἐνοριῶν και Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 3ῃ Δεκεμβρίου 1971

† Ὁ Καλαβρύτων και Αιγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν και Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἐλισχωρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν νόμων και τῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά και πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καλαμάτᾳ τῇ 7ῃ Δεκεμβρίου 1971

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 και 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν και Ἐφημεριῶν» ἐν συνδυασμῷ και πρὸς τὸν ὑπ' ἀριθμ. 2200/1940 Α.Ν., προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κάτωθι κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) μιᾶς θέσεως τοῦ ἐν Ροῦτίοις Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου και 2) μιᾶς θέσεως τοῦ ἐν Βερναδείκοις Ἱ. Ναοῦ τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων των.

Ἐν Πάτραις τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1971

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν και ἐφημεριῶν» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως πρὸς κατάληψιν τῆς χηρευούσης ἐφημεριακῆς θέσεως Σταυροῦ-Λαμίας.

Ἐν Λαμίᾳ τῇ 26ῃ Νοεμβρίου 1971

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Περίληψις συμβάσεως

Μεταξὺ τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὡς νομίμου ἐκπροσώπου τοῦ Νεμικοῦ προσώπου τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν και τῆς Κας Θεωμιᾶδος Πατρῶνου-Γκέτσιου, Κοινωνικῆς Λειτουργοῦ, ὑπεγράφη Σύμβασις διαρκείας ἀπὸ 22/11/71 ἕως 31/12/72 βάσει τοῦ ἀρθροῦ 35 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 9/1970 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συναφῶς τῷ ἀρθρῷ 124 παραγράφῳ 3 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1968, καθ' ἣν ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλομένων ἀναθέτει εἰς τὴν δευτέραν τὴν διεξαγωγὴν τῆς τρεχούσης ἐργασίας εἰς τὸ Κέντρον Συμπαραστάσεως Οἰκογενεῖς (Κ.Σ.Ο.) τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἡ δὲ δευτέρα ἀποδέχεται τοὺς ὅρους τῆς Συμβάσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Νοεμβρίου 1971

Ἐκ τοῦ Γραφείου Προσωπικοῦ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς

Διὰ συμβάσεων ὑπογραφεισῶν τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1971 μεταξὺ ἀφ' ἑνὸς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀττικῆς και Μεγαρίδος κ. Νικοδήμου, ὡς Προέδρου τῆς «ΦΙΛΙΠΠΙΔΕΙΟΥ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ» και ἀφ' ἑτέρου τῶν κ.κ. Διονυσίου Σταφυλάκη και Δημητρίου Παπαγρηγορίου προσελήφθησαν οἱ τελευταῖοι οὔτοι ὡς ἐπιμεληταὶ εἰς τὸ ἐν λόγω Ἴδρυμα ἐπὶ συμβάσει Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ἰσχυροῦς μέχρι 31.12.73 συναφῶς τοῖς ἀρθροῖς 177 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 9/1970 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου και 11 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 14/1970 τοιοῦτου, ἐξειδικυμένοι ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῆς παρ. 3 τοῦ ἀρθροῦ 124 τοῦ Συντάγματος παρεχομένης ἐξουσιοδοτήσεως.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς και Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Διὰ συμβάσεων ὑπογραφεισῶν τὴν 12 Φεβρουαρίου 1971 μεταξὺ ἀφ' ἑνὸς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀττικῆς και Μεγαρίδος κ. Νικοδήμου, ὡς Προέδρου τῆς «ΦΙΛΙΠΠΙΔΕΙΟΥ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ» και ἀφ' ἑτέρου τῶν Εὐφροσύνης Παπαδάκη και Κων/νου Μουρτζούκου, διορίζονται ἡ μὲν Εὐφ. Παπαδάκη εἰς τὴν θέσιν τῆς Ὑποδιευθυντρίης, ὁ δὲ Κων. Μουρτζούκος εἰς τὴν τοῦ Ἐπιμελητοῦ τοῦ ἐν λόγω Ἰδρυματος ἐπὶ συμβάσει Ἰδιωτ. Δικαίου συναφῶς τοῖς ἀρθροῖς 177 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 9/1970 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου και 11 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 14/1970 τοιοῦτου, ἐξειδικυμένοι ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῆς παρ. 3 τοῦ ἀρθροῦ 124 τοῦ Συντάγματος παρεχομένης ἐξουσιοδοτήσεως, και ταῖς λοιπαῖς σχετικαῖς διατάξεσι τοῦ ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθμ. 9 Κανονισμοῦ.

Ἐν Κηφισῇ τῇ 27 Φεβρουαρίου 1971.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς και Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΙΕΡΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΝΟΥ

Δι' ἀποφάσεως τῆς Διοικήσεως τὸ Πανελλήνιον Ἱερόν Ἴδρυμα τῆς Εὐαγγελιστρίης Τήνου Ἐπιτροπῆς, ληφθείσης κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 40/71 συνεδρίασιν αὐτῆς συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 8/70 Κανονισμοῦ και τοῦ Κ.Ε.Υ. διορίζεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ Πρωτοψάλτου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Εὐαγγελιστρίης Τήνου ὁ κ. Θεόδωρος Ἄλεξ. Βασιλικός ἐπὶ συμβάσει πενταετοῦς διαρκείας με μνησιαῖαν ἀποζημίωσιν ἐκ δραχμῶν 11.500.

Ἐν Τήνῳ τῇ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1971

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς
ΠΑΜΦΙΛΟΣ Ζ. ΑΛΑΒΑΝΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΜΗ' (1971) ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

ΕΠΙΣΗΜΑ

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου, Μήνυμα ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις τοῦ 1970, σελ. 3-4. — Τοῦ Ἀύτοῦ, Μήνυμα ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει 1971, σελ. 5-7. — Τοῦ Ἀύτοῦ, μήνυμα ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα, σελ. 229-230. — Τοῦ Ἀύτοῦ, Γράμμα πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας, τὸ ἀντικανονικὸν τῆς ἀναγορεύσεως τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ρωσικῇ Ἐκκλησιαστικῆς Κοινότητος ὡς Αὐτοκεφάλου· ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σελ. 449-457.

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἰερωνύμου, Ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις, σελ. 9-10.

Τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου Ἀ'. σελ. 66-67, 231.

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Νικολάου, σελ. 67, 231-232.

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἡλίου, σελ. 10, 232-233.

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου, σελ. 68, 233.

Τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου (νῦν Πατριάρχου) Μόσχας, σελ. 234-235.

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ, σελ. 68, 235.

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστίνιανοῦ, σελ. 91, 279.

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Κυρίλλου, σελ. 11.

Τοῦ Σεβ. Προεδρεύοντος τῆς Ἱ. Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου (νῦν Πατριάρχου) Βουλγαρίας κ. Μαξίμου, σελ. 235-236.

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Μακαρίου, σελ. 236.

Τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Βαρσοβίας κ. Βασιλείου, σελ. 236-237.

Τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Πράγας κ. Δωροθέου, σελ. 237.

Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Σιναίου κ. Γρηγορίου, σελ. 11.

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριαρχεῦντος (νῦν Πατριάρχου) Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου, σελ. 92.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

1786: Περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. σελ. 99-102. — 1788: Περὶ Ἑνωριακῶν

Συνελεύσεων καὶ Ἐκκλ. Συμβούλων, σελ. 102. — 1800: Πρὸς τοὺς Λειτουργοὺς τῆς Παιδείας κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, σελ. 167. — 1805: Περὶ ἐπαναφορᾶς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐπὶ τοῦ κοντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Σημαίας, σελ. 168. — 1807: Περὶ ἀδειῶν γάμων κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν, σελ. 168-169. — 1808: Περὶ τῆς «Ἐβδομάδος τοῦ Ἱερέως τοῦ Ὑψίστου», σελ. 169-170. — 1809: Περὶ οἰκονομικῆς βοήθειας τοῦ Παναγιῶν Τάφου, σελ. 170. — 1810: Περὶ ἐνισχύσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Προστασίας καὶ Ἀποκαταστάσεως Ἀναπήρων Παίδων, σελ. 170-171. — 1814: Περὶ ἡμέρας λήξεως τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, σελ. 171. — 1816: Περὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ Τμήματος Διεκκλησιαστικῆς Βοηθείας τοῦ Π.Σ.Ε., σελ. 191-192. — 1817: Περὶ ἐξειδικεύσεως τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν Μ.Σ.Ε., σελ. 194. — 1818: Πρὸς τοὺς Μοναχοὺς, σελ. 259-263. — 1821: Περὶ συμβολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἔργον τοῦ Συνδέσμου «Οἱ φίλοι τῶν μαθητῶν τοῦ Χωριοῦ», σελ. 263. — 1823: Περὶ διδασκαλίας μαθήματος εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα περὶ τῆς συμβολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, σελ. 264. — 1825: Περὶ τῆς «Ἐβδομάδος τοῦ Ἱερέως τοῦ Ὑψίστου», σελ. 264. — 1826: Περὶ ἀνασυνιστωμένων γάμων, σελ. 264-265. — 1828: Περὶ τοῦ Προγράμματος τῶν ἐκδηλώσεων ἀπὸ 1-11 Μαΐου 1971, σελ. 265. — 1830: Περὶ λήξεως τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχ. Σχολείων εἰς τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ διανομῆς ἀναμνηστικῶν εἰς τοὺς μαθητὰς ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ 150ετηρίδι, σελ. 265. — 1832: Περὶ συμμετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς «Ἡμέρας τῆς Μητέρας», σελ. 265-266. — 1834: Περὶ ἐνταφιασμοῦ τῶν Ἱεραρχῶν ἐν ταῖς Ἱ. αὐτῶν Μητροπόλεσι, σελ. 324. — 1836: Περὶ νέου τύπου βιβλίου Βαπτίσεων, σελ. 324. — 1837: Περὶ συμβολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς «Ναυτικῆς Ἐβδομάδος», σελ. 413. — 1839: Περὶ τοῦ «Ἰδρύματος προικοδοτήσεως Ἰωάννου Διαμαντῆ Πατέρα, πλοιοάρχου Ε.Ν. ἐξ Οἴνουσῶν Χίου», σελ. 413. — 1898: Περὶ ἀντιτύπου τῆς Γεν. Γραμματείας Τύπου καὶ Πληροφοριῶν, σελ. 413-414. — 1841: Περὶ εὐκαιριῶν πνευματικῆς ἐπικοινωνίας τῆς νεολαίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, σελ. 483. — 1845: Περὶ καταγραφῆς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων, σελ. 483. — 1856: Περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Χ. Λαίμου ἐξοπλισμοῦ τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε., σελ. 573. — 1847: Περὶ πιστοποιητικῶν Ἱατρικῆς ἐξετάσεως, σελ. 573. — 1855: Περὶ ἡμέρας ἐνάξεως τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ τῶν ἐκδηλώσεων κατ' αὐτάς, σελ. 574. — 1859: Περὶ βιβλίων Βαπτίσεων, σελ. 574.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Νομοθετικὸν Διάταγμα ὑπ' ἀριθμ. 826 «Περὶ Τροποποιήσεως διατάξεων τινῶν τοῦ Ν.Δ. 254/1969 «Περὶ τῆς Ἐθνικῆς καὶ τῶν Πολεμικῶν Σημαιοῶν», σελ. 168. — Ν.Δ. ὑπ' ἀριθμ. 720 «Περὶ στρατολογίας» σελ. 113-115.

Κανονισμοί: Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 14 «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν ὑπ' ἀριθμ. 4/1969, ὑπ' ἀριθμ. 9/1970, ὑπ' ἀριθμ. 11/1970 Κανονισμῶν καὶ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Καν. Διατάξεως, σελ. 49-52. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 15 «Περὶ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου», σελ. 115-117. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 16 «Περὶ τροποποιήσεως τῶν ὑπ' ἀριθμ. 9/1970 καὶ ὑπ' ἀριθμ. 12/1970 Κανονισμῶν», σελ. 118. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 17. Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», σελ. 361. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 18 «Περὶ τροποποιήσεως τῶν ὑπ' ἀριθμ. 9/1970 καὶ 11/1970 Κανονισμῶν», σελ. 362. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 19 «Περὶ διατάξεων, ἀφορωσῶν εἰς τὴν μισθολογικὴν τακτοποίησιν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων», σελ. 363. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 20 «Περὶ λειτουργίας τῶν Γραφείων τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τῶν Μ.Σ.Ε.», σελ. 364-365. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 21 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας», σελ. 417-427. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 22 «Περὶ Μέσων Ἐπτατάξιων Ἱερατικῶν Σχολῶν», σελ. 428-434. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 23 «Περὶ Ἀνωτέρων Ἱερατικῶν Σχολῶν», σελ. 435-440. — Κανονισμὸς ὑπ' ἀριθμ. 24 «Περὶ Μέσης Νυκτερινῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς», σελ. 441-447.

Κανονιστικὰ Διάταξις: Καν. Διάταξις ὑπ' ἀριθμ. 8 «Περὶ ὑπαγωγῆς εἰς τὴν διατηρητέαν περιουσίαν τῆς Ἱ. Μ. Πετράκη ἐκ τῆς ρευστικοποιητέας κτημάτων τινῶν», σελ. 53. — Καν. Διάταξις ὑπ' ἀριθμ. 9 «Περὶ ἐκποιήσεως τιμαλφῶν», σελ. 119-121. — Καν. Διάταξις ὑπ' ἀριθμ. 10 «Περὶ τροποποιήσεως τῆς ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Καν. Διατάξεως», σελ. 122. — Καν. Διάταξις ὑπ' ἀριθμ. 11 «Περὶ τροποποιήσεως τῆς ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Καν. Διατάξεως», σελ. 366.

Πράξεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερατικῆς Συνόδου, σελ. 123, 520.

Ἱδρυτικαὶ Πράξεις καὶ Κανονισμοὶ Ἐκκλησιαστικῶν Ἱδρυμάτων: Ἱερατικὸν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, σελ. 124-129. Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Ἀργολίδος, σελ. 370-372. Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, σελ. 372-377.

Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Βερροίας καὶ Ναούσης, σελ. 129-130, 367-370.

Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Γυθείου καὶ Οἰτύλου, σελ. 377-378.

Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Δημητριάδος, σελ. 62, 378-379.

Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος, σελ. 63.

Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης, σελ. 379-384.

Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Ζακύνθου, σελ. 54-62.

Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, σελ. 384-385.

Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Θήρας, σελ. 385-389.

Ἱερατικὸν Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν, σελ. 129.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΠΤΑΓΡΑΦΑ

Ἱερατικὸν Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀριθμ. 1345, 1843, 2704/8/8/1970. «Περὶ τῆς Κυριακῆς ἀργίας καὶ τῶν κλαϊκῶν ἀγορῶν», σελ. 63-64. — Ὑπουργεῖου Ἐσωτερικῶν, ἀριθμ. 65328/26/8/1970, «Περὶ λαϊκῶν ἀγορῶν», σελ. 64. — ἀριθμ. 85825/13/11/1970, «περὶ τελουμένων γάμων μεταξὺ χιλιαστῶν» (συνημμένη γνωμοδότησις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ὑπ' ἀριθμ. 919/70), σελ. 389-392. — Ο.Δ.Δ.Ε.Π. ἀριθμ. 7461/981/20/8/1970, Πρὸς Σεβ. Μητροπολίτην Χίου, ἐπὶ τεθέντος ἐρωτήματος περὶ φωτοτυπικοῦ ἀντιγράφου βιβλίων γάμων, σελ. 131. — Ὑπουργεῖου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρθοσκευμάτων, ἀριθμ. 120715/23/9/1970 «Περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῶν διατάξεων τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος 372/1964», σελ. 131. — Ὑπουργεῖου Δημοσίας Τάξεως, ἀριθμ. 702/54/2γ/2/9/1970 «Περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῶν διατάξεων τοῦ Β.Δ. 372/1964», σελ. 131. — Ταμείου Ἀρωγῆς Ὑπαλλήλων ἀρμοδιότητος Ὑπουργεῖου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρθοσκευμάτων, ἀριθμ. 4909/4/5/1970, Πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον, περὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἡσφαλισμένων, σελ. 132. — Ἱερατικὸν Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀριθμ. 2825, 5320/30/9/1970, Ἀπάντησις εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 4909 ἔγγραφο τοῦ ὡς ἄνω Ταμείου, σελ. 132.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὰ Νικητήρια ἐπὶ τῇ 150ετηρίδι τῆς ἐθνεγεροσύνης τοῦ 1821, σελ. 7. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ἐκκλησία ἐναντι τῶν συγχρόνων παγκοσμίων προβλημάτων, Α', σελ. 65-66. Β', σελ. 89-91. Γ', σελ. 181-183. Δ', σελ. 277-279. Ε', σελ. 337-339. ΣΤ', σελ. 393-395. Ζ', σελ. 489-490. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος, σελ. 133-136. — Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ Πάθη καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου διὰ στόματος τοῦ Προφητάνακτος Δαυὶδ, σελ. 206-209. — Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας σήμερον, σελ. 535-537. — Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ φιλόπατρις Ἅγιος Δημήτριος, Α', σελ. 585-588. Β', σελ. 617-620. — Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Μέγα τῆς εὐσεβείας Μυστήριον ἢ Χριστοῦ Γέννησις, σελ. 657-660.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Γερωνύμου, Ἡ πρὸς τὸ Ἔθνος

παρακαταθήκη τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, Α', σελ. 395-399. Β', σελ. 458-461. — Θεοδώρου Μοσχονᾶ, Ἐλευσίς ἢ κατ' Αἴγυπτον— Νικόπολις — Βαβυλὼν ἢ Αἰγυπτιακή, σελ. 78-79. — Ε. Γ. Πρωτοψάλτου, Καθηγητοῦ Α.Σ.Π.Ε. ἐξ ἀφορμῆς τοῦ λόγου τοῦ Σ. Μητρ. Λόφτσου κ. Μαξίμου, ὁ Ἕλλην Νικόλαος Πίγκολος, σελ. 519-520.

ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ στάσις ἐναντι τῶν ἑτεροδόξων κατὰ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, σελ. 33. — Martin Jordan, Βάπτισμα—νέα ζωὴ—ἔργον σελ. 257-258. — Ἀρχιμ. Τιμ. Τριβιζᾶ, Τὸ Μυστικὸν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, σελ. 680-681.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ

Μητροπολίτου Καλαβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἐν ὄψει τῆς Συνόδου, τὸ νόημα τοῦ Μοναχισμοῦ, σελ. 508-511, 596-598, 671-672. — Ἀρχιμ. Καλλινίκου Καρούσου, Αἱ ἀντιδράσεις τῶν οἰκείων τῶν ἐφιμεμένων ὅπως μονάσασιν νεανίδων, σελ. 600-604. — Ἀρχιμ. Ἡλ. Μαστρογιαννοπούλου, Μερικαὶ βασικαὶ σκέψεις ἐπὶ τῆς ἐνορίας τοῦ Μοναχισμοῦ, σελ. 674-676.

ΘΘΙΚΑ

Μητροπολίτου π. Ἡλείας Γερμανοῦ, Οἱ νικημένοι τῆς ζωῆς, σελ. 77-78. — Σάββα Ἀγουρίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀγιογραφικὰ κείμενα περὶ τοῦ Γάμου, σελ. 401-403, 515-517, 590-591, 648-649, 669-671.

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΙΚΑ

Παν. Ἰ. Μπούμη, Δρ. Θ. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ «Οἰκονομία» κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον, σελ. 352-355. — Δ. Π. Οἰκονόμου, Ἡ ὀργάνωσις καὶ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σελ. 403-408. — Μητροπ. Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Νικοδήμου, Ἡ ἐπιταγὴ τῶν Ἱ. Κανόνων διὰ τὴν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας, σελ. 559-561.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ τελετὴ τῶν Ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἐν Ἀγία Λαύρᾳ Πανελληνίου Ἡρώου, σελ. 186-188. — Ἡλία τοῦ Δ', Πατριάρχου Ἀντιοχείας, Ἐνθρονιστήριος Λόγος, σελ. 69-71. — Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, «Ἐκκλησία», Τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σελ. 12. — Σάββα Χ. Ἀγουρίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον καὶ τὸν Χριστιανισμόν, σελ. 35-39. — Ἰωάννου Δ. Δρούλια, Ἡ τελευταία ψαλμωδία τοῦ Παπαδιαμάντη, σελ. 98-99. — Ἀπολογισμὸς Γραμματείας Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, σελ. 178. — Ἀρχιμ. Ἀμβροσίου Γ. Λενῆ, Μὲ τὸ φῶς τῆς πίστεως ἢ γῆ καὶ ὄηλιος, σελ.

214-216. — Ἀρχιμ. Ἀναστασίου Γ. Γιαννουλάτου, Ὁ Ὁρθρος τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, σελ. 409-411, 570-572, 598-599, 672-674. — Martin Jordan, Ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ Κοινωνικὴ πρόνοια ἐν Βυζαντίῳ, σελ. 412-413. — Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Τὰ ἀποκαλυπτήρια ἀνδριάντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσόστομου Β', σελ. 472-476. — Ἰ. Κ. Παπαδοπούλου, Τὸ πρόβλημα τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Ἀμερικῇ, σελ. 476-480. — Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά, Ἐπὶ τῇ Μεταστάσει, σελ. 480-482. — Μητροπολίτου Μυτιλήνης Ἰακώβου, Ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ 150ετηρίδι, Ὁ οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιος, σελ. 556-559. — Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Ρούσσα, Τὰ ἐγκαίνια τοῦ «Γκερτσείου» Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος, σελ. 604-607. — Μνήμη Χάλικης, σελ. 607-608. — Παν. Ἰ. Μπούμη, Δ. Θ. Περὶ τὴν ἐπικοινωνίαν ἡμῶν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων, σελ. 650-652, 684-686. — Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Ρούσσα, Ἡ οἰκοδομοῦσα ὑμνογραφία τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, σελ. 663-665. — Ἀρχιμ. Χριστ. Παρασκευαΐδου, Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Ρουμανίας παράδειγμα πρὸς μίμησιν, σελ. 676-679. — Πρωτ. Εὐαγ. Σκορδᾶ, Ἡ Ὁρθ. λατρεία μας καὶ ἡ σύγχρονος πραγματικότης, σελ. 682-683.

ΛΟΓΟΙ — ΟΜΙΛΙΑΙ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ὁ Μέγας Φώτιος ὡς φορεὺς τοῦ γνησίου Ὁρθοδόξου πνεύματος, σελ. 93-97. — Τοῦ ἀύτου, Αἱ ὑπηρεσίαι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, Α', σελ. 142-145. Β' σελ. 188-189. — Κωνστ. Δ. Μουρατίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ μέγα μήνυμα τῆς Ἐθνεγεργίας τοῦ 1821 πρὸς τὸν σύγχρονον Ἑλληνισμόν, σελ. 136-142. — Σεβ. Μητροπολίτου Δοφτσοῦ κ. Μαξίμου, Ὁμιλία ἐπὶ ταῖς ἐορταῖς τῆς 150ετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, σελ. 340-343. — Κωνστ. Δ. Φράγκου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ ἐργασία ὡς μόχθος καὶ ἀναψυχή, σελ. 343-348. — Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Σταυροπούλου, «Δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ», σελ. 399-401. — Νικ. Ἀ. Νησιώτη, (Ὁμιλία ἐπὶ ταῖς ἐορταῖς τῆς ἔθν. 150ετηρίδος, Ἰδὲ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ). — Μητροπ. Μαρωνείας Τιμοθέου, Ἐπιμνημόσυνος λόγος εἰς τοὺς Ἀρχιεπισκόπους Ἀθηνῶν, σελ. 660-663.

ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ

«Ἡ ἡμέρα προσευχῆς τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν», σελ. 145-150. — Ἀμερικανικὰ Πανεπιστήμια συνεορτάζουν τὴν 150ετηρίδα τῆς Ἐνδόξου Ἑλληνικῆς Ἐθνεγεργίας, σελ. 255-256. — Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδου, Αἱ ἐορταὶ τῆς Ἐθνικῆς 150ετηρίδος καὶ ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τοῦ Ἱ.

Ναοῦ τῶν Ἱεραποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, Α' σελ. 238-255. Β' σελ. 294-323. — Ἀρχιμ. Καλλινίκου Καρούσου, Αἰ ἐν Τήνῳ τελεταὶ ἐπὶ τῇ ἀγιοποιήσει τῆς Ὁσίας Πελαγίας καὶ τῇ ἀνακηρύξει τῆς Τήνου εἰς Ἱεράν νῆσον, σελ. 512-515, 566-570.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου εἰς Αἰθιοπίαν (31-10-1970—6-11-1970), σελ. 25-32, 72-77. — Ἀρχιεπίσκοπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου, Προσφώνησις πρὸς τὸν Μακ. Πατριάρχην κ. Ἠλίαν Δ' κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν 26-9-1971, σελ. 529-532. Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἠλία Δ'. Ἀντιφώνησις κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν 26-9-1971, σελ. 532-535. — Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωρόθεου εἰς Ἀθήνας (14-26-11-1970), σελ. 13-24. — Ἀρχιμ. Ἀναστασίου Γ. Γιαννουλάτου, Προοπτικαὶ καὶ Θεολογικαὶ προϋποθέσεις τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου Ἀθηνῶν, σελ. 349-352. — Μητροπολίτου Μυτιλήνης Ἰακώβου, Ἐν ὄψει τῆς Μεγάλης Συνόδου, Τὸ ἔργον τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς Champesy Γενεύης, σελ. 501-506. — Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Α' Διάσκεψις τῆς Προπαρασκευαστικῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς κατ' Ἀνατολᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς Α'. σελ. 506-508. Β' σελ. 562-564. Γ' σελ. 588-589, 645-647, 666-668. — Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἠλία Δ' εἰς Ἀθήνας, σελ. 538-555. — Νικ. Α. Νησιώτου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ ὑπηρεσία τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας εἰς τὰς Διορθοδόξους Ἐκκλησιαστικὰς σχέσεις σήμερα, σελ. 591-596. — Αρχιμ. Ἀνθίμου Ρούσσα, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου εἰς Ἀθήνας, σελ. 620-644.

ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἐκθεσις τῶν Ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ γενικῇ Συνελεύσει τοῦ Π.Σ.Ε. ἐν Addis Ababa, σελ. 151-154. — Τὸ μήνυμα τοῦ πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἀθηνῶν, σελ. 183-186. — Ὁ Καρδιάλιος Ἱ. Βίλλεμπραντς εἰς Κρήτην (Ὁ λόγος τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Εὐγενίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἡρακλείου), σελ. 339-340. — Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἐκλαμπροτάτου Καρδιναλίου Ἰωάννου Βίλλεμπραντς (17-20 Μαΐου 1971), σελ. 284-293. — Χρήστου Γ. Εὐαγγελάτου, Τὸ μήνυμα τοῦ πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, σελ. 323-324.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ

Ἀρχιμ. Καλλινίκου Καρούσου, Τὸ Α' Συνέδριον τῶν μοναστικῶν παραγόντων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Α' σελ. 160-163. Β', σελ. 189-191. Γ', σελ. 217-220. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τὸ Τρίτον Οἰκουμενικὸν Συμπόσιον τοῦ Regensburg (Ἰούλιος 1971), σελ. 517-519, 564-566.

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΙ ΚΑΙ ΕΝΘΡΟΝΙΣΕΙΣ
ΝΕΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ

Ἡ χειροτονία τοῦ νέου Ἐπισκόπου Ἐλευσίνος (Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας) κ. Τιμοθέου, σελ. 154-159. — Ἡ χειροτονία καὶ ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Ἱεροθέου, σελ. 209-214. — Μητροπολίτου Ἀξώμης Μεθοδίου, Ἡ αὐτοῦ Μακαριότης ὁ νέος Πατριάρχης τῆς Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλος, σελ. 280-284. — Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Ρούσσα, Ἡ ἐκλογή καὶ ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Πατριάρχου Βουλγαρίας, σελ. 467-471. — Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά, Ἐκλογή καὶ Ἐνθρόνισις τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Ποιμένος, Α' σελ. 462-467. Β' σελ. 494-501.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ ΚΑΙ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΙ

Ἀθ. Σοῦρᾶ, Ἐπιμνημόσυνος λόγος εἰς τὸν ἀοίδιμον Καθηγητὴν Βασίλειον Βέλλαν, σελ. 40. — Ἀρχιμ. Βασιλίου Οἰκονόμου, Ὁ Χαλκίδος Γρηγόριος, σελ. 491-493. — Ὁ Ἐλασσῶνος Ἰάκωβος, σελ. 572.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Θεοφιλέστατου ἐπισκόπου Ἐλευσίνος (Αἰγύπτου) κ. Τιμοθέου, σελ. 159. — Σεβ. Μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Ἱεροθέου, σελ. 211. — Μακαρ. Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου, σελ. 283-284. — Τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Μόσχας, σελ. 497-498.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ἀντιπροσωπία τῆς Ἱ. Συνόδου ὑποδέχεται τὸν Μ. Μητροπολίτην Πράγας κ. Δωρόθεον, σελ. 15. — Ὁ Μ. Μητρ. Πράγας μετὰ τῶν μελῶν τῆς συνοδείας του εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Συνόδου, σελ. 23. — Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἠλία Δ', σελ. 71. — Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἐλευσίνος κ. Τιμόθεος, σελ. 159. — Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος μετὰ μελῶν τοῦ Α' Συνεδρίου Μοναστικῶν Παραγόντων, σελ. 161. — Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Ἱερόθεος, σελ. 211. — Στιγμιότυπον ἀπὸ τὴν χειροθεσίαν μαθητῶν τῆς Νυκτερινῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς εἰς Ἀναγνώστας, σελ. 243. — Ἀπὸ τὴν Διορθόδοξον Θ. Λειτουργίαν, ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ οἱ Σεβ. Σεβασταίος κ. Γερμανός, Λοφτοῦ, κ. Μάξιμος, οἱ Μακ. Πατριάρχαι, Ἀλεξανδρείας κ. Νικόλαος, Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανός, ὁ Μακ. Βαρσοβίας κ. Βασί-

λειος καὶ Λαοδικείας κ. Ἰγνάτιος σελ. 247.— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος μετὰ Προκαθημένων καὶ ἀντιπροσώπων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Οἶκον, σελ. 251.— Ὁ Μακ. Πατριάρχης Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλος, σελ. 281.— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος μετὰ τοῦ Καρδιναλίου κ. Ἰ. Βίλλεμπραντς, σελ. 285.— Ὁ Σεβ. Μυτιλήνης κ. Ἰακώβος μετὰ τοῦ κ. Ἰ. Βίλλεμπραντς, σελ. 286.— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος μετὰ τοῦ κ. Ἰ. Βίλλεμπραντς, τῶν Σεβ. Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεωργίου καὶ Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, σελ. 290.— Ἀπὸ τὸ παρατεθὲν πρὸς τιμὴν τοῦ Καρδιναλίου κ. Ἰ. Βίλλεμπραντς γεῦμα εἰς τὴν Ἱ. Μοῦνην Πεντέλης, σελ. 291.— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος μετὰ τοῦ κ. Ἰ. Βίλλεμπραντς, τοῦ Κοσμήτορος τῆς Θεολ. Σχολῆς καὶ Καθηγητῶν αὐτῆς, σελ. 293.— Ἀπὸ τὸ πρὸς τοὺς Προκαθημένους καὶ Ἀντιπροσώπους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Ἐθν. Κυβερνήσεως δεῖπνον, σελ. 307.— Στιγμιότυπον ἐκ τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἀνδριάντος τοῦ Ἀρχιεπ. Χρυσοστόμου Β', σελ. 473.— Μέλη τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Μεγάλης καὶ Ἱ. Συνόδου ἐν Champéry Γενεύης, σελ. 503.— Ὁ Μακ. Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἡλίας Δ', σελ. 533.— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος μετὰ τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Ἡλία, μελῶν τῆς συνοδείας του καὶ ἄλλων ἐπισήμων εἰς τὸ ἀεροδρόμιον, σελ. 539.— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος προσφωνῶν τὸν Μακ. κ. Ἡλίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῶ, σελ. 541.— Ὁ Μακ. κ. Ἰερώνυμος μετὰ τοῦ Μακ. κ. Ἡλία, μελῶν τῆς συνοδείας του καὶ ἑτέρων κληρικῶν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν, σελ. 545.— Ὁ Μακ. Πατριάρχης κ. Ἡλίας μετὰ τοῦ Σεβ. Ὁρους Λιβάνου κ. Γεωργίου, τοῦ Θ. Ἐπισκόπου Δέβρης κ. Κοσμᾶ, τοῦ Καθηγητοῦ κ. Κων/νου Μπόνη καὶ τοῦ Ἀρχ. Βαρθολομαίου Κατσούρη, σελ. 533.— Ὁ Μακ. κ. Ἡλίας μετὰ τοῦ Σεβ. Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, σελ. 555.— Ὁ Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιος, σελ. 557.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

Χ. Τ ο ύ λ, Περὶ τῆς μελέτης τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Γ. Μπόνη, Ἀρχείου Σύμμικτα: Τακτοποιήσεις καὶ μελέτη τοῦ Ἀρχείου τῶν Οἰκων Τυπάλδων-Ἰακωβάτων ἐν Ληξουρίῳ τῆς νήσου Κεφαλληνίας, Ἀθήναι 1970, σελ. 201.— Ἡ λ ί α Μ α σ τ ρ ο γ ι α ν ν ο π ο ύ λ ο υ, περὶ τῆς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν μεταφράσεως ἔργων τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, σελ. 415-416.— Ἐ ξ. Σ τ υ λ. Π α τ τ α κ ο ὕ, Περὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς 150ετηρίδος τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας, σελ. 524.— Π ρ ο ξ ἔ ν ο υ Π. Α. Σ α ν ι ἄ ν ο υ, Περὶ τῆς βοηθείας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας πρὸς τοὺς πλημυροπαθεῖς τῆς Μοζαμβίκης, σελ. 608-609.— Τ ῆ ς Ὁ μ ο σ π ο ν δ ί α ς Τ ρ α π ε ζ ο ὕ π α λ λ η λ ι κ ῶ ν Ὁ ρ γ α ν ῶ σ ε ω ν Ἐ λ λ ἄ δ ο ς, περὶ ἀναδείξεως Ἀγίων Προστατῶν τῶν Τραπεζικῶν, σελ. 609.— Ε. Γ. Π ρ ω τ ο ψ ἄ λ τ ο υ, ὁ Ἑλλην Ν. Πίγκολος, ἰδὲ σχετικῶς ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ 150ετηρίδι, σελ. 42.— Ἀπαρχὴ τῆς σειρᾶς τῶν ἐκδηλώσεων, σελ. 42-43.— Χειραφετεῖ πάσης σπουδῆς, σελ. 43.— Νυκτερινὴ Ἱερατικὴ Σχολή, σελ. 43.— Εὐεργετικὸς νόμος, σελ. 43.— Ἀδιπτυχα τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, σελ. 79.— «Ἑλληνικὴ νίκη», σελ. 79-80.— Ἐκκλησία καὶ μέσα ἐπικοινωνίας, σελ. 80.— Ἐβδομάς ὑπὲρ τῆς Νεότητος, σελ. 80.— Ζωντανὸν καὶ συγκλονιστικὸν κήρυγμα, σελ. 80.— «Ἐλευθερίαν ἐπαγγελλόμενοι...», σελ. 80-81.— «Ἀπαράδεκτος πρᾶξις μονοπωλήσεως», σελ. 103.— Τὸ Διορθόδοξον Κέντρον τῆς Ἱ. Μοῦνης Πεντέλης, σελ. 103.— Τὸ κατ' ἐξοχὴν σύμβολον τῶν ἱερῶν ἀγώνων, σελ. 103-104.— Ἀξιοί σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμῆσεως, σελ. 104.— Χριστιανισμὸς καὶ προσευχή, σελ. 104.— Ἡ βαθμιαία κορύφωσις τῶν Πανελληνίων ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων, σελ. 171.— Ὁ Πατριάρχης Βουλγαρίας Κύριλλος (†) σελ. 171-172.— Ἀστοχος πρότασις, σελ. 172.— «Κέντρα νεότητος», σελ. 172-173.— Ἐλπιδοφόρος νέα ἐπανάστασις τῶν νέων, σελ. 173.— «Ἔστω πάντων διάκονος», σελ. 173.— Ὁ ἀληθὴς ρεαλισμὸς, σελ. 173-174.— «Σημαντικὴ καὶ Φιλάδελφος χειρονομία», σελ. 194-195.— Πανελλήνιον Ἡρῶν, σελ. 195.— Ἡ βάπτισις 5.000 Ἀφρικανῶν, σελ. 195.— Νέος θεσμὸς, σελ. 195.— Ἑλληνικὴ ἐγχρωμος θρησκευτικὴ ταινία, σελ. 195-196.— Ἡ Ὀρησκεία ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει, σελ. 196.— Ἀπαιτεῖται «πολλὴ προπαρασκευή», σελ. 220.— Διακονοῦν εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς, σελ. 220-221.— Ἐβδομάς ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἱερέα τοῦ Ὑψίστου, σελ. 221.— Ψυχαγωγικαὶ ἐκδηλώσεις διὰ τοὺς ἐργαζομένους, σελ. 221.— Ἀκατάλληλος ὡς «κατάλληλος», σελ. 221.— Ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως, σελ. 266.— Εὐκαιρία συσφίξεως τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων, σελ. 266.— «Οἰκουμενισμὸς ἐν τῷ χρόνῳ», σελ. 266-267.— Νέα ἐπισημοτάτη ὁμολογία, σελ. 267.— Θεομητορικὴ Ἐκθεσις, σελ. 267.— «Ἐντὸς ἔγκαρδιου καὶ ἀδελφικῆς ἀτμοσφαιρας», σελ. 325.— Σχέδια προτύπου πνευματικοῦ κέντρον, σελ. 325.— Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 60 ἐτῶν, σελ. 326.— Κατὰ τρόπον σύμμετρον, σελ. 326.— «Δοῦλοι τῆς φθορᾶς», σελ. 326.— Ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ ἐνθρονίσει τοῦ νέου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, σελ. 355.— Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Παιδεία εἰς χεῖρας τῆς Ἐκκλησίας, σελ. 356.— Συνεχίζει τὴν Παράδοσιν τῶν Μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ Ἐθνους, σελ. 356.— Ἡ ἀνωτέρα Σχολὴ Διακονιστῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων, σελ. 356.— Ἐπιβάλλεται ἐμμονὴ μὲν εἰς τὴν ὀρθὴν πίστιν, ἀποκρουσις δὲ τῶν νέων κακοδοξιῶν, σελ. 356-357.— Ἡ Ὁρθόδοξος μαρτυρία καὶ σκέψις ἐν τῇ Εὐρώπῃ, σελ. 414.— Ἐν ἀκόμῃ βῆμα προσεγγίσεως, σελ. 414.— Ἐκκλησία καὶ Τουρισμὸς, σελ. 414.— «Δίδει τρανὸν μάθημα», σελ. 414-415.— Λαμπρὰ εὐκαιρία, σελ. 484.— Νοσταλγία Γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ, σελ. 484.— Προσπάθεια ἀξία πάσης ἀρωγῆς, σελ. 484.— Προσφέρει πολύτιμον ὑπηρεσίαν, σελ. 484.— Συμπτώματα ἠθικῆς κρίσεως, σελ. 484-485.— Ἡ δεοντολογία τῶν διεκκλησιαστικῶν ἐπαφῶν, σελ. 522-523.— Κατη-

γορηματική καταδίκη, σελ. 523. — Ὁ παπα-Βλαχάβας, σελ. 523. — Σημαίνει πλῆγμα, σελ. 523-524. — Ἐάν πάντες διείποντο ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν, σελ. 524. — Εἷς τῶν σημαντικωτέρων σταθμῶν, σελ. 575. — Συνέδριον Λειτουργῶν Ἱερατικῆς Ἐκπαιδεύσεως, σελ. 575. — Ἀπόστολος Μιχαήλωφ (†) σελ. 575-576. — Ἀποκατάστασις τῆς κυρίας ἐννοίας τῆς αὐθεντίας, σελ. 576. — Ἀντλήμα εἰς πίθον Δαναΐδων, σελ. 576. — Ἐνοριακαὶ Βιβλιοθήκαι, σελ. 576. — Ἡ ἀναθεώρησις τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μυστηρίου τοῦ Χρίσματος, σελ. 609-610. — «Αὐξουσα τάσις ἐπιστροφῆς εἰς τὰς πηγὰς», σελ. 610. — Σημαντικὸν βῆμα, σελ. 610. — «Ἡμέραι ἀναπαύσεως δι' ἱερεῖς καὶ πρεσβυτέρους», σελ. 610. — Ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὸν συμβολήν, σελ. 611. — «Εἰσέτι σημαντικὸν βῆμα», σελ. 652-653. — Ἀξιόλογος καὶ ἀξιέπαινος προσπάθεια, σελ. 653. — Ἐκθέσει πεπραγμένων, σελ. 653. — Τὰ ἐγκαινία τοῦ Γκερσειοῦ Ἐκκλ. Ἰδρύματος, σελ. 653. — Διάδοσις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, σελ. 653-654. — Ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίοις τοῦ νέου Πατριαρχικοῦ Μεγάρου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, σελ. 687. — Μελέτιος Μεταξάκης, σελ. 687. — Ἐἶναι ἀδύνατον νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ Ὑπ. Παιδείας, σελ. 687. — Ἀριστον Πνευματικὸν κεφάλαιον, σελ. 687/8. — Ὅχι μόνον ἀριθμητικῶς, ἀλλὰ καὶ ποιητικῶς, σελ. 688.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος:

Ἱερά Σύνοδος, σελ. 105, 267, 327-328, 357, 485.

Ἀποστολικὴ Διακονία, σελ. 330.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, σελ. 44-46, 81-82, 105-106, 174-176, 196-197, 222-223, 267-270, 328-329, 577, 611-612, 654-655, 688-689.

Κέντρον Συμπαράστασεως Οἰκογενείας, σελ. 46. — Ἀ' Ἐνοριακὸν Κέντρον Νεότητος, σελ. 107. — Ἡ δραστηριότης τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐν ταῖς Φυλακαῖς, σελ. 270. — Προκήρυξις Διαγωνισμοῦ Στιγουργίας καὶ Μελοποίησεως Ὑμνου τῶν Κατηχ. Σχολείων, σελ. 485. — Γραφεῖον Ποιμαντικῆς Μερίμνης τῶν ἐν Φυλακαῖς, σελ. 577-578. — Παιδικαὶ κατασκηνώσεις, σελ. 655-656.

— Θεολογικὴ Σχολή, Μνημόσυνον τοῦ καθηγητοῦ Δημ. Ν. Μωραΐτου, σελ. 46.

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργολίδος, σελ. 82 (ἐγκύκλιος περὶ ἱεροσυλίας ἐκ μέρους «Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ»), σελ. 330, 578.

Ἱερά Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, σελ. 579.

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας, σελ. 176, 223, 330, 486, 690.

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης, σελ. 525, 690-691.

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας, σελ. 525.

Ἱερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας, σελ. 82-83, 690.

Ἱερά Μητρόπολις Κορινθίας, σελ. 176, 330-331.

Ἱερά Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, σελ. 579.

Ἱερά Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, σελ. 331.

Ἱερά Μητρόπολις Μαρωνείας, σελ. 83, 224, 331, 690.

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας, σελ. 270.

Ἱερά Μητρόπολις Μηθύμνης, σελ. 579,

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης, σελ. 270-271, 415, 613.

Ἱερά Μητρόπολις Νικαίας, σελ. 83, 486.

Ἱερά Μητρόπολις Παροναξίας, σελ. 331.

Ἱερά Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου, σελ. 613.

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος, σελ. 176, 271.

Ἱερά Μητρόπολις Φωκίδος, σελ. 83-84.

Οἰκουμενικὴ Κίνησις, συνέδρια, σελ. 485,

Προκήρυξις Ὑποτροφιῶν Ἐξωτερικοῦ, σελ. 612-613.

Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, σελ. 46, 84, 271, 331-333, 357, 613-615.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Κρήτης, σελ. 357.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς, σελ. 177, 197-200.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Αὐστραλίας, σελ. 579-580, 691.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Θουατείρων καὶ Μ. Βρετανίας, σελ. 224-225, 485-486, 691-693.

Ἱερά Μητρόπολις Γαλλίας, σελ. 84, 200, 271, 357-358, 580.

Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, σελ. 46.

Ἐκκλησία Ρωσίας, σελ. 46, 85, 107, 200-201, 272, 358.

Ἐκκλησία Σερβίας, σελ. 46-47, 85, 107-108, 225, 272, 358, 580-581, 693.

Ἐκκλησία Ρουμανίας, σελ. 200, 225-226, 272-273, 328, 358, 581-582.

Ἐκκλησία Βουλγαρίας, σελ. 85, 273, 582.

Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας, σελ. 226, 582.

Ἐκκλησία Πολωνίας, σελ. 582.

Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, σελ. 273-274, 333, 358.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Κ. Γ. Μ[όνη]: Κώστα Ε. Τσιροπούλου, Διάλογος τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὴν ἐποχὴν μας. Κείμενον τῆς τακτικῆς ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς «Ἄς ἐξετάσουμε μαζί». Ἐκδ. Οἶκος «Ἀστὴρ» Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Λυκούργου 10, Ἀθῆναι 1970, σσ. 368, σελ. 47.

Τοῦ αὐτοῦ, Κων. Ἐμ. Ἡλιάκη, Ἡ σημασία τοῦ προγαμιαίου ἐλέγχου τῆς υγείας τῶν μελλονύμφων καὶ ἡ θέσις τοῦ Ἰατροῦ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν σκοπῶν αὐτοῦ. (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περ. «Ἱατρικὰ Χρονικά», τόμ. 10, τεύχ. 92, Αὐγ. 1970, σ. 619-658) σελ. 85-86.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἡρ. Παπαδημητρίου καὶ Ν. Βασιλειάδη, Ἰψόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν. (Κείμενον, σύντομος ἐρμηνεία—σχόλια καὶ πρακτικαὶ παρατηρήσεις). Ἀδελφότης Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ», Ἀθήναι 1969, σσ 135, σελ. 108.

Τοῦ αὐτοῦ, Κώστα Ε. Τσιροπούλου, Ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀνθρώπου. Οἱ ἐκδόσεις τῶν Φίλων. Ἀθήναι 1968, σσ. 383, σελ. 109.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἰωάννου Γ. Παναγιωτίδου, Γιατὶ πιστεύω, Ἐκδ. 2α. Ἐκδ. Οἶκος «Ἀστήρ». Ἀθήναι 1970, σσ 383, σελ. 109.

Τοῦ αὐτοῦ, Δημητρίου Φερούση, Ἐκκλησία καὶ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνίας. Ἄρθρα καὶ δοκίμια, δημοσιευθέντα κατὰ καιροὺς εἰς τὸ περ. «Ὁ Ἐφημέριος», Ἀθήναι 1970, σελ. 178.

Τοῦ αὐτοῦ, Πρωτ. Εὐαγγέλου Σκορδᾶ, Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς ἐνδυμασίας τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων Κληρικῶν, Ἀθήναι 1971, σελ. 527.

Ε. Π. Φωτιάδη, Θεοδώρου Β. Κωνσταντίνου, Αἱ ἑπτὰ Καθολικαὶ Ἐπιστολαί. Δέησις. Ἀθήναι 1971, σ. 98, 4, σχ. 8ον, σελ. 86.

Κωνστ. Ε. Παπαπέτρου, Σπ. Δ. Κυριαζοπούλου, Τὸ γεγονός τῆς Φιλοσοφίας, Ἀθήναι 1969, σσ 159, σελ. 109-111.

Χ. Τούλ, (περὶ τῆς μελέτης τοῦ καθηγητοῦ Κ. Γ. Μπόνη, Ἀρχεῖον Σύμμικτα..., ἰδὲ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ).

Γεωργ. Μποτῆ, Κων/νου Κούρκουλα, Ἀλεύκωμα Διδασκάλων τοῦ Γένους, σελ. 226.

Ἱερ. Ἰωάννου - ἁγιογράφου, Χρ. Γκότση, «Ὁ Μυστικὸς κόσμος τῶν Βυζ. εἰκόνων», σελ. 694.

NEA BIBLIA

Σελ. 87, 111, 201-203, 226, 228, 360, 488, 528, 693.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κλητήρια ἐπικρίματα, σελ. 48, 87, 112, 179, 203, 228, 274, 275, 333, 334, 358-359, 486, 487, 525, 526, 694.—Προκηρύξεις ἐκλογῆς Ἱερέων, σελ. 48, 87, 88, 112, 179, 180, 203, 204, 228, 275, 276, 334, 335, 359, 415, 487, 488, 526, 527, 582, 583, 615, 616, 694-695.—Ἀνακοινώσεις, 203, 276, 335, 416, 527.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Ο.Δ.Δ.Ε.Π., σελ. 336, 527, 584. — Ἀποστολικὴ Διακονία, σελ. 584. — Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ σελ. 695.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 200 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 9 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ Μέγα τῆς Εὐσεβείας Μυστήριον, ἡ τοῦ Χριστοῦ Γέννησις.

Μητροπολίτου Μαρωνείας Τιμοθέου, Ἐπιμνημόσυνος Λόγος εἰς τοὺς Ἀουδιμούς Ἀρχιεπισκόπους Ἀθηνῶν.

Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Δ. Ρούσσα, Ἡ οἰκοδομοῦσα ὁμολογία τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως.

Ἰωάννου Καρμίρη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Α'. Διάσκεψις τῆς Προπαρασκευαστικῆς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς.

Σάββα Ἀγουρίδου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀγιογραφικὰ Κείμενα περὶ τοῦ Γάμου.

Μητροπολίτου Καλαβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἐν ὄψει τῆς Συνόδου, Τὸ νόημα τοῦ Μοναχισμοῦ.

Ἀρχιμ. Ἀναστασίου Γ. Γιαννουλάτου, Δρ. Θ., Ὁ Ὄρθρος τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἀρχιμ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, Μερικαὶ βασικαὶ σκέψεις ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ Μοναχισμοῦ.

Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδου, Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Ρουμανίας Παράδειγμα πρὸς μίμησιν.

Ἀρχιμ. Τιμοθέου Τριβιζᾶ, Τὸ Μυστικὸν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Πρωτ. Εὐαγγέλου Σκορδᾶ, Ἡ ὀρθόδοξος λατρεία μας καὶ ἡ σύγχρονος πραγματικότης.

Παναγιώτου Ἱ. Μπούμη, Δρ. Θ., Περὶ τῆς ἐπικοινωνίαν ἡμῶν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων κ.λ.π.

Νέα Βιβλία—Βιβλιοκρισία.—Συμβάσεις.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλέφ. 710.734.